

Yükseköğretim
Kalite Kurulu

2018-2019 YÜKSEKÖĞRETİM DEĞERLENDİRME VE KALİTE GÜVENCESİ DURUM RAPORU

Ekim, 2019

2018 - 2019

YÜKSEKÖĞRETİM

DEĞERLENDİRME

VE KALİTE GÜVENCESİ

DURUM RAPORU

ÖNSÖZ

Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK), ülkemizde uzun yıllardır ihtiyaç duyulan, idari ve mali yönden bağımsız bir Kurul'dur. 2017 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'ün çabaları sonucu kurulan YÖKAK kısa sürede oluşumunu tamamlamış olup, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığını artırmakta, ENQA ya tam üyelik olmak üzere diğer kuruluşlara tam üyelik çalışmalarına devam etmektedir.

Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun üç görevi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yükseköğretim kurumlarının misyon ve hedeflerini gerçekleştirilmesine odaklanan iç kalite sisteminin yapılandırılmasını desteklemek ve bu sistemin dış değerlendirmesini yapmaktır. Değerlendirme takımları tarafından yerinde ziyaretlerle gerçekleştirilen kurumsal dış değerlendirme sırasında, kurumların her yıl hazırladıkları Kurum İç Değerlendirme Raporları esas alınmakta; üniversitelerin, dünyadaki gelişmeler ve ülkemizin hedeflerini dikkate alarak belirledikleri misyonları doğrultusunda ilan ettikleri hedef ve stratejilerinin nasıl izlendiği, ve bunlara ilişkin hangi önlemlerin alınarak iyileştirmelerin yapıldığı konuları esas alınarak kurumların güçlü ve gelişmeye açık yönlerinin ortaya çıkarılması sağlanmaktadır. Kalite güvencesi sisteminin değerlendirilmesinde ulusal bir kuruluş olarak YÖKAK'ın odaklandığı en önemli kavramlar; hesap verebilirlik, şeffaflık, öğrenme çıktıları, kanıta dayalı yaklaşım ve yenilikçiliktir. YÖKAK tarafından en çok dikkat edilen husus, yükseköğretim kurumlarının hazırladığı iç değerlendirme raporları, saha ziyaretine gidecek takımların odaklandığı hususlar ve kurumsal dış değerlendirme raporlarının aynı dili konuşmasıdır. Kurum tarafından hazırlanan KİDR Hazırlama Kılavuzu'nda yer alan ilgili ölçütler sadeleştirilmiş ve beklenen belgeler ile iyileştirme kanıtları tanımlanmıştır. KİDR'lerin, kurumların durumunu ve ilerlemesini sağlayacak ölçütlerle ve kanıtlarla hazırlanmasına ve sadeleşmesine önem verilmiştir. Saha ziyaretine gidecek takım üyelerine Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitimi verilmiş ve takımların eğitimi geri bildirimlerle desteklenmiştir. Ayrıca hem değerlendirme takımlarına hem de Kurulumuza öğrenci üye seçilerek, bu sürecin öğrenci gözüyle değerlendirmesi ve öğrencilerin süreçte aktif rol almaları sağlanmıştır. Böylece Kurumsal Dış Değerlendirme kapsamında 45'i 2018, 45'i ise 2019 yılında olmak üzere mezun veren yükseköğretim kurumlarının dış değerlendirme süreci tamamlanmıştır. 2019 yılı kurumsal dış değerlendirme takviminin öne alınması nedeniyle 2018 ve 2019 yıllarına ait durum analizi bu raporda birlikte ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlar özellikle izleme ve önlem alma konusunda kurumlarımızın daha fazla çaba sarf etmeleri gereğini göstermektedir. YÖKAK bu amaçla Yükseköğretim kurumlarının kendi kalite güvence sistemlerini oluşturmalarına ve geliştirmelerine rehberlik etmektedir. YÖKAK'ın ikinci görevi, ulusal ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınması süreçlerini yürütmektir. Kuruluşların YÖKAK tarafından tanınması veya yetkilendirilebilmesi için, program akreditasyonuna ilişkin uygulama ve ölçütlerinin ulusal ve uluslararası standartlarla uyumlu olması ve sonuç-çıkı odaklı akreditasyon yaklaşımını benimsemiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda YÖKAK, ülkemizde faaliyet gösteren 12 ulusal akreditasyon ajansını yetkilendirmiş, 3 uluslararası ajansını ise tanımıştır. YÖKAK'ın üçüncü görevi ise yükseköğretim sisteminde kalite güvencesi

kültürünün yaygınlaştırılmasıdır. YÖKAK, bu kapsamda yükseköğretim kurumlarına yönelik rehberlik hizmetleri sunmakta, etkinlikler organize etmekte ve çeşitli yayın faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

YÖKAK, kurumsal özerklik ve liderliğin kalite güvencesi sisteminin kalbini oluşturduğu inancıyla, üniversitelerin gayretlerinin sonuçlarına odaklanan, ülkemizin koşullarını dikkate alan ve dünya ile konuşan bir sistemin kurulması yönünde çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca yükseköğretimde ortaya çıkan ve eğitim öğretimi çok ciddi şekilde etkileyip değiştiren, kısa, uzun dönem derece programları, dijital krediler, teknolojiye gelişmeler, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik gibi yeniliklerin nasıl değerlendirileceği de dikkate alınacaktır.

2018 ve 2019 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında sürece destek veren ve katkı sunan takım başkanlarımıza ve tüm değerlendircilerimize, KİDR'lerini hazırlayarak kamuoyuyla paylaşan yükseköğretim kurumlarımıza ve program akreditasyonu çalışmalarını başarıyla yürüten tüm akreditasyon kuruluşlarımıza teşekkür eder; bu raporun Türk yükseköğretim sisteminin gelişimine ve iyileştirme çabalarına katkı sağlamasını temenni ederim.

Prof. Dr. Muzaffer ELMAS
Başkan

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	4
TABLolar LİSTESİ	7
KISALTMALAR	7
1. GENEL BİLGİLER	9
2. KURUMSAL DIŞ DEĞERLENDİRME PROGRAMI	23
2.1. 2018 Yılı Kurum İç Değerlendirme Raporları.....	24
2.2. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Kalite Güvencesi Sistemi	25
2.3. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Eğitim ve Öğretim.....	26
2.4. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Araştırma ve Geliştirme	27
2.5. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Yönetim Sistemi	28
2.6. Kurumsal Geri Bildirim Raporlarının Değerlendirilmesi.....	30
2.6.1. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi.....	30
2.6.2. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim	38
2.6.3. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme	47
2.6.4. Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi.....	55
2.7. KİDR - KGBR Tutarlılığı (2017 KİDR-2018 KGBR).....	64
2.8. Değerlendirme Takımlarının Performanslarının Değerlendirilmesi.....	67
3. AKREDİTASYON KURULUŞLARI.....	80
4. GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yıllar İtibariyle Yükseköğretim Kurumu Sayılarındaki Değişim	10
Şekil 2. Yükseköğretim Kalite Kurulu Teşkilat Yapılanması	13
Şekil 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı	23
Şekil 4. Ölçütlere İlişkin Olgunluk Düzeyinin Öz Değerlendirme Ölçeği Puan Cetveli	25
Şekil 5. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına ait KİDR’lerde Kalite Güvencesi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması	26
Şekil 6. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması	27
Şekil 7. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi (KİDR-2017)	28
Şekil 8. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi (KİDR-2017)	29
Şekil 9. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	31
Şekil 10. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	31
Şekil 11. Kalite Güvencesi Sisteminde Paydaş Etkileşimi	33
Şekil 12. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	34
Şekil 13. 2018 Yılı Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	35
Şekil 14. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	36
Şekil 15. 2019 Yılı Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	37
Şekil 16. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	38
Şekil 17. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	39

Şekil 18. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	43
Şekil 19.2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	44
Şekil 20. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	45
Şekil 21. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	46
Şekil 22. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	47
Şekil 23. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	48
Şekil 24. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	51
Şekil 25. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	52
Şekil 26. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	53
Şekil 27. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	54
Şekil 28. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	55
Şekil 29. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	56
Şekil 30. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	60
Şekil 31. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	61
Şekil 32. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	62

Şekil 33. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	63
Şekil 34. Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	64
Şekil 35. Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	65
Şekil 36. Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	65
Şekil 37. Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	66
Şekil 38. 2018 Yılı Değerlendirici Sayılarına İlişkin Bilgiler	68
Şekil 39. Değerlendiricilerin Birbirlerini Değerlendirmesi (2018)	70
Şekil 40. Değerlendiricilerin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2018)	71
Şekil 41. Takım Başkanlarının Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2018)	72
Şekil 42. Kurum Yöneticilerinin Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2018)	73
Şekil 43. Kurum Yöneticilerinin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2018)	74
Şekil 44. Değerlendiricilerin Birbirlerini Değerlendirmesi (2019)	76
Şekil 45. Değerlendiricilerin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2019)	77
Şekil 46. Takım Başkanlarının Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2019)	78
Şekil 47. Kurum Yöneticilerinin Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2019)	79
Şekil 48. Kurum Yöneticilerinin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2019)	79
Şekil 49. 2016-2019 Yılları Akredite Program Verileri (Genel)	83
Şekil 50a. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı	84
Şekil 50b. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı	84

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Yükseköğretim Kalite Kurulu 2018 ve 2019 Yılı Faaliyetleri	16
Tablo 2. Yıl Bazında Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurumlar	20
Tablo 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurum Sayılarına İlişkin Özet Bilgi	22
Tablo 4. Kalite Değerlendirme Tescil Belgesine Sahip Ulusal Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşları	82

KISALTMALAR

ABET: Accreditation Board for Engineering and Technology (Mühendislik Akreditasyon Komisyonu)

ADEK: Akademik Değerlendirme Komisyonu

AKTS: Avrupa Kredi Transfer Sistemi

AYA: Avrupa Yükseköğretim Alanı

DE: Diploma Eki

DEDAK: Dil Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

ECZAKDER: Eczacılık Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

ENQA: Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Avrupa Birliği

EPDAD: Eğitim Fakülteleri Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

EQAR: Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Kaydı

EQF: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi

ESG: Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Standartları ve Yönergeleri

EUA-IEP: Avrupa Üniversiteler Birliği Kurumsal Değerlendirme Programı

FEDEK: Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

HEPDAK: Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

İAA: İlahiyat Akreditasyon Ajansı

İHO-GDR: İngilizce Hazırlık Okulu-Geri Bildirim Raporu

İHO-İDR: İngilizce Hazırlık Okulu-İç Değerlendirme Raporu

İLEDAK: İletişim Araştırmaları Derneği İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu

KBYS: Kalite Bilgi Yönetim Sistemi

KGBR: Kurumsal Geri Bildirim Raporları

KİDR: Kurum İç Değerlendirme Raporu

MÜDEK: Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

PUKÖ: Planla-Uygula-Kontrol et-Önlem al

SABAK: Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

TEPDAD: Tıp Eğitim Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TPD: Türk Psikologlar Derneği

TURAK: Turizm Akreditasyonları Derneği Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜRKAK: Türk Akreditasyon Kurumu

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

TYYÇ: Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

ÖSYM: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi

ÜAK: Üniversitelerarası Kurul

VEDEK: Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

YKS: Yükseköğretim Kurumları Sınavı

YÖDEK: Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

YÖKAK: Yükseköğretim Kalite Kurulu

1. GENEL BİLGİLER

TÜRK YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİ

Türkiye’de yükseköğretim sistemi, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilat Kanunu ile yapılandırılmış olan yükseköğretim kurumlarından oluşmaktadır. 2547 sayılı yasada yükseköğretimi düzenleyecek üst kuruluşlar, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) olarak belirlenmiştir. YÖK, tüm yükseköğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluştur. Bu Kurul’a Yükseköğretim Denetleme Kurulu ile gerekli planlama, araştırma, geliştirme, değerlendirme, bütçe, yatırım ve koordinasyon faaliyetleri ile ilgili birimler bağlıdır. Kurul’un temel görevleri; eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesi, gereksinim duyulan öğretim elemanlarının yetiştirilmesi, üniversitelere ayrılan kaynakların etkili biçimde kullanılmasının gözetim ve denetim altında bulundurulması ve yükseköğretim kurumları arasında belirlenen ilke ve hedefler doğrultusunda birleştirici, bütünleştirici, sürekli, ahenkli ve geliştirici işbirliği ve koordinasyonunun sağlanması olarak özetlenebilir. Yasa ile oluşturulan Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) ise akademik bir organdır. ÜAK’ın görevleri; yükseköğretimin planlanması çerçevesinde, yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerini koordine etmek, uygulamaları değerlendirmek, YÖK’e ve kurumlara önerilerde bulunmak, kurumların öğretim üyesi ihtiyacını karşılayacak önlemleri teklif etmek, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetleriyle ilgili çalışmalar yapmaktır. Tüm yükseköğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren bir kuruluş olan YÖK, bu fonksiyonlarını yerine getirirken daimî veya geçici olmak üzere çeşitli komisyon veya çalışma grupları da oluşturabilmektedir. Yükseköğretim Eğitim Programları Danışma Kurulu ve Meslek Yüksekokulları Koordinasyon Kurulu bu kapsamda kurulmuştur.

Türkiye’deki yükseköğretim kurumları; devlet yükseköğretim kurumları, vakıf yükseköğretim kurumları ile vakıf meslek yüksekokullarıdır. Devlet veya vakıf yükseköğretim kurumları; üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır. Şekil 1’ de yıllar itibarıyla yükseköğretim kurumu sayılarındaki değişim yer almaktadır.

Şekil 1. Yıllar İtibariyle Yükseköğretim Kurumu Sayılarındaki Değişim

	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
Devlet	129	129	112	109
Vakıf	73	72	65	76
Vakıf Meslek Yüksekokulu	5	5	6	8
Yükseköğretim Kurumu Sayısı	207	206	183	193

2018-2019 dönemi itibariyle Türk yükseköğretim sisteminde; 129 devlet üniversitesi, 73 vakıf yükseköğretim kurumu ve 5 vakıf yükseköğretim kurumu olmak üzere toplam 207 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlar bünyesinde 26.119 lisans programı, 12.613 yüksek lisans programı ve 5.525 doktora programı yürütülmektedir. 2018-2019 akademik yılı itibariyle toplam 7.740.502 öğrencinin; 7.134.674'ü devlet yükseköğretim kurumlarında, 595.116'sı yükseköğretim kurumlarında 10.712'si ise vakıf meslek yüksekokullarında eğitim görmektedir. Öğrencilerin 2.829.430'u önlisans, 4.420.699'u lisans, 394.174'ü yüksek lisans ve 96.199'u doktora programı öğrencileridir (Bakınız: <https://istatistik.yok.gov.tr/>).

Son yıllarda Türk yükseköğretim sistemindeki en önemli yapısal değişikliklerden birisi idari ve mali açıdan bağımsız Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK)'ın kurulmasıdır. 2015 yılından itibaren YÖKAK tarafından yürütülen Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, bağımsız kurumsal dış değerlendirme ve akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınması süreçleri ve kalite güvencesi kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetler, ülkemizde 2000'li yıllardan itibaren olgunlaşmaya başlamış olan yükseköğretimde kalite güvencesi ekosistemine önemli katkılar sağlamıştır. Yükseköğretim kurumlarının misyon ve hedefleri doğrultusunda sürekli gelişimine rehberlik edilmesi, kaynak kullanımına ilişkin şeffaflık ve hesap verebilirlik anlayışının benimsenmesi, paydaşların yükseköğretim çıktılarına olan katkılarının artırılması ve Türk yükseköğretim sisteminin uluslararası itibarı ve rekabet gücünü artırması, kalite güvence sistemi çalışmalarının en önemli kazanımlarıdır. Türkiye'de yükseköğretim kurumlarına öğrenci yerleşimleri, önlisans ve lisans düzeyindeki programlar için Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından merkezi olarak yapılan sınavların sonucuna göre ve öğrenci tercihleri yapıldıktan sonra gerçekleştirilmektedir.

Türk yükseköğretim sisteminin mevcut yapısı Bologna Süreci'nde öngörülen 3 düzeyli (lisans, yüksek lisans ve doktora) sisteme uyumludur. Ayrıca, her iki Avrupa Üst Yeterlilikler Çerçevesinde öngörülen ve ara yeterlilikler olarak nitelendirilen "kısa düzey" (Kısa Düzey -QF-EHEA ve 5. Düzey-EQF-LLL) Türk yükseköğretim sisteminde "ön lisans" derecesi olarak verilmektedir. Bu nedenle, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)'nin mevcut hali ile ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerini kapsayacak şekilde 4 (dört) düzey ile tanımlanması yapılmıştır (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20>).

KALİTE GÜVENCESİ SİSTEMİ

Türk yükseköğretim sisteminde 1981 yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile YÖK'ün yükseköğretimde kalite güvencesi konusundaki rolü ve sorumlulukları vurgulanmıştır. Daha sonra kalite güvencesi ile ilgili olarak 1994 yılında bazı mühendislik programlarının ABET'e başvurusu sonucu program değerlendirme çalışmaları başlatılmıştır. 1997 yılında Türkiye'deki üniversitelerde Kalite Değerlendirme Projesi gerçekleştirilmiş; 1998 yılında ise Öğretmen Yetiştirme Programlarında akreditasyon ve kalite iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.

Türk yükseköğretim sisteminde kalite güvencesi alanındaki ilk sistemli çalışmalar Türkiye'nin 2001 yılında Bologna Süreci'ne dahil olmasıyla başlamıştır. Bologna Süreci kapsamında ilk olarak; eğitim-öğretim programlarının Avrupa Yükseköğretim Alanına uyum çalışmaları tüm üniversitelerde yürütülmüştür. Bu kapsamda EUA-IEP Türkiye'de ilk değerlendirmelerini 1999 yılında yapmaya başlamıştır. Ayrıca mühendislik programlarının ulusal akreditasyonu ilk olarak 2002 yılında MÜDEK tarafından yapılmaya başlanmıştır. 2005 yılında ise Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği (Bakınız: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/09/20050920-9.htm>) yayımlanarak Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulları (ADEK) oluşturulmuş ve üniversitelerin her yıl hazırladıkları ADEK raporları yoluyla kalite süreçlerinin değerlendirilmesi sağlanmıştır. Türk yükseköğretim sistemindeki ilk girişim olan YÖDEK yapısı 2015 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte 2006 yılında Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (No: 5018) ve Düzenlemeler ile Kamu İdarelerinde Stratejik Planlama İlke ve Esasları düzenlenmiştir. Ayrıca 2010 yılında Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinin Geliştirilmesi ve Onaylanması YÖK tarafından yapılmıştır. 2009 yılından itibaren çeşitli programlara özgü yeni değerlendirme ve akreditasyon kuruluşları da kurulmuştur.

2011 yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na 6111 sayılı yeni bir kanun maddesi eklenerek yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi faaliyetlerine ilişkin değişiklikler belirtilmiştir. Örneğin; mezun yeterlilikleri için gereken toplam AKTS kredileri çeşitli seviyelerde tanımlanmıştır. 2009 ve 2013 yılları arasında Türkiye'de 73 (tüm alanların %22,5) yükseköğretim kurumu Diploma Etiket (DE) ve 31 (tüm alanların % 35) yükseköğretim kurumu AKTS Etiket almıştır. Bologna projeleri kalite güvencesi için gerekli süreçlerin temelini oluşturmuştur. Ayrıca YÖK tarafından 2015 yılına kadar kalite ve akreditasyon ile ilgili komisyonlar aracılığıyla çalışmalara devam edilmiştir.

23.07.2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği” ile YÖK'e bağlı olarak Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) kurulmuş ve yükseköğretim alanında kalite güvencesi çalışmaları aktiflik kazanmıştır. Ardından 01.07.2017 tarihli ve 7033 sayılı "Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı

Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na eklenen Ek Madde 35 hükümleri ile YÖKAK, yeniden düzenlenmiş ve bağımsız niteliğini güçlendirmiştir. Böylece YÖKAK, Türk yükseköğretim sisteminde kalitenin güvence altına alınmasını sağlayacak ulusal bir kalite güvencesi kuruluşu halini almıştır.

İlgili kanun ile tanımlanan Türk Yükseköğretim Kalite Güvencesi Sistemi; yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerine ilişkin esasları içermektedir. Türk Yükseköğretim Kalite Güvencesi Sistemi'nin yapısı ile YÖKAK'ın teşkilat yapısı, çalışma usulleri ile yükseköğretim kurumlarındaki kalite komisyonu yapılanmalarına ilişkin usul ve esaslar ise 23.11.2018 tarihli ve 30604 sayılı "Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği" hükümleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Bu yönetmelik gereği Türkiye'deki tüm yükseköğretim kurumlarının (devlet, vakıf ve vakıf MYO) kurum iç değerlendirme raporlarını yıllık olarak hazırlayarak YÖKAK'a sunması ve beş yılda en az bir defa olmak üzere YÖKAK tarafından yürütülen bir kurumsal dış değerlendirmeden geçmesi gerekmektedir. Türk Yükseköğretim Kalite Güvencesi Sistemi'nde faaliyet gösteren diğer kuruluşlar ise, program bazında akreditasyon faaliyetlerini yürüten akreditasyon kuruluşlarıdır. Yükseköğretim kurumlarında program akreditasyonuna yönelik dış değerlendirme hizmeti, YÖKAK tarafından program akreditasyonu alanında yetkilendirilmiş veya tanınan bağımsız dış değerlendirme ve akreditasyon kuruluşlarınca gerçekleştirilebilmektedir. Program akreditasyonu süreci Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının isteğine bağlı olarak yürütülmektedir.

Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun teşkilat yapılanması Şekil 2'de sunulmuştur.

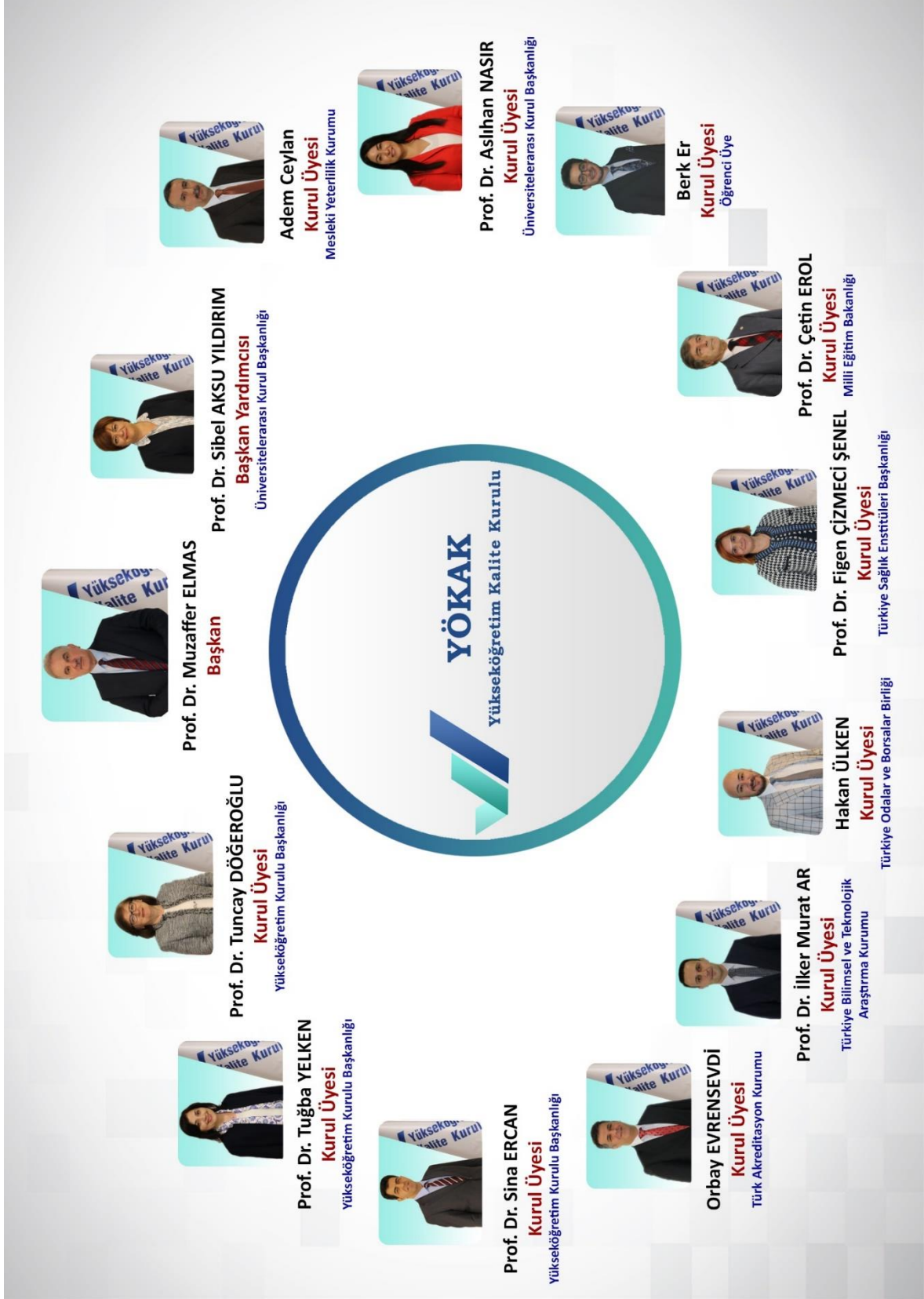
Şekil 2. Yükseköğretim Kalite Kurulu Teşkilat Yapılanması

Yükseköğretim Kalite Kurulu;

- Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu tarafından seçilen üç,
- Üniversitelerarası Kurul tarafından seçilen üç,
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından seçilen bir,
- Mesleki Yeterlilik Kurumunu temsilen bir,
- Türk Akreditasyon Kurumunu temsilen bir,
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu temsilen bir,
- Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığını temsilen bir,
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğini temsilen bir,
- Öğrenci temsilcisi bir üye

olmak üzere toplam 13 üyeden oluşmaktadır. 31.12.2018 tarihi itibarı ile Yükseköğretim Kalite Kurulu üyeleri aşağıdaki görselde sunulmuştur.

YÖKAK'ın 2019-2023 stratejik planı hazırlanmış olup (<http://yokak.gov.tr/raporlar/stratejik-plan-dokumanlar>) söz konusu planda Kurul'un misyon, vizyon ve stratejik amaçları aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Misyon: “Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarının sürekli gelişimine ve bireylerin evrensel yeterliliklere ulaşmasına katkı sağlamak üzere yükseköğretim alanında kalite güvencesi sistemini güçlendirmek”

Vizyon: “Yükseköğretimde kalite güvencesi alanında etkin ve uluslararası düzeyde tanınan bir kurum olmak.”

Stratejik amaçlar:

Stratejik Amaç 1: Yenilikçi uygulamalar ile yükseköğretimde bürokratik yükü azaltılmış kalite güvencesi sistemini yapılandırmak, yaygınlaştırmak ve sistemin sürekli iyileştirilmesini sağlamak.

Stratejik Amaç 2: Yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi sisteminin gelişmesine destek vermek.

Stratejik Amaç 3: Kalite kültürünün yaygınlaştırılmasını teşvik etmek ve tüm paydaşlar arasında işbirliğine dayalı ilişkiler kurmak.

Stratejik Amaç 4: Yükseköğretim kalite güvencesinin değerlendirilmesinde bağımsız, güvenilir, uzman ve kurumsallaşmasını tamamlamış bir kuruluş olmak.

Stratejik Amaç 5: Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun uluslararasılaşma düzeyini arttırarak tanınırlığını yükseltmek.

Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun 2018 ve 2019 Yılı Faaliyetleri

YÖKAK'ın, Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınması ile kalite güvencesi kültürünün yaygınlaştırılması kapsamında yükseköğretim kurumlarının kalite komisyonlarına, akreditasyon kuruluşlarına ve diğer paydaşlarına yönelik 2018 ve 2019 yıllarında gerçekleştirdiği etkinlik ve toplantılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Yükseköğretim Kalite Kurulu 2018 ve 2019 Yılı Faaliyetleri

Faaliyet Adı	Tarih
2017 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programının Değerlendirilmesi Toplantısı	27-28 Mart 2018
Yükseköğretim Kurumları İç ve Dış Değerlendirme Süreci Bilgilendirme Toplantısı	4 Nisan 2018
Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (Marmara Bölgesi-1)	19 Nisan 2018
Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (Marmara Bölgesi-2)	25 Nisan 2018
Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (İç Anadolu Bölgesi)	2 Mayıs 2018
Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (Ege Bölgesi)	7 Mayıs 2018
2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programına Dahil Olan Yükseköğretim Kurumlarının Yöneticileriyle Toplantı	5 Temmuz 2018
Bütünleşik Kalite Yönetimi Uygulamaları Konulu Toplantılar	24-25 Temmuz 2018
2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitimi	12-13 Eylül 2018
Öğrenci Değerlendirici Eğitimi	26 Eylül 2018
Takım Başkanları Toplantısı (İstanbul)	27 Eylül 2018
Takım Başkanları Toplantısı (Ankara)	02 Ekim 2018
İngilizce Hazırlık Okulları İçin Dış Değerlendirici Eğitimi	10-11 Ekim 2018
İngilizce Hazırlık Okulları İçin Dış Değerlendirme Programı Kapsamında Öğrenci Değerlendirici Eğitimi	12 Kasım 2018
Yükseköğretim Kurumlarında İç Kalite Güvence Sistemi ve Eğitim-Öğretimde Kalite Güvencesi Toplantısı	27-28 Kasım 2018
2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programına İlişkin Bilgilendirme Toplantısı (İstanbul-1)	22 Şubat 2019
2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programına İlişkin Bilgilendirme Toplantısı (İstanbul-2)	22 Şubat 2019
2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programına İlişkin Bilgilendirme Toplantısı (Ankara-1)	26 Şubat 2019
2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programına İlişkin Bilgilendirme Toplantısı (Ankara-2)	26 Şubat 2019
Ulusal Akreditasyon Kuruluşları Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi Takdim Toplantısı	03 Nisan 2019
2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitimi	02-03 Mayıs 2019
Öğrenci Üye Toplantısı	01 Haziran 2019
Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Güvence Sisteminin Geliştirilmesi Toplantısı (Ankara)	17 Temmuz 2019
Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Güvence Sisteminin Geliştirilmesi Toplantısı (İstanbul)	23 Temmuz 2019
YÖKAK Tarafından Yetkilendirilmiş Bulunan Akreditasyon Kuruluşu Temsilcileri İle Bilgilendirme ve Değerlendirme Toplantısı	1 Ekim 2019
Takım Başkanları Geri Bildirim Toplantısı	24 Eylül 2019
Kurumsal Dış Değerlendirme Programının Değerlendirilmesi Toplantısı (Ankara)	30 Eylül-1 Ekim 2019

Yukarıdaki etkinlik ve toplantılarla birlikte 2018 ve 2019 yılında Kurul tarafından gerçekleştirilen diğer faaliyetler aşağıda kısaca listelenmiştir.

- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 35 hükümleri kapsamında; Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun çalışma usul ve esasları ile yükseköğretim kurumlarında kalite güvence sistemlerinin kurulması, iç ve dış değerlendirme süreçleri, yükseköğretim kurumlarında kurulacak kalite komisyonları, kalite değerlendirme tescil belgesinin alınması, Genel Sekreterliğin çalışma usul ve esasları, Genel Sekreterlik bünyesinde oluşturulacak birimlerin görevleri ile uygulamaya ilişkin diğer hususları içeren “Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği” 23.11.2018 tarihli ve 30604 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanmıştır.

- Kurul, 2018 yılı içerisinde 10 kez, 2019 yılı içerisinde ise (3 Ekim 2019 tarihi itibari ile) 8 kez toplanmış, yükseköğretim kurumlarının bilgilendirilmesi ile takım başkanları ve değerlendirmeye girecek yükseköğretim kurumlarının yöneticilerinin bilgilendirilmesine yönelik çeşitli toplantılar gerçekleştirilmiştir.

- Kurul Başkanı, Başkan Yardımcısı ve Kurul üyeleri; 2018 yılında çeşitli kurum ve kuruluşların daveti ile katıldıkları toplantılarda, Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Kalite Kurulu faaliyetlerine ilişkin konularda çeşitli sunumlar gerçekleştirmişlerdir.

- 2018 ve 2019 yıllarında Yükseköğretim kurumları tarafından Yükseköğretim Bilgi Sistemi’ne (YÖKSİS) girişleri yapılan akredite program bilgileri Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından incelenmiş ve YKS (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’nda yer alması uygun görülen nihai akredite program listesi Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı’na iletilmiştir.

- 2018 yılı Ekim ayında Kurul tarafından “Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi Raporu” yayımlanmıştır. Bu raporda, 2016 ve 2017 yıllarında gerçekleştirilen Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitimleri’nde alınan geribildirimler doğrultusunda, yenilikçi bir bakış açısıyla güncellenen ve 464 değerlendirici ve 61 öğrenci değerlendirici adayının katılımı ile tamamlanan 2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitim Programı’na ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir.

- 2018 yılı Ekim ayında, Kurul tarafından kurumsal yapısını güçlendirerek geleceğine emin adımlarla ilerlemek üzere, 2019-2023 yıllarını kapsayacak stratejik planının hazırlanması çalışmalarına başlanmış ve ilgili mevzuat çerçevesinde iç ve dış tüm paydaşların en yüksek düzeyde katılımı sağlanarak çalışma tamamlanmıştır.

- 2018 yılı Kasım ayında, Kurul tarafından “Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi 2017 Yılı Durum Raporu” yayımlanmıştır. Bu rapor, KİDR, Kurumsal Geri Bildirim Raporu (KGBR), bölgesel kalkınma odaklı 4 yükseköğretim kurumunun ve araştırma odaklı 11 yükseköğretim kurumunun değerlendirme süreci sırasında hazırlanan değerlendirme raporları, sürece ilişkin paydaş görüşleri ve mevcut akreditasyon kuruluşlarının ilgili yıla ait faaliyetleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

- Yine 2018 yılı Kasım ayında İngilizce Hazırlık Okulları’na yönelik olarak tematik dış değerlendirme programı yürütülmüştür. Program kapsamında 10 yükseköğretim kurumunun İngilizce Hazırlık Okulu, 2018 yılı içinde hazırlanmış olan “Minimum Standartlar” çerçevesinde dış değerlendirmeye alınmıştır.

- Kurul üyeleri ve danışmanları tarafından 2018 yılından itibaren kurumsal dış değerlendirme sürecine girecek olan kurumlara iç değerlendirme raporunun yazılması, iç kalite güvence sisteminin yapılandırılması ve dış değerlendirme programının kapsamına yönelik mentörlük hizmeti verilmiştir. Farklı zamanlarda yapılan bilgilendirme toplantılarıyla yükseköğretim kurumlarına kalite ve akreditasyon süreçleri ile ilgili bilgiler verilerek; kurumların eğitim, öğretim, araştırma-geliştirme ve yönetim faaliyetlerinin kalite süreçlerine uygun şekilde yürütülmesi konusunda rehberlik edilmiştir. Bu kapsamda 2018 ve 2019 yılında kurumsal dış değerlendirmeye girmiş olan yükseköğretim kurumlarına (Tablo 2) mentörlük hizmeti verilmiştir.

- Sürekli iyileştirme çalışmaları kapsamında; “*Kurum İç Değerlendirme Raporu (KİDR) Hazırlama Kılavuzu*”, yükseköğretim kurumları ve değerlendiricilerden gelen geri bildirimler doğrultusunda güncellenmiş ve 5 Ocak 2019 tarihinde yayımlanmıştır.

- 30604 sayılı ve 23/11/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği’nin “Akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınma süreci” başlıklı 27. Maddesi kapsamında; “*Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesi ve Tanınmasına İlişkin Kılavuz*” 8 Ocak 2019 tarihinde yayınlanmıştır.

- Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği’nin 5. maddesinin ikinci fıkrası gereğince; “*Yükseköğretim Kalite Kuruluna Öğrenci Üye Belirlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar*” hazırlanarak, 6 Şubat 2019 tarihli Kurul Toplantısında kabul edilmiştir.

- Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin kamuoyu ile paylaşılması amacıyla hazırlanan Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) E-Bülteni’nin ilk sayısı 19 Mart 2019, ikincisi 31 Mayıs 2019 ve üçüncüsü 11 Eylül 2019 tarihlerinde yayınlanmıştır.

- Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK)’ın Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Birliği (ENQA)’ne yapmış olduğu afileye üyelik başvurusu 21 Şubat 2019 tarihli ENQA kurulunca kabul edilmiştir. Üyelik için çalışmalarına hız veren YÖKAK, gerekli olan koşulları kısa sürede sağlayarak afiliasyon sürecini başarı ile tamamlamıştır.

- 2019 yılının Nisan ayında, ülkemizde akreditasyon faaliyeti gösteren uluslararası dış değerlendirme ve akreditasyon kuruluşlarının tanınması kapsamında YÖKAK'a başvuran; Agency for Quality Assurance (AQAS), Association to Advance Collegiate Schools of Business (AACSB) ve Foundation for International Business Administration Accreditation (FIBAA)'nın YÖKAK tarafından beş yıl süreyle tanınmasına karar verilmiştir.

- YÖKAK 2019-2023 Stratejik Planı hazırlanarak 28 Haziran 2019 tarihinde yayınlanmıştır.
- 30604 sayılı ve 23/11/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği’nin “Akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınma süreci” başlıklı 27. Maddesi kapsamında hazırlanan “Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesi, Tanınması ve İzlenmesine İlişkin Kılavuz (Sürüm 1.1)” güncellenmiş ve 19 Temmuz 2019 tarihinde yayımlanmıştır. Kılavuzun ilk sürümünde yer alan “yetkilendirme ve tanıma süreci”ne ek olarak; akreditasyon kuruluşları için oluşturulan “izleme sistemi” kılavuza eklenmiştir.

- QAA (İngiltere), EKKA (Estonya), HCÉRES (Fransa), NCPA (Rusya) gibi uluslararası kalite ajansları ile iş birliğine yönelik paylaşım toplantıları gerçekleştirilmiş, 9 Ocak 2019 tarihinde Fransa Araştırma ve Yükseköğretim Değerlendirme Kurulu (HCERES), 27 Ağustos 2019 tarihinde ise Rusya Kalite Ajansı (NCPA) ile “Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Değerlendirme” alanında protokol imzalanmıştır.

- “Yükseköğretimde kalite” konusunda yurt içi ve yurt dışı deneyimleri olan uzmanlarla her ay düzenli olarak toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda özellikle üniversitelerin dış değerlendirme süreçleri, değerlendirme sürecinin güvenilirliği ve iç kalite güvencesi sistemi konularında paylaşımlar gerçekleştirilmiştir.

Yıl bazında, kurumsal dış değerlendirme süreci tamamlanan kurumlara ilişkin bilgiler Tablo 2’de, kurumsal dış değerlendirme sürecini tamamlayan kurumlara ilişkin özet bilgi ise Tablo 3’te sunulmuştur. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında yükseköğretim kurumlarının beş yılda en az bir defa değerlendirilmeleri gerekmektedir. İlgili yılda değerlendirilecek yükseköğretim kurumları öncelikle gönüllü olanlardan seçilmekle birlikte, gönüllü olarak değerlendirileceklerin hedeflenen

yükseköğretim kurumu sayısına ulaşmaması durumunda yükseköğretim kurumları kuruluş yılları itibarıyla değerlendirme sürecine dahil edilmektedir.

Tablo 2. Yıl Bazında Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurumlar

	2016		2017		2018		2019	
	Kurum Adı	Kurum Türü	Kurum Adı	Kurum Türü	Kurum Adı	Kurum Türü	Kurum Adı	Kurum Türü
1	Akdeniz Üniversitesi	Devlet	Abdullah Gül Üniversitesi	Devlet	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	Vakıf	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Devlet
2	Anadolu Üniversitesi	Devlet	Adıyaman Üniversitesi	Devlet	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Devlet	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Devlet
3	Atılım Üniversitesi	Vakıf	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Devlet	Aksaray Üniversitesi	Devlet	Alanya Hamdullah Emin Paşa Üniversitesi	Vakıf
4	Düzce Üniversitesi	Devlet	Ankara Üniversitesi	Devlet	Altınbaş Üniversitesi	Vakıf	Ardahan Üniversitesi	Devlet
5	Erciyes Üniversitesi	Devlet	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Devlet	Amasya Üniversitesi	Devlet	Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	Vakıf MYO
6	Hacettepe Üniversitesi	Devlet	Atatürk Üniversitesi	Devlet	Artvin Çoruh Üniversitesi	Devlet	Avrasya Üniversitesi	Vakıf
7	İstanbul Medipol Üniversitesi	Vakıf	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Devlet	Avrupa Meslek Yüksekokulu	Vakıf MYO	Bartın Üniversitesi	Devlet
8	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Vakıf	Balıkesir Üniversitesi	Devlet	Bahçeşehir Üniversitesi	Vakıf	Bayburt Üniversitesi	Devlet
9	İstanbul Üniversitesi	Devlet	Başkent Üniversitesi	Vakıf	Batman Üniversitesi	Devlet	Bezmi Alem Vakıf Üniversitesi	Vakıf
10	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Vakıf	Bingöl Üniversitesi	Devlet	Beykent Üniversitesi	Vakıf	Biruni Üniversitesi	Vakıf
11	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	Devlet	Boğaziçi Üniversitesi	Devlet	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Devlet	Bitlis Eren Üniversitesi	Devlet
12	Kapadokya Üniversitesi	Vakıf	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Devlet	Çağ Üniversitesi	Vakıf	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Devlet
13	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Devlet	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Devlet	Doğuş Üniversitesi	Vakıf	Erzurum Teknik Üniversitesi	Devlet
14	Mersin Üniversitesi	Devlet	Bursa Teknik Üniversitesi	Devlet	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Devlet	Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu	Vakıf MYO
15	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Devlet	Bursa Uludağ Üniversitesi	Devlet	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Devlet	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	Vakıf
16	Özyeğin Üniversitesi	Vakıf	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Devlet	Galatasaray Üniversitesi	Devlet	Gümüşhane Üniversitesi	Devlet
17	Sakarya Üniversitesi	Devlet	Çankaya Üniversitesi	Vakıf	Giresun Üniversitesi	Devlet	Hakkari Üniversitesi	Devlet
18	Selçuk Üniversitesi	Devlet	Çukurova Üniversitesi	Devlet	Harran Üniversitesi	Devlet	Haliç Üniversitesi	Vakıf

19	TED Üniversitesi	Vakıf	Dicle Üniversitesi	Devlet	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Vakıf	Iğdır Üniversitesi	Devlet
20	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Devlet	Dokuz Eylül Üniversitesi	Devlet	Hitit Üniversitesi	Devlet	İstanbul Ayvansaray Üniversitesi	Vakıf
21			Ege Üniversitesi	Devlet	Işık Üniversitesi	Vakıf	İstanbul Esenyurt Üniversitesi	Vakıf
22			Fırat Üniversitesi	Devlet	İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Vakıf
23			Gazi Üniversitesi	Devlet	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Vakıf	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Devlet
24			Gaziantep Üniversitesi	Devlet	İstanbul Bilim Üniversitesi	Vakıf	İstanbul Şehir Üniversitesi	Vakıf
25			Gebze Teknik Üniversitesi	Devlet	İstanbul Kültür Üniversitesi	Vakıf	İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	Vakıf MYO
26			Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Devlet	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Vakıf	İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	Vakıf MYO
27			İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Vakıf	Kadir Has Üniversitesi	Vakıf	Karabük Üniversitesi	Devlet
28			İnönü Üniversitesi	Devlet	Kafkas Üniversitesi	Devlet	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	Devlet
29			İstanbul Aydın Üniversitesi	Vakıf	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Devlet	Kırıkkale Üniversitesi	Devlet
30			İstanbul Okan Üniversitesi	Vakıf	Kastamonu Üniversitesi	Devlet	Kırklareli Üniversitesi	Devlet
31			İstanbul Teknik Üniversitesi	Devlet	Kocaeli Üniversitesi	Devlet	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Devlet
32			İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Devlet	KTO Karatay Üniversitesi	Vakıf	Mardin Artuklu Üniversitesi	Devlet
33			Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Devlet	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Devlet	MEF Üniversitesi	Vakıf
34			Koç Üniversitesi	Vakıf	Maltepe Üniversitesi	Vakıf	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Devlet
35			Marmara Üniversitesi	Devlet	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Devlet	Munzur Üniversitesi	Devlet
36			Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Devlet	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Devlet	Muş Alparslan Üniversitesi	Devlet
37			Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Devlet	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Devlet	Nişantaşı Üniversitesi	Vakıf
38			Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Devlet	Ordu Üniversitesi	Devlet	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	Vakıf
39			Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Devlet	Pamukkale Üniversitesi	Devlet	Siirt Üniversitesi	Devlet
40			Piri Reis Üniversitesi	Vakıf	Sabancı Üniversitesi	Vakıf	Sinop Üniversitesi	Devlet
41			Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Devlet	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	Devlet	Şırnak Üniversitesi	Devlet
42			Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Devlet	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Vakıf	Toros Üniversitesi	Devlet
43			Süleyman Demirel Üniversitesi	Devlet	Ufuk Üniversitesi	Vakıf	Yalova Üniversitesi	Devlet

44	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Devlet	Üsküdar Üniversitesi	Vakıf	Türk Hava Kurumu Üniversitesi	Vakıf
45	Trakya Üniversitesi	Devlet	Yozgat Bozok Üniversitesi	Devlet	Türk-Alman Üniversitesi	Devlet
46	Uşak Üniversitesi	Devlet				
47	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Devlet				
48	Yaşar Üniversitesi	Vakıf				
49	Yeditepe Üniversitesi	Vakıf				
50	Yıldız Teknik Üniversitesi	Devlet				

Tablo 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurum Sayılarına İlişkin Özet Bilgi

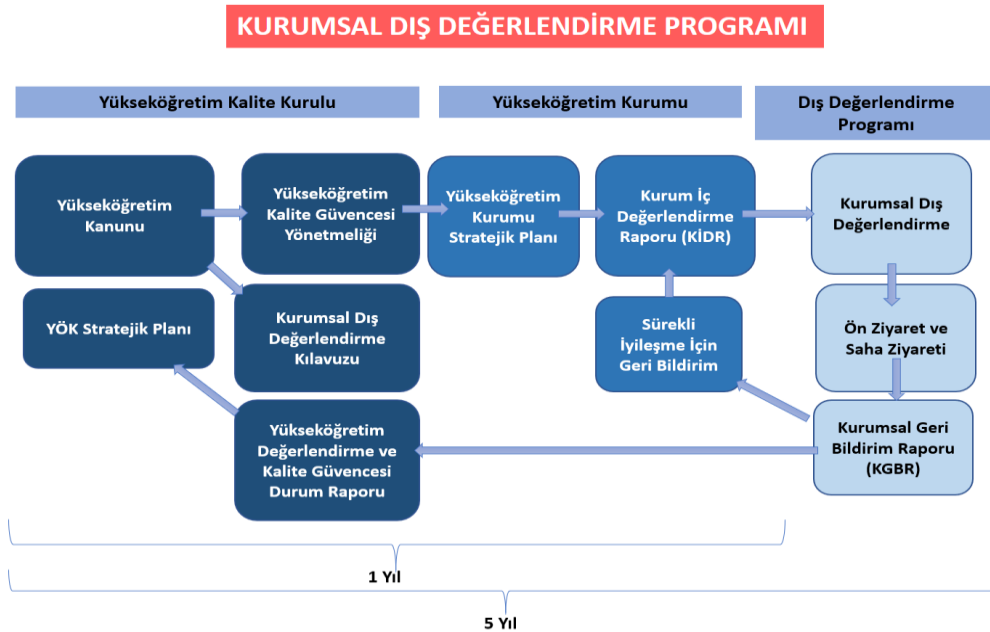
Değerlendirme Yılı	Yükseköğretim Kurumu Türü			Sayı
	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
2016	13	7	0	20
2017	41	9	0	50
2018	24	20	1	45
2019	26	15	4	45
Toplam	104	51	5	160

2. KURUMSAL DIŞ DEĞERLENDİRME PROGRAMI

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı; Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve yönetim sistemi süreçlerinin Kurumsal Dış Değerlendirme Ölçütleri kapsamında değerlendirilmesini amaçlayan bir programdır. Yükseköğretim kurumlarının beş yılda en az bir defa Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na dâhil olmaları gerekmektedir.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na esas olmak üzere her yıl yükseköğretim kurumları tarafından Kurum İç Değerlendirme Raporları (KİDR) hazırlanmaktadır. Program kapsamına dâhil edilen yükseköğretim kurumları belirlendikten sonra, değerlendirme sürecini yürütecek olan değerlendirme takımı “Değerlendirici Havuzu”ndan seçilerek görevlendirilmektedir. Program kapsamında değerlendirme takımı tarafından, değerlendirilecek kuruma iki ziyaret gerçekleştirilmektedir. Bunlar; ön ziyaret ve saha ziyaretidir. Ziyaretlerin sonrasında değerlendirme takımı tarafından hazırlanan KGBR YÖKAK tarafından kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca değerlendirilen kurumların kurumsal geri bildirim raporları temel alınarak oluşturulan yıllık “Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu” hazırlanarak yükseköğretimin tüm paydaşlarının bilgisine sunulmaktadır. Kurumsal Dış Değerlendirme Programının basamaklarına ilişkin özet bilgi Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı

2.1. 2018 Yılı Kurum İç Değerlendirme Raporları

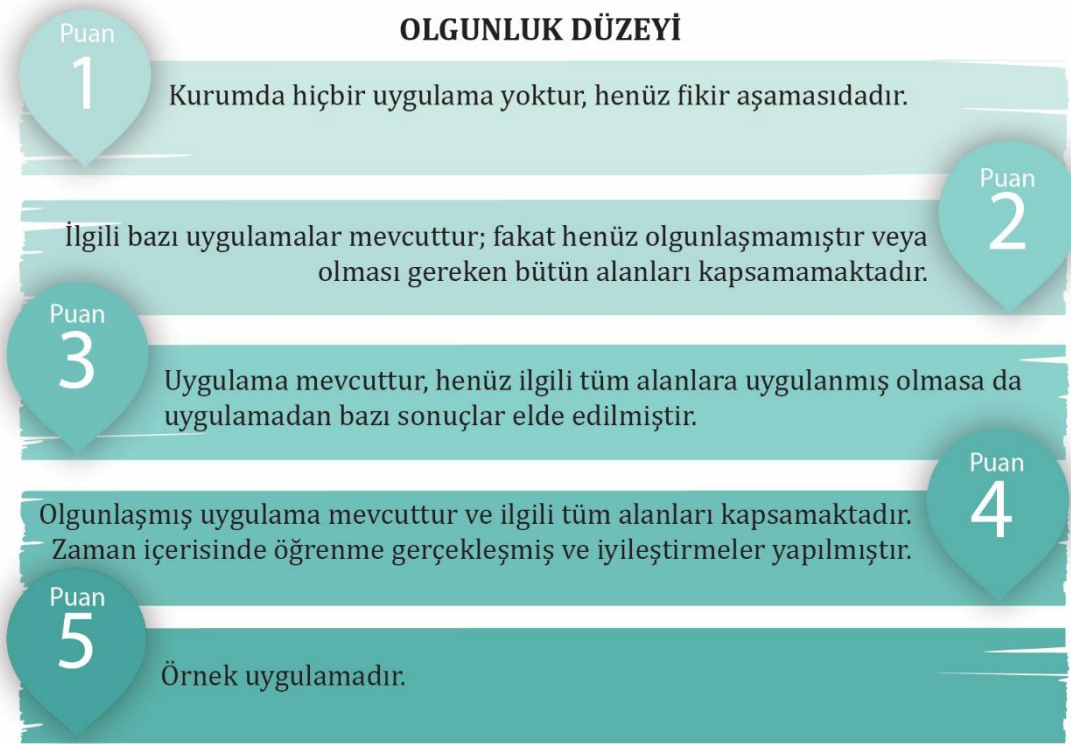
23.11.2018 tarihli ve 30604 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği’nin “Kurum iç değerlendirme süreci ve takvimi” başlıklı 19uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince; yükseköğretim kurumları, kurum iç değerlendirme raporlarını (KİDR) her yıl Ocak-Mart aylarında YÖKAK’a iletmektedir. KİDR’ler her yıl düzenli olarak YÖKAK web sayfasından paylaşılmaktadır (<http://yokak.gov.tr/raporlar/kurum-ici-degerlendirme-raporlari>).

2018 yılında Kalite Güvencesi Yönetim Bilgi Sistemi’nin (KGYBS) kullanıma sunulması ile birlikte, yükseköğretim kurumları 2017 yılına ait KİDR’lerini ilk kez KGYBS’ye yüklemişlerdir. KGYBS ile, iç ve dış değerlendirme süreçlerinin daha etkin ve etkili yürütülmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, değerlendirme süreçlerinde KGYBS’nin kullanımı; kanıta dayalı değerlendirme yaklaşımının benimsenmesini, birbirini izleyen yıllarda, yükseköğretim kurumlarına ait performans göstergeleri ile güçlü ve gelişmeye açık yönlerinin değerlendirilebilmesini sağlamaktadır. Bu şekilde yükseköğretim alanında kalite güvence sisteminin yapılandırılması, iyileştirilmesi ve sürdürülebilirliğine ilişkin mekanizmalar objektif ve hızlı şekilde izlenebilmekte ve gereksinimlere yönelik destek mekanizmalarının hızla planlanması mümkün olmaktadır.

KİDR’ler, yükseköğretim kurumları tarafından “Kurum İç Değerlendirme Raporu Hazırlama Kılavuzu” dikkate alınarak hazırlanmaktadır. İlgili kılavuzda 5 ana başlık bulunmaktadır. Bunlar;

- Kurum Hakkında Bilgiler,
- Kalite Güvencesi Sistemi,
- Eğitim ve Öğretim,
- Araştırma, Geliştirme ve Toplumsal Katkı,
- Yönetim Sistemi’dir.

Bu ana başlıklar altında yer alan 18 ölçüt ayrı ayrı KBYS sistemi üzerinden raporlaştırılmakta ve ilgili ölçütlerin karşılandığına ilişkin kanıtlar sisteme yüklenmektedir. Ayrıca yükseköğretim kurumları, KİDR kapsamında ilgili ölçüte ilişkin olgunluk düzeylerinin öz değerlendirmesini de 1’den 5’e kadar puanlanan 5’li Likert tipi bir ölçek üzerinden gerçekleştirebilmektedirler (Şekil 4).

Şekil 4. Ölçütlere İlişkin Olgunluk Düzeyinin Öz Değerlendirme Ölçeği Puan Cetveli

2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında, 175 yükseköğretim kurumu 2017 yılı KİDR'lerini hazırlayarak KBYS'ye girişini tamamlamıştır. Bu kurumlardan 45'i 2018 yılında Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında değerlendirilmiştir. 2019 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında ise, 177 yükseköğretim kurumu 2018 yılı KİDR'lerini hazırlayarak KBYS'ye giriş yapmıştır. Bu kurumlardan 45'i 2019 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında değerlendirilmiştir. KİDR'lerin değerlendirilmesinde KBYS üzerinden ölçütlere ilişkin olgunluk düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla yükseköğretim kurumlarının vermiş olduğu puanlar ve KİDR'lerin içerikleri dikkate alınmıştır.

2.2. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Kalite Güvencesi Sistemi

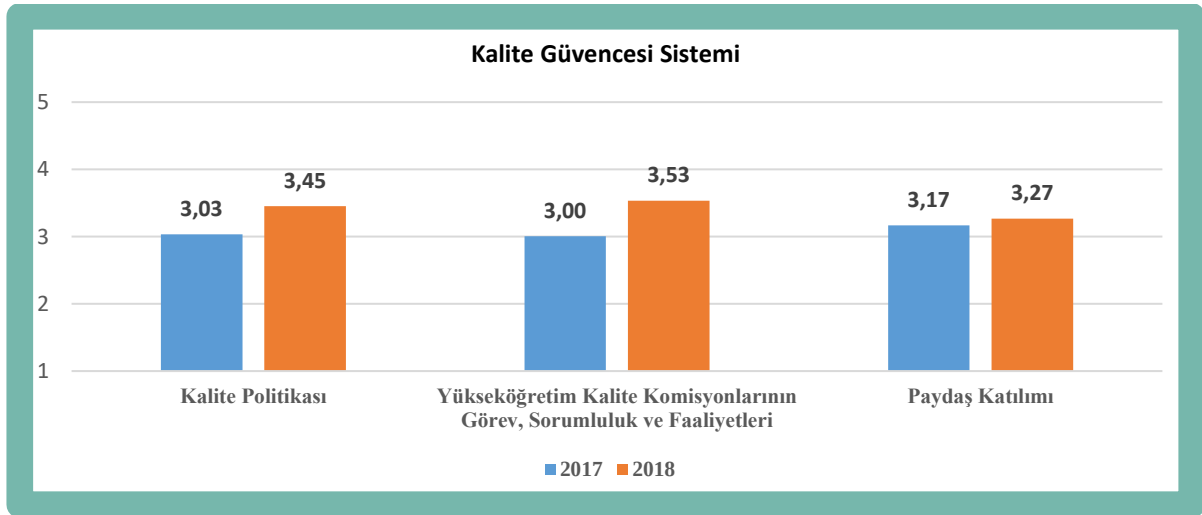
“Kalite Güvencesi Sistemi” başlığı altında; kalite politikası, paydaş katılımı ve yükseköğretim kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetlerine ilişkin toplam 3 ölçüt bulunmaktadır. Kurum iç değerlendirme raporlarında, “kalite politikası” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 128 kurum, “paydaş katılımı” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 112 kurum ve “kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetleri” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 115 kurum öz değerlendirme puanı vermiştir.

Yükseköğretim kurumlarının 2017 yılı KİDR'leri incelendiğinde Kalite Güvencesi Sistemi'ne ilişkin mekanizmaların yapılandırılmaya başlandığı, ancak henüz bütüncül olarak eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve idari süreçlerin tümünde uygulanmadığı gözlemlenmektedir. Kurumların büyük bölümünde kalite politikasının hazırlanarak ilan edilmesi memnuniyet vericidir. Ayrıca kurumların

tamamında kalite komisyonları kurulmuş; görev, sorumluluk ve faaliyetleri tanımlanmıştır. Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği'nin, kalite komisyonlarının görev ve sorumluluklarına ilişkin çerçeveyi sunması, çalışmalarda teşvik edici bir rol oynamıştır. Bununla birlikte iyi uygulama örneklerinde gözlemlendiği gibi, komisyonların çalışma usul ve esasları ile idari yapılanmasının kuruma özgü ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitlendirilmesi ve komisyon çalışmalarının tüm paydaşları içerecek şekilde yürütülmesi konularında daha çok çabaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında hazırlanan 2017 ve 2018 yılına ait KİDR'lerde kurumlardaki kalite güvence sistemi olgunluk düzeyinin gelişimi Şekil 5'te sunulmuştur. Buna göre, Kalite Güvencesi Sistemi ana başlığına ait her üç ölçütte bir önceki yıla göre uygulamalardaki iyileştirme çabalarının devam ettiği, ulusal düzeyde farkındalığın geliştiği, kalite güvencesi kültürünün giderek yaygınlaştığı görülmektedir.

Şekil 5. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR'lerde Kalite Güvencesi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması

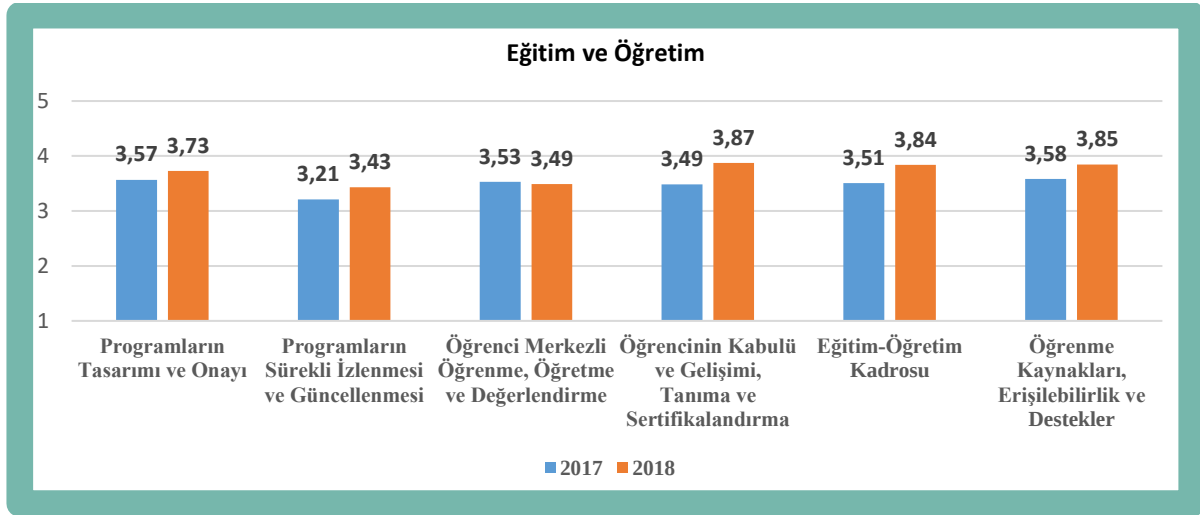

2.3. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Eğitim ve Öğretim

“Eğitim ve öğretim” başlığı altında “programların tasarımı ve onayı”, “programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi”, “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme”, “öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma”, “eğitim-öğretim kadrosu” ve “öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler” olmak üzere toplam 6 ölçüt bulunmaktadır. 2017 yılı KİDR'lerinde “programların tasarımı ve onayı” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 121 kurum, “programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 118 kurum, “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 119 kurum, “eğitim-öğretim kadrosu” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 118 kurum, “öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 112 kurum ve “öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 118 kurum öz değerlendirme puanı

vermiştir. “Eğitim ve öğretim” başlığı kapsamında tanımlı süreçlere ilişkin uygulamalar gözlemlenmekle birlikte tüm alanları kapsayacak olgunluk düzeyine ulaşılmadığı görülmektedir. Programların tasarımı ve onayı sürecinde yürütülen tanımlı süreçler programların izlenmesi ve güncellenmesi sürecinde yeterli olgunluk düzeyinde değildir. PUKÖ çevrimlerinin tamamlanması için eğitim-öğretim süreçlerinin gözden geçirilerek iyileştirmelerin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. KİDR değerlendirmelerinde, “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme” ölçütü ile “öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler” ölçütü kapsamında iyi uygulama örnekleri gözlemlenmiştir. Kurumlarda eğitim-öğretim kadrosunun işe alınması, atanması, yükseltilmesi ve ders görevlendirmeleri ile ilgili tanımlı süreçler bulunmaktadır ancak eğitimcilerin eğitimi, mesleki gelişimlerinin sürdürülmesi ve öğretim becerilerinin iyileştirilmesi çalışmaları daha çok desteklenmelidir. “Eğitim ve öğretim” ana başlığına ilişkin 2017-2018 karşılaştırma değerleri incelendiğinde, tüm ölçütlerin bir önceki yıla göre artış göstermesine rağmen kurumların yaptıkları öz değerlendirmede “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme” ölçütünde ilerleme olmadığı hatta bir miktar gerileme olduğu gözlenmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması

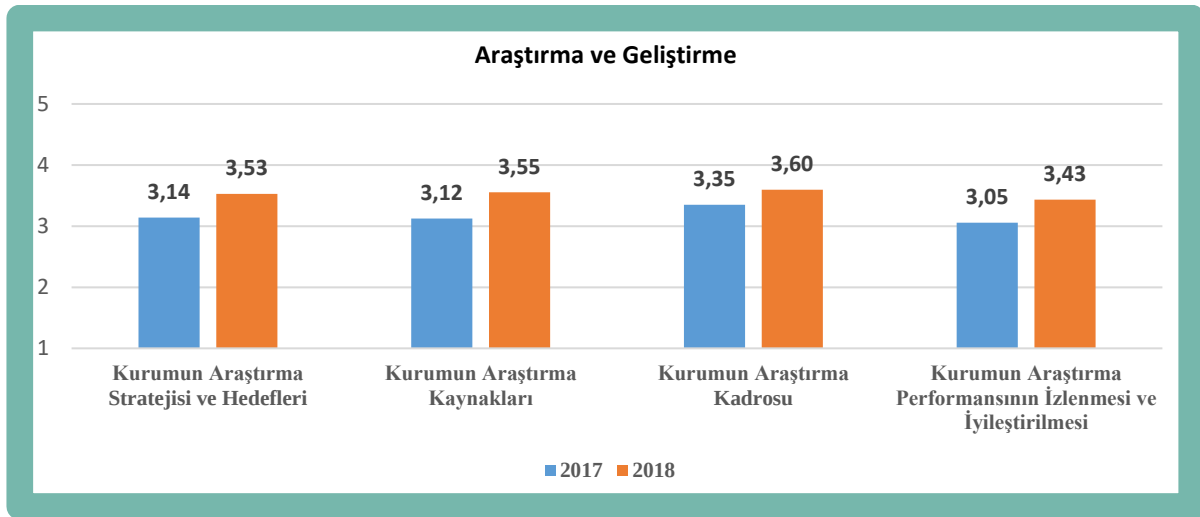

2.4. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Araştırma ve Geliştirme

“Araştırma ve geliştirme” başlığı altında “kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri”, “araştırma kaynakları”, “araştırma kadrosu” ve “araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” olmak üzere toplam 4 ölçüt bulunmaktadır. 2017 KİDR’lerinde “kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 116 kurum, “araştırma kaynakları” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 114 kurum, “araştırma kadrosu” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 114 ve “araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 110 kurum öz değerlendirme puanı vermiştir. “Eğitim ve öğretim” başlığına benzer şekilde “araştırma ve geliştirme” başlığı için de uygulamaların var olduğu; ancak bu uygulamaların her alanı kapsamadığı ve PUKÖ çevriminin

kapatılması noktasında gelişmeye açık bir durumun bulunduğu gözlemlenmiştir. Yükseköğretim kurumlarında araştırma stratejisi ve hedeflere ilişkin genel olarak tanımlı süreçler bulunmaktadır. Ancak araştırma-geliştirme performansının hangi yöntemlerle izlendiği, değerlendirildiği ve araştırma-geliştirme performansının nasıl iyileştirildiği hususlarında tanımlı süreçlerin olgunluk düzeyi oldukça düşüktür. Araştırma kadrosunun işe alınması, atanması ve yükseltilmesi süreçlerinde tanımlı süreçler genel olarak bulunmaktadır. Ancak araştırma kadrosunun yetkinliklerinin izlenmesi ve değerlendirmesi konusunda iyileşmeye açık alanlar bulunmaktadır. 2018 yılı KİDR raporlarında ise ilgili kurumların araştırma ve geliştirme başlığının ölçütlerine ilişkin öz değerlendirme puanları göz önüne alındığında tüm ölçütlerde anlamlı düzeyde artış olduğu gözlenmektedir (Şekil 7).

Şekil 7. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi (KİDR-2017)

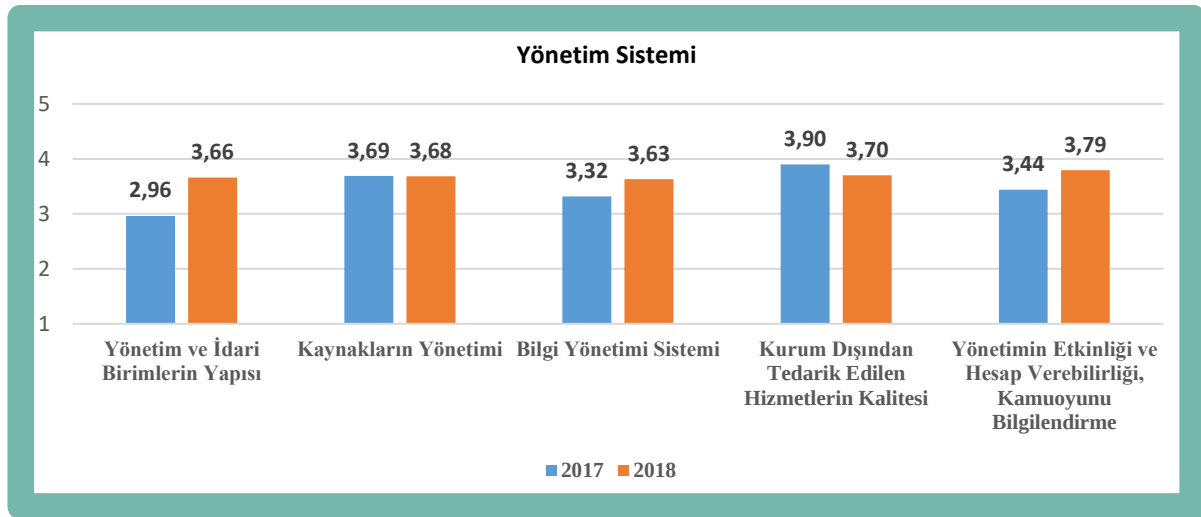

2.5. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Yönetim Sistemi

“Yönetim sistemi” başlığı altında “yönetim ve idari birimlerin yapısı”, “kaynakların yönetimi”, “bilgi yönetim sistemi”, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” olmak üzere toplam 5 ölçüt bulunmaktadır. “Yönetim ve idari birimlerin yapısı” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 117 kurum, “kaynakların yönetimi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 116 kurum, “bilgi yönetim sistemi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 116 kurum, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 115 kurum ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 115 kurum öz değerlendirme puanı vermiştir. Ana başlıklar arasında olgunluk düzeyinin en yüksek olduğu başlık “yönetim sistemi”dir. “Yönetim sistemi” başlığı kapsamında kalite güvencesi uygulamaları bulunmakta ancak tüm alanları henüz kapsamamaktadır. Yönetim ve idari birimlerin yapısına ilişkin yükseköğretim kurumlarında tanımlı süreçler bulunmakla birlikte bu süreçlerin tanımına uygun olarak yürütülmesi noktasında iyileştirme ihtiyaçları bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında entegre bilgi yönetim sistemlerinin kurulması, kurumlardaki tüm

süreçlerin daha etkin ve etkili sürdürülmesini ve değerlendirilmesini sağlayacaktır. Entegre bilgi yönetim sistemlerine ilişkin yükseköğretim kurumlarındaki farkındalık düzeyi ise önceki yıllara göre artış göstermiştir. Bu kapsamda entegre yönetim sistemlerinin oluşturulması yönünde çalışmalar hız kazanmıştır. Bununla birlikte, mevcut mevzuatın kurum dışından tedarik edilen hizmetlerdeki olgunluk düzeyini artırdığı düşünülmektedir. “Yönetim sistemi” ana başlığına ilişkin 2017 ve 2018 yıllarına ait öz değerlendirme puanlarının sunulduğu Şekil 8 incelendiğinde, “yönetim ve idari birimlerin yapısı”, “bilgi yönetimi sistemi”, “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği” ölçütlerinde iyileşmeler gözlenirken, “kaynakların yönetimi” ve “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ölçütlerinde bir miktar gerileme yaşandığı görülmektedir.

Şekil 8. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi (KİDR-2017)

Yükseköğretimde kalite güvencesi sisteminin asli sorumluluğu yükseköğretim kurumlarının kendisindedir. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarında yürütülen iç kalite güvencesi çalışmalarının içselleştirilmesi gerekmektedir. İç kalite güvencesi çalışmalarının yöneticiler tarafından sahiplenilmesi ve tabanın tümüne yayılması yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi kültürünün yükselmesini sağlayacaktır. Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvencesi süreçlerini koordine etmek ise kalite komisyonunun görevidir. Kalite komisyonları yalnızca iç değerlendirme raporlarının yazımından değil, kurumdaki tüm kalite süreçlerinden de sorumludur.

İç kalite güvencesi çalışmaları kapsamında yükseköğretim kurumları güçlü ve gelişmeye açık yönlerini ortaya koymaktadır. Bu durum kurumun gelecek dönemdeki önceliklerini de belirlemekte ve bu yönde iyileştirme çalışmalarını yapmaktadır. Bununla birlikte YÖKAK tarafından yürütülen Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, yükseköğretim kurumlarındaki kalite güvencesi süreçlerinin dış bir gözle değerlendirilerek tavsiyelerde bulunulmasını sağlamaktadır. Yükseköğretim kurumları iç ve dış kalite güvencesi süreçlerini fırsata çevirerek rekabet gücünü artırmalıdır.

2.6. Kurumsal Geri Bildirim Raporlarının Değerlendirilmesi

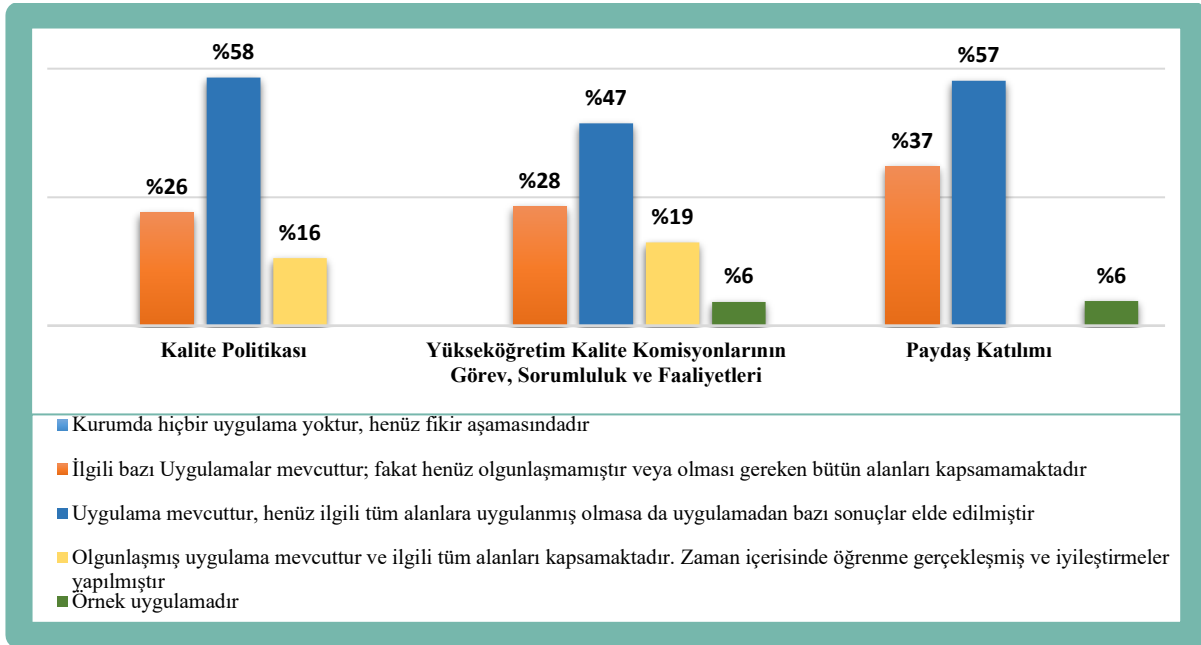
2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında 45 yükseköğretim kurumu Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na dâhil olmuş ve kurumlara ait Kurumsal Geri Bildirim Raporları (KGBR), takım başkanları tarafından değerlendirici sistemi kullanılarak Yükseköğretim Kalite Kurulu'na gönderilmiştir (<http://yokak.gov.tr/raporlar/kurumsal-geri-bildirim-2017-raporlari>). Benzer şekilde 2019 yılı Dış Değerlendirme Programı kapsamında 45 yükseköğretim kurumu Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na dâhil olmuş ve kurumlara ait Kurumsal Geri Bildirim Raporları (KGBR), takım başkanları tarafından değerlendirici sistemi kullanılarak Yükseköğretim Kalite Kurulu'na gönderilmiştir (<https://yokak.gov.tr/raporlar/kurumsal-geri-bildirim-raporlari>). Dış değerlendirme sürecine dâhil edilen kurumların listesi raporun “Genel Bilgiler” başlığı altında yer alan Tablo 2’de sunulmuştur.

2018 ve 2019 yılında tamamlanan KGBR’lerin tümü incelenerek ilgili kurumların güçlü ve gelişmeye açık yönleri “Kalite Güvencesi Sistemi”, “Eğitim ve Öğretim”, “Araştırma ve Geliştirme” ve “Yönetim Sistemi” ana başlıkları altında ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu kapsamda, KGBR’lerin değerlendirilmesinde iki farklı yaklaşım kullanılmıştır: Bunlardan ilki KGBR’de yer alan ana başlıklardaki ölçütlerin olgunluk düzeylerinin değerlendirilmesi, ikincisi ise yine değerlendirilen yükseköğretim kurumlarına ait KGBR’lerde yer alan ana başlıkların güçlü ve gelişmeye açık yönlerinin değerlendirilmesidir.

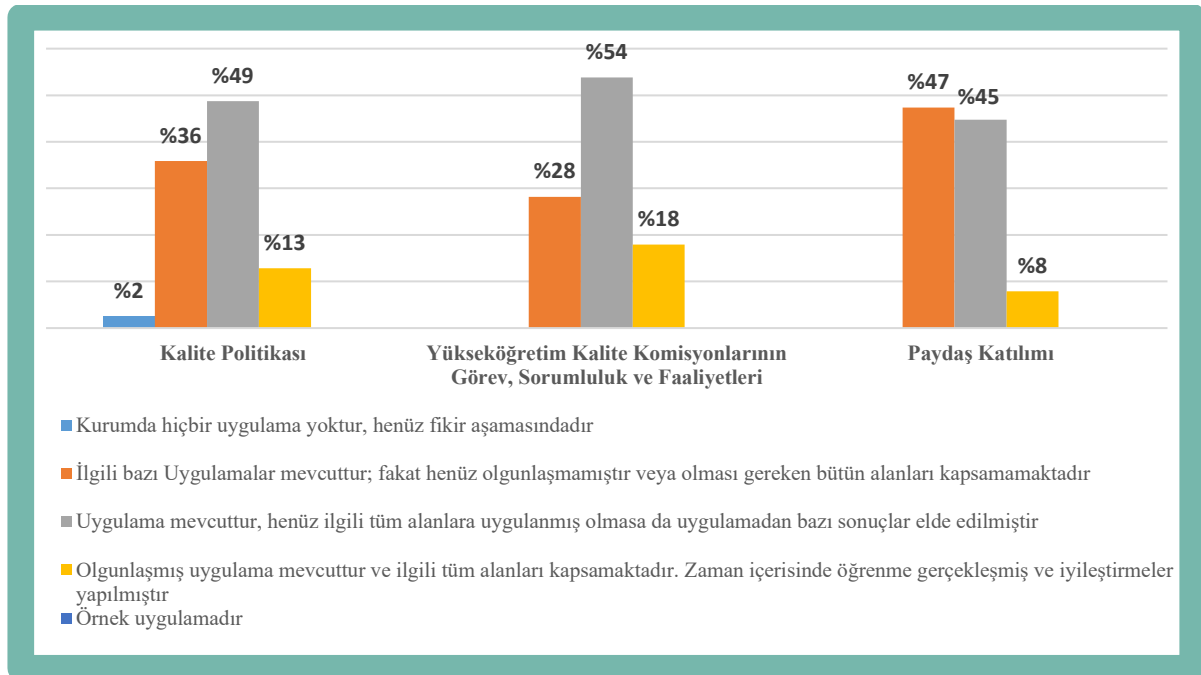
2.6.1. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi

“Kalite Güvencesi Sistemi” başlığı altında yer alan “kalite politikası”, “yükseköğretim kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetleri” ile “paydaş katılımı”na ait ölçütlerin kurumlardaki olgunluk düzeylerine ilişkin yapılan 2018 yılı değerlendirme sonuçları Şekil 9’da, 2019 yılı değerlendirme sonuçları ise Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 9. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Şekil 10. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvence sistemi, kurumun gelecek planlarını belirlemesi; sahip olunan kaynakların ve yetkinliklerin bu hedefler doğrultusunda yönetilmesi, tüm süreçlerin kurumsal değerlerle uyumlu olarak yönetilmesi, ölçme ve izleme yoluyla sürekli öğrenme ve iyileştirmenin benimsenmesini kapsamaktadır. Sistemin başlangıç adımı, kurumun temel fonksiyonları

ile ilgili politikalarını oluşturarak kamuoyu ile paylaşmasıdır. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kurumun kendisi tarafından belirlenen politika, strateji ve hedeflerini temel alarak yürütülmektedir.

❖ *Kalite Politikası*

2018 yılında değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumunun tümünde kalite politikasının oluşturulduğu, kurumların %16'sında politikaya ilişkin uygulamaların olgunlaştığı ve politika kapsamındaki tanımlı süreçlerin kurumdaki eğitim-öğretim, araştırma ve idari süreçlere yayıldığı gözlemlenmiştir. Değerlendirilen kurumların önemli bir kısmında (%58) henüz tüm alanlara yayılan kalite politikaları bulunmasa da çeşitli uygulamalar mevcuttur ve uygulamalardan bazı çıktılar elde edilebilmektedir. Bununla birlikte kurumların %26'sında kalite politikasına ilişkin uygulamalar henüz yeterli olgunluk düzeyine ulaşmamıştır. 2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nda kalite politikası uygulamalarının kurumlarda benimsenmesi durumu memnuniyet verici olsa da, bu alanda örnek uygulamalara ihtiyaç bulunmaktadır.

2019 yılında ise değerlendirilen 45 kurumunun tümünde kalite politikasının oluşturulduğu, kurumların %13'ünde politikaya ilişkin uygulamaların olgunlaştığı ve politika kapsamındaki tanımlı süreçlerin kurumdaki eğitim-öğretim, araştırma ve idari süreçlere yayıldığı gözlemlenmiştir. Değerlendirilen kurumların önemli bir kısmında (%49) henüz tüm alanlara yayılan kalite politikaları bulunmasa da çeşitli uygulamalar mevcuttur ve uygulamalardan bazı çıktılar elde edilebilmektedir. Bununla birlikte kurumların %36'sında kalite politikasına ilişkin uygulamalar henüz yeterli olgunluk düzeyine ulaşmamıştır. Kurumlar, kurumun kendisini tanıması çerçevesinde temel fonksiyonları ile ilgili politikalarını oluşturarak kamuoyu ile paylaşmalı; ilgili fonksiyonun kurum için ne anlama geldiği, hangi süreç veya mekanizmaları içerdiği ve nasıl örgütlendiği belirlenmelidir.

❖ *Kalite Komisyonları Görev ve Sorumlulukları*

Mevzuat kapsamında yükseköğretim kurumlarında kalite süreçlerini yürütmek üzere, kalite komisyonlarının kurulması gerekmektedir. Bu komisyon yapısı destek, yönlendirme ve motivasyon sağlamak üzere kurumların ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilebilmektedir.

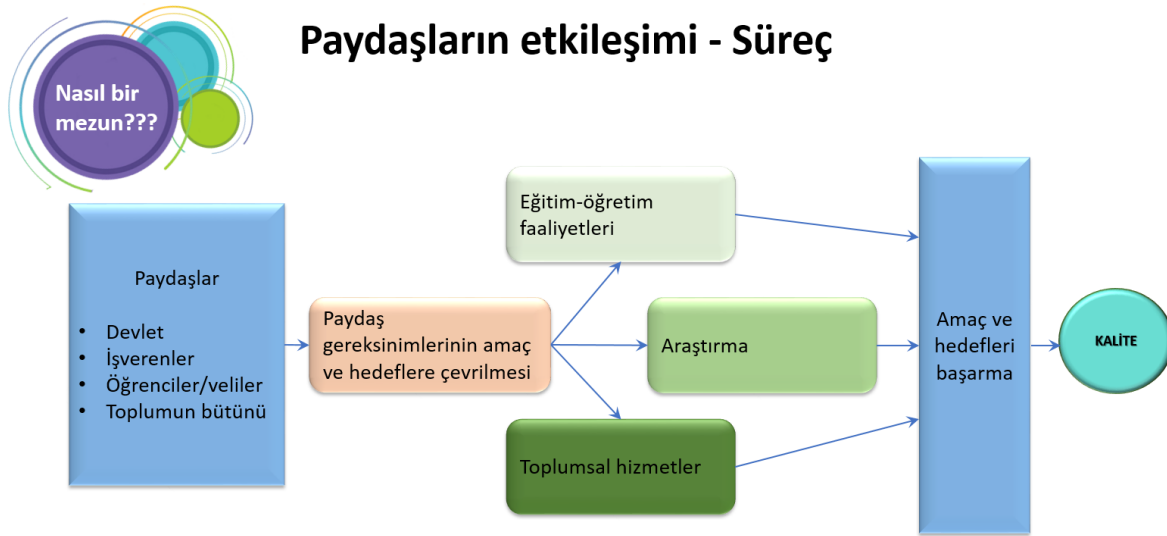
2018 yılı verilerine göre “Kalite Güvencesi Sistemi” başlığı altında ölçütlerin arasında yasal düzenlemelerin de etkisiyle olgunluk düzeyi en yüksek ölçütün yükseköğretim kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetleri olduğu görülmektedir (Şekil 9). Değerlendirilen kurumların bir kısmındaki mevzuatı destekleyici olgunlaşmış uygulamalar (%19) ve ihtiyaç odaklı iyi uygulama örneklerinin (%6) varlığı memnuniyet vericidir.

2019 yılı verilerine göre ise, “Kalite Güvencesi Sistemi” başlığı altında ölçütlerin arasında yasal düzenlemelerin de etkisiyle olgunluk düzeyi en yüksek ölçütün yükseköğretim kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetleri olduğu görülmektedir (Şekil 10). Değerlendirilen kurumların bir kısmındaki mevzuatı destekleyici olgunlaşmış uygulamalar (%18) bulunmakla birlikte, 2018 yılı

verilerinden farklı olarak iyi uygulama örneklerinin bulunmaması dikkat çekicidir. Mevzuatın gerekliliklerine ek olarak komisyon çalışmalarına idari destek verecek birimlerin yapılandırılması, danışma kurullarının oluşturulması ve birim düzeyinde kalite odaklı yapılanmalar gibi örnek uygulamaların tüm yükseköğretim kurumlarında yaygınlaşması beklenmektedir.

İyi yapılandırılmış bir kalite güvencesi sisteminde kurumlar, iç ve dış paydaşlarını listelemeli, stratejik paydaşlarını tanımlamalı ve kamuoyuyla paylaşmalıdır. Paydaşlar; yükseköğretim kurumlarının tüm girdi, süreç ve çıktıları ile etkileşimde olan veya bu çıktılarından etkilenen; devlet kurumları, işverenler, öğretim elemanları, öğrenciler, veliler, bir başka deyişle toplumun bütünü olabilmektedir. Kalite güvencesi sisteminde paydaş etkileşimi Şekil 11’de sunulmuştur.

Şekil 11. Kalite Güvencesi Sisteminde Paydaş Etkileşimi

*The Inter-University Council for East Africa 2010. A Road map to Quality, Hand book for Quality Assurance in Higher Education, Volume 2: Guidelines for External Assessment at Program Level.

❖ *Paydaş Katılımı*

Kurumsal dış değerlendirme sonuçlarına göre yükseköğretim kurumlarında “kalite güvencesi sistemi” ana başlığında olgunluk düzeyi en düşük olan ölçütün “paydaş katılımı” ölçütü olduğu görülmektedir. Yükseköğretim kurumlarının büyük bir kısmında bu ölçüte ilişkin olgunlaşmış uygulamaların bulunmadığı gözlenmiştir. Kısıtlı sayıda kurumda paydaş analizi çalışmalarına yer verilmesi ve karar alma süreçlerine paydaş katılımının sağlanması gibi iyi uygulama örnekleri bulunmakla birlikte, paydaşların kalite güvence sistemine katılımının arttırılmasına yönelik mekanizmaların geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

2018 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının KGBR’lerinde kalite güvencesi sisteminin güçlü ve gelişmeye açık yönleri Şekil 12 ve Şekil 13’de sunulmuştur.

Şekil 12. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumun 24'ünde, kalite güvencesi sistemine ilişkin farkındalık düzeyinin yüksek olması ve 21 kurumda kalite komisyonlarına ilişkin tanımlı süreçlerin varlığı en önemli güçlü yönler olarak ön plana çıkmaktadır. Kalite güvencesi alanında gelişen farkındalık düzeyinde, kurumların iç motivasyonlarının yanı sıra son yıllarda YÖK'ün kalite odaklı stratejileri ile YÖKAK'ın bilgilendirme ve eğitim çalışmalarının da etkili olduğu düşünülmektedir. KGBR'lerde güçlü yön olarak ifade edilen program akreditasyonunun ise önceki yıllarda olduğu gibi kalite güvencesi sisteminde önemli bir araç olarak tercih edildiği gözlenmektedir.

Şekil 13. 2018 Yılı Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Ölçütlerle buluşma düzeyinin değerlendirilmesi bölümünde de belirtildiği gibi, değerlendirilen kurumların kalite güvencesi sisteminde iyileştirmeye en açık yönü; kalite süreçlerine paydaş katılımının sınırlı olmasıdır. Bu bağlamda; kurumlar öncelikle paydaşları ile iyi yapılandırılmış bir etkileşim mekanizması kurmalı, düzenli alınan geri bildirimler iyileştirme süreçlerine yansıtılmalı ve sonuçlar tekrar paydaşlar ile paylaşılmalıdır. Ayrıca 2016 ve 2017 yıllarına ait Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporları’nda tespit edilen; tüm süreçlerde PUKÖ döngüsünün kapatılmamasının ve kurum içinde kalite kültürünün tüm birimlere yayılmamış olmasının da gelişmeye açık yönler olarak devam ettiği gözlemlenmektedir.

2019 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının KGBR’lerinde kalite güvencesi sisteminin güçlü ve gelişmeye açık yönleri ise Şekil 14 ve Şekil 15’te sunulmuştur.

Şekil 14. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Şekil 15. 2019 Yılı Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

2019 yılına ait veriler incelendiğinde, kurumların güçlü yönlerinin 2018 yılında değerlendirilen kurumların güçlü yönleri ile büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ancak 2018 yılında değerlendirilen kurumların uluslararasılaşmaya öncelik vermeleri, 2019 yılında değerlendirilen kurumların ise misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma çalışmaları ile güçlü yön açısından dikkat çekmektedir. Şekil 15'te görüldüğü üzere, uluslararasılaşma 2019 yılında değerlendirilen kurumların gelişmeye açık bir yönü olarak ifade edilmiştir. Ayrıca 2018 yılında değerlendirilen kurumlardan farklı bir bulgu olarak dikkat çeken bir diğer husus, 2019 yılında değerlendirilen kurumların mezunların kalite güvence süreçlerine katılımı ile ilgili tanımlı süreçlerinin olmamasıdır. Kurumlar bu alanlarda çeşitli çalışmalar yürütmeli ve iyileştirmeler gerçekleştirmelilerdir.

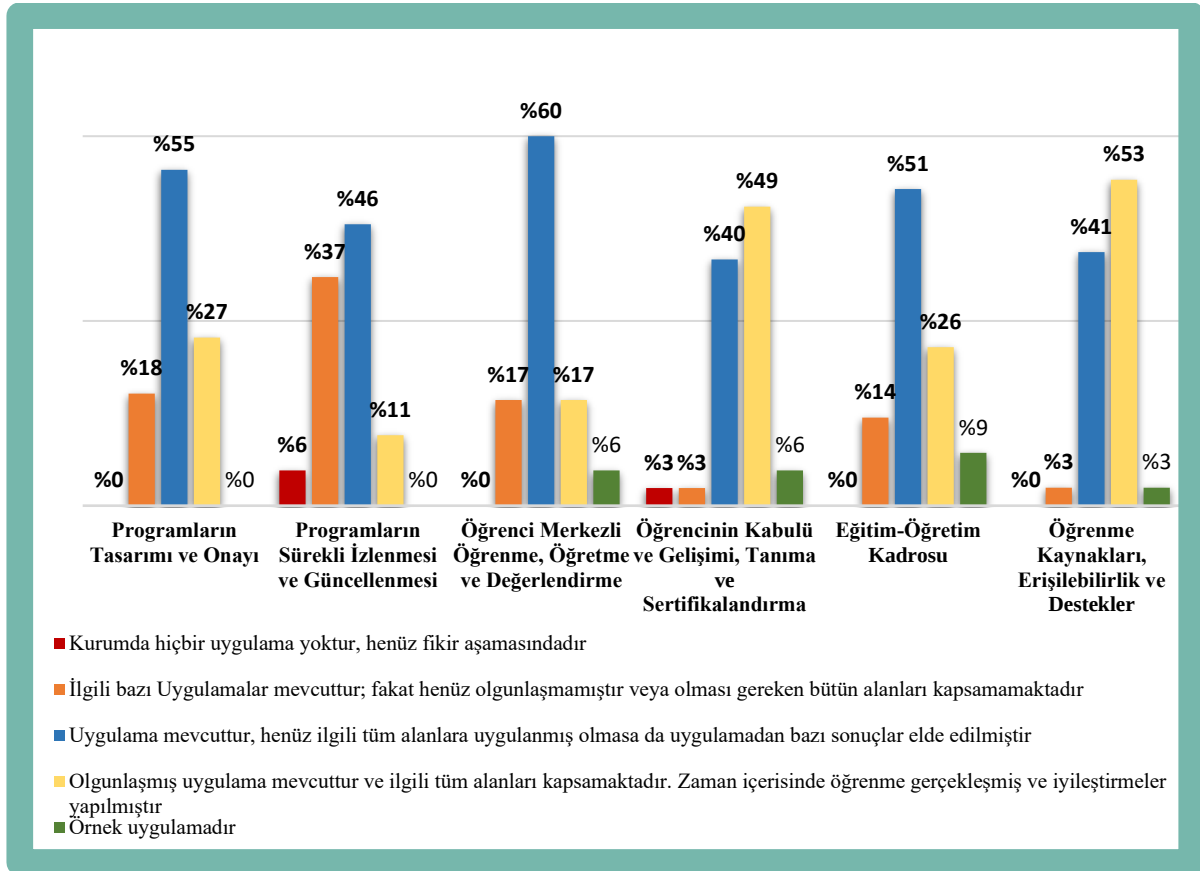
2.6.2. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı’nda, eğitim ve öğretim süreçlerinin değerlendirilmesi “programların tasarımı ve onayı”, “programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi”, “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme”, “öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma”, “eğitim-öğretim kadrosu” ve “öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler” olmak üzere beş ölçüt ile ele alınmaktadır.

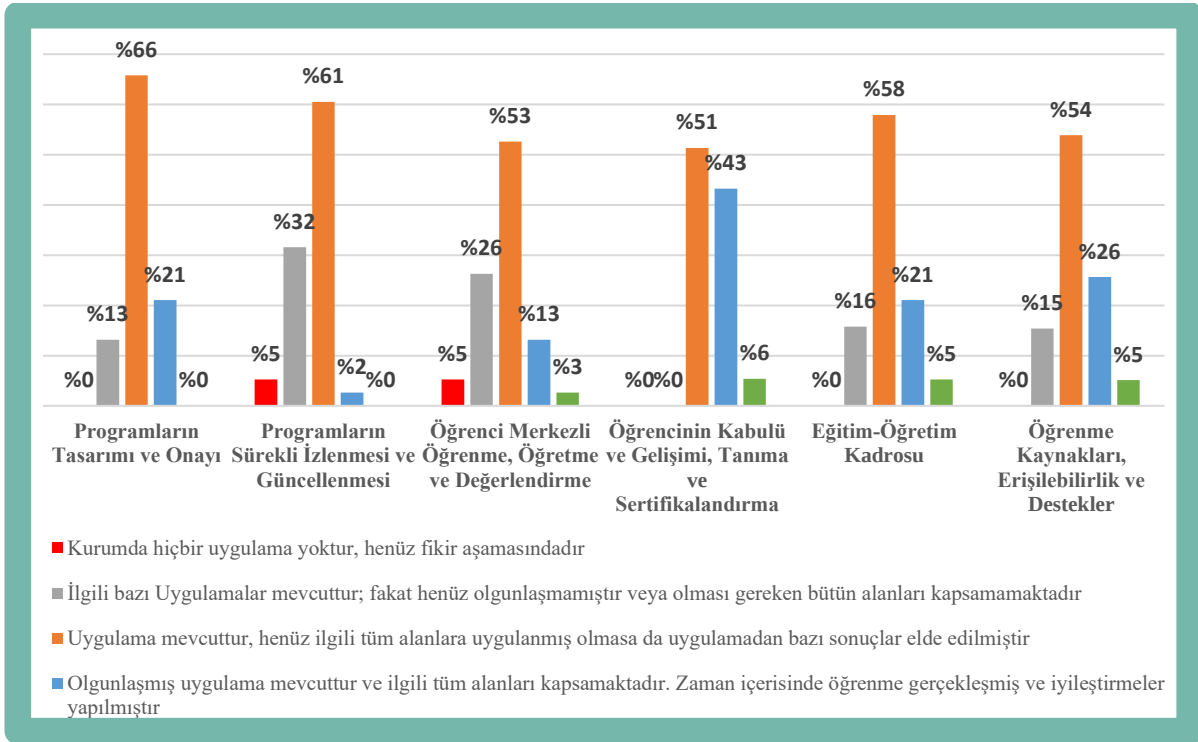
Yükseköğretim kurumları programların tasarımı ve onayı ile ilgili süreçlerde, kullandığı yaklaşımı tanımlamalı, sürecin her aşamasında paydaşlarının katılımını sağlamalıdır. Programın tasarımı sırasında kazanımlar; TYYÇ ile ilişkilendirilerek, kurumun misyon ve hedefleri ile uyumlu olmalı, varsa diğer ulusal ya da uluslararası ölçütler dikkate alınmalı, hedeflenen yeterlilik temelli program ve ders kazanımları kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

“Eğitim ve Öğretim” başlığı altında yer alan ölçütlerin kurumlardaki olgunluk düzeylerine ilişkin yapılan 2018 yılı değerlendirme sonuçları Şekil 16’da, 2019 yılı değerlendirme sonuçları ise Şekil 17’de sunulmuştur.

Şekil 16. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Şekil 17. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

❖ Programların Tasarımı ve Onayı

2018 yılında değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumunun yaklaşık %82'sinde (Şekil 16), 2019 yılında değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumun ise yaklaşık %87'sinde (Şekil 17) program tasarım ve onayı ölçütüne ilişkin tanımlı süreçlerin büyük ölçüde tamamlandığı görülmektedir. 2003 yılı itibariyle yükseköğretim alanında Bologna Süreci'ne uyum çalışmaları, ulusal ve uluslararası akreditasyon faaliyetlerinin giderek artması, TURQUAS projesi gibi ulusal düzeydeki merkezi projeler ve YÖKAK tarafından düzenlenen çeşitli eğitim ve çalıştayların yeterlilik temelli program tasarımı çalışmalarında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Ancak mevcut kanıtlar çalışmaların yeterince içselleştirilmediğini de göstermektedir. Özellikle program tasarımında dış paydaş katılımının kısıtlı düzeyde olması, öğrenci iş yükü temelli kredi uygulamalarında öğrencinin gerçek iş yükünün hesaplanması ile ilgili objektif yöntemlerin yaygın olmaması gibi problemler nedeniyle iyi uygulama örnekleri henüz yaygınlaşmamıştır.

Yükseköğretim sistemimiz son yıllarda; birim, öğrenci ve program sayıları bakımından önemli bir büyüme kaydetmiş ve yükseköğretime erişim istatistikleri bağlamında Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda (AYA) 2. sıraya yerleşmiştir. 2019 yılı itibariyle, 129 devlet, 72 vakıf ve 5 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere 206 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. 2018 yılı itibariyle 26.119 öğretim programına kayıtlı toplam öğrenci sayısı 7.740.502'ye ulaşmış olup; öğrencilerin 3.089.285'i örgün, 687.829'u ikinci öğretim, 3.880.931'i açıköğretim ve 82.457'si uzaktan öğretime devam etmektedir. Yükseköğretim kurumlarında öğretim programlarına kayıtlı öğrencilerin hedeflenen

yeterliliklere ulaşmasının güvence altına alınması kalite güvence sisteminin en önemli boyutudur. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarında okutulan tüm programların periyodik olarak izlenmesi, sonuçların ilgili birimlerce değerlendirilmesi ve güncellemelerin yapılması iç ve dış kalite güvence sisteminde öncelikli ele alınan kavramlardır.

Bir yükseköğretim kurumunda eğitim-öğretim süreçlerindeki iç kalite güvence sistemi, paydaşların aktif katılımı ve ulusal ve uluslararası ölçütler dikkate alınarak; kurumun eğitim-öğretim politikaları, misyonu, stratejik hedefleri doğrultusunda tasarlanmış olan öğretim programının uygulanması, izlenmesi ve sürekli iyileştirilmesi mekanizmalarını içermektedir. Bu mekanizmalar; programı veren birimde izlemeye ve değerlendirmeye olanak veren bir organizasyonel yapılanmayı, sorumluların belirlenmesini, birimler ve bireyler düzeyinde kalite güvencesi kültürünün benimsenmiş olmasını, öğretim elemanlarının, program değerlendirme, öğrenci merkezli öğrenme ve öğretme yaklaşımları ile ilgili bilgi, beceri ve yetkinliklerinin desteklenmesini, süreç ve performans göstergelerinin tanımlanmasını, paydaş katılımını ve veri yönetimini kolaylaştıracak bir bilgi yönetim sistemini gerektirmektedir.

❖ *Programların Sürekli İzlenmesi ve Güncellenmesi*

2018 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarında, programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi ölçütünün, tüm eğitim-öğretim süreçlerinde iyileştirilmeye en açık alan olduğu ve bazı kurumlarda henüz program izleme süreçlerine ilişkin herhangi bir uygulamanın olmadığı tespit edilmiştir. Kurumların %37'sinde henüz olgunlaşmış uygulamalar mevcut olmayıp, %46'sında uygulamaların henüz tüm izleme ve güncelleme bileşenlerini içerecek şekilde yaygınlaşmadığı gözlemlenmektedir. Kısıtlı sayıda da olsa program izleme konusunda olgunluk düzeyi, daha yüksek uygulamaların bulunduğu kurumlarda (%11) ise program akreditasyonu, kurumsal mükemmellik modeli gibi kalite güvencesi kültürünü yansıtan yaklaşımların bulunduğu dikkati çekmektedir.

2019 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının ise 2018 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının verilerinden elde edilen sonuçlara benzer şekilde, programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi ölçütünün, tüm eğitim-öğretim süreçlerinde iyileştirilmeye en açık alan olduğu ve bazı kurumlarda henüz program izleme süreçlerine ilişkin herhangi bir uygulamanın olmadığı görülmektedir. Kurumların %32'sinde henüz olgunlaşmış uygulamalar mevcut olmayıp, %61'inde uygulamaların henüz tüm izleme ve güncelleme bileşenlerini içerecek şekilde yaygınlaşmadığı gözlemlenmektedir. Programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi konusunda olgunluk düzeyi daha yüksek uygulamaların bulunduğu kurumlar da (%2) bulunmaktadır.

Yeterlilik temelli öğretim programlarında, öğrenme ve öğretme teknikleri ile ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla yapılandırılması ve uygulanması gerekmektedir. Kurum, programlarını öğrencilerin öğrenim sürecinde aktif rol almalarını teşvik edecek şekilde yürütmelidir. Öğrencilerin başarılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi de bu yaklaşımı yansıtmalıdır.

Öğrenci merkezli öğrenme-öğretme süreçlerinde dikkate alınması gereken en önemli boyut çıktı/kazanımların gerçekleştirilmesidir. Çıktı temelli eğitim-öğretim olarak da isimlendirilebilecek bu süreçte öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alan öğrenci merkezli ve iş yüküne dayalı bir sistemde hazırlanan eğitim programları kastedilmektedir. Bu bağlamda iş yükü temelli kredinin belirlenmesi, öğrenme çıktılarının oluşturulması, öğrenme ve öğretme yaklaşım, yöntem ve teknikleri ve ölçme ve değerlendirme yöntemleri ayrılamaz öğelerdir.

Kurumun eğitim-öğretim süreçlerinde benimsediği politika, bu politikanın akademik birimlerde uygulanma düzeyi, kurumda öğrenci merkezli eğitim konusunda öğretim üyelerinin yetkinliklerinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar, öğrenci iş yüküne dayalı kredi değerlerinin belirlenme yöntemi, kültürel derinlik kazanımına yönelik ve farklı disiplinleri tanıma fırsatı veren ve 21. yüzyıl yetkinliklerini içeren derslerin varlığı ve öğrencilerin bu derslere yönlendirilme mekanizmaları, danışmanlık sistemi ve öğrencinin başarısını ölçme ve değerlendirmede kullanılan tanımlı süreçler, kurumun öğrenci merkezli eğitim konusundaki olgunluk düzeyini gösteren yaklaşımlardır.

❖ *Öğrenci Merkezli Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme*

2018 yılına ait KGBR'ler incelendiğinde, iyi uygulama örneklerinin gözlendiği birkaç kurum (%6) dışında eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenci merkezli yaklaşımlara ilişkin uygulamaların kurumların önemli bir kısmında (%77) henüz olgunlaşmadığı ya da çeşitli yaklaşımlar açısından yeterince kapsayıcı olmadığı gözlemlenmektedir (Şekil 16). 2019 yılına ait KGBR'lerden elde edilen sonuçlar ise, iyi uygulama örneklerinin gözlendiği birkaç kurum (%3) dışında eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenci merkezli yaklaşımlara ilişkin uygulamaların kurumların önemli bir kısmında (%79) henüz olgunlaşmadığı ya da çeşitli yaklaşımlar açısından yeterince kapsayıcı olmadığı gözlemlenmektedir (Şekil 17).

Türk yükseköğretim kurumlarında önceki formal (örgün) öğrenmenin tanınması dikey, yatay ve kurum içindeki geçişler YÖK'ün belirlemiş olduğu “Yükseköğretim Kurumlarında Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, Çift Anadal, Yan Dal ile Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelik” kapsamında gerçekleştirilmektedir. Kalite güvencesi sisteminde kurumlar, merkezi yerleştirmeye gelen öğrenci grupları dışında kalan öğrenci kabullerinde uyguladığı kriterleri, öğrencinin akademik ve kariyer gelişimini izlemek üzere kurmuş olduğu izleme mekanizmaları, önceki formal öğrenmelerin tanınması için uygulanan kriterleri ve varsa kurumda önceki non-formal ve informal öğrenmelerin tanınması için uygulanan süreçleri açık ve detaylı bir şekilde tanımlamalı ve paydaşlarına duyurmalıdır.

❖ *Öğrencinin Kabulü ve Gelişimi, Tanıma ve Sertifikalandırma*

2018 yılında değerlendirilen kurumlarda “öğrencilerin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma” ölçütünün olgunluk düzeyinin, mevzuatın gereklilikleriyle uyumlu olduğu

gözlendi. Bununla birlikte örgün eğitim kurumları dışında formal olmayan sertifikaya dayalı veya tecrübeye dayalı (informal ve non-formal) öğrenmenin tanınma süreci henüz başlangıç aşamasında olup az sayıda uygulama örneğine rastlanmaktadır (Şekil 16). Bu ölçütün olgunluk düzeyine ilişkin bulgular 2019 yılında değerlendirilen kurumlar içinde benzer şekildedir.

Yükseköğretim kurumlarında, yeterli sayı ve nitelikteki öğretim kadrosunun oluşturulması ve sürekli gelişmelerinin sağlanması kalite güvencesi gereksinimlerindendir. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nda eğitim öğretim kadrosuna ilişkin ölçütün olgunluk düzeyi akademik kadroya atanmaya ilişkin kriterlerin belirlenmesi, akademik kadroların yıllık performanslarının değerlendirilmesine ilişkin bir araç ya da mekanizmanın oluşturulması, akademik kadroların sürekli mesleki gelişmelerinin sağlanması, dışarıdan görevlendirilecek öğretim görevlileri için kriterlerin belirlenmesi gibi mekanizmaların varlığı ile ilişkilendirilmektedir.

❖ *Eğitim-Öğretim Kadrosu*

2018 yılında Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na dahil olan kurumlarda eğitim-öğretim kadrosuna ait ölçütün olgunluk düzeyinin nispeten yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Az sayıda kurum dışında (%14) ölçüte ilişkin mekanizmaların kurulduğu (%51), uygulamaların birçok kurumda olgunlaştığı (%26) ve iyi uygulama örneklerinin olduğu (%9) görülmektedir (Şekil 16). 2019 yılı verilerine göre ise az sayıda kurum dışında (%16) ölçüte ilişkin mekanizmaların kurulduğu (%58), uygulamaların birçok kurumda olgunlaştığı (%21) ve iyi uygulama örneklerinin olduğu (%5) görülmektedir (Şekil 17).

Öğrenme kaynakları-ortamları, öğrencilerin öğrenme eylemini gerçekleştirdikleri ya da öğrenmeyi destekleyici ve tamamlayıcı olan fiziksel ya da sanal mekân ve ortamlardır. Çeşitli öğrenme ortamları kurum içi, kurum dışı ve çevrimiçi öğrenme ortamları olarak sınıflandırılabilirler. Kamu yükseköğretim kurumlarında kaynak tahsis bütçe ile yapılmaktadır. Buradaki kritik konu kurumun öncelikleri arasında öğrenme kaynaklarının yeri ve önemi ile hükümetlerin tahsis edebileceği kaynak miktarıdır. Vakıf yükseköğretim kurumlarında ise kaynak tahsis Rektörlük ve Mütevelli Heyetin ortak çalışmalarıyla sağlanmaktadır.

Kurumların, belirli öğrenme kaynaklarına sahip olması önemlidir ancak, sahip olduğu kaynakların öğrenme taleplerine yeterince cevap vermesi -bir diğer ifadeyle kapasitelerin yeterli olması- ve her öğrencinin bu kaynaklara erişebilir durumda olması daha da önemlidir. Öte yandan, mevcut kapasitenin yeterince değerlendirilememesi de kaynak kaybı ve kaynakların iyi yönetilememesi anlamına gelir.

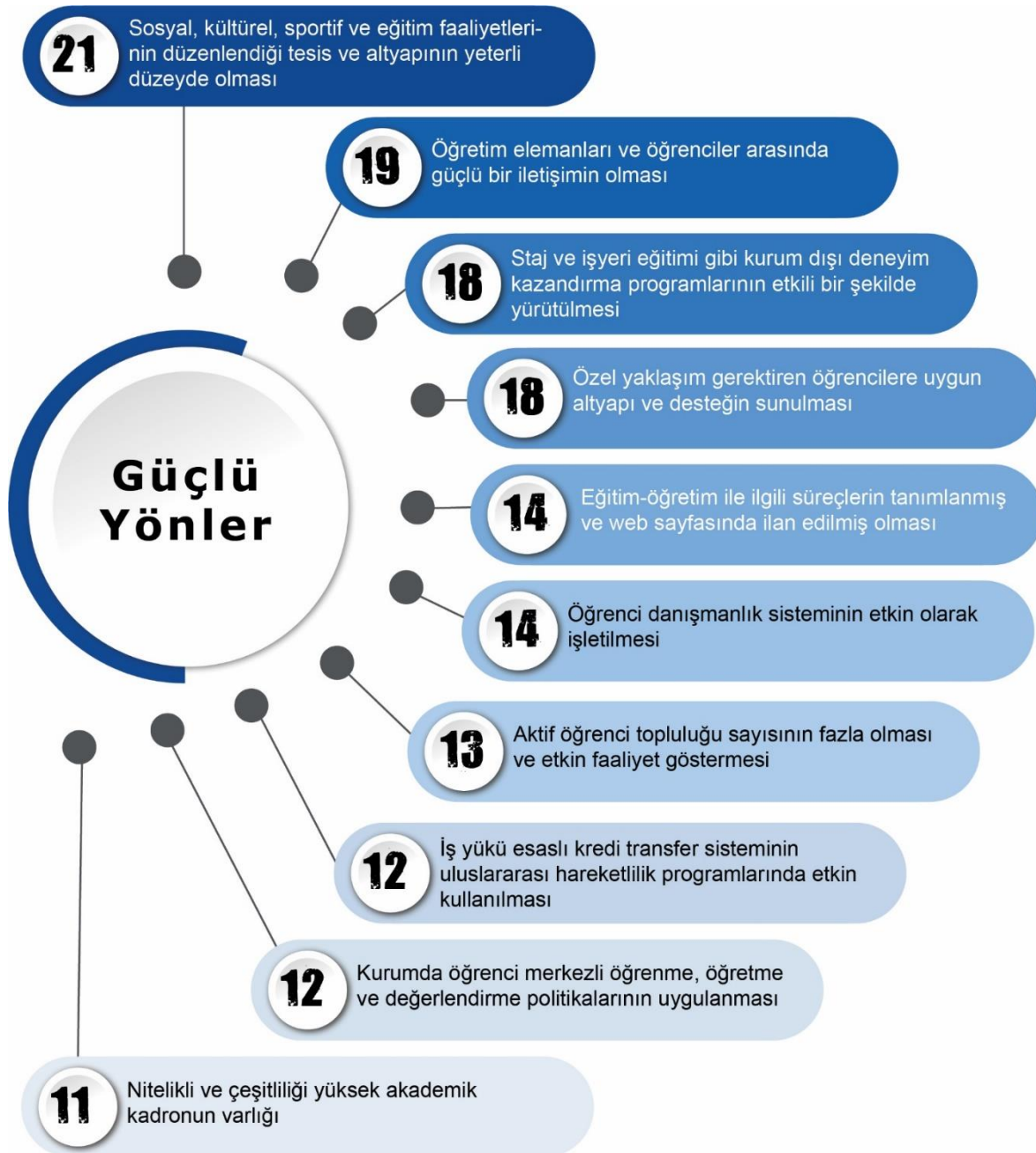
Öğrenme kaynaklarının yanında öğrenmeyi desteklemek amacıyla kurum içinde farklı yapı ve birimler oluşturulabilir. Bunlara örnek olarak; öğretme-öğrenme merkezi, öğrenci danışma merkezi, öğrenci toplulukları, engelli öğrenciler birimi, sanat, spor ve kültür etkinlikleriyle ilgili birimler ve kariyer merkezi verilebilir.

❖ Öğrenme Kaynakları, Erişilebilirlik ve Destekler

Değerlendirilen 45 kurumda, eğitim-öğretim süreçlerinde kalite güvencesi sisteminde olgunluk düzeyi yüksek uygulamaları öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler alanlarında görülmüştür (Şekil 16). 2018 yılında bu ölçüte ilişkin değerlendirme sonuçları aynı zamanda değerlendirilen kurumların en güçlü yönleri olarak tespit edilmiştir (Şekil 18).

2018 yılında değerlendirilen kurumlarda, eğitim-öğretim süreçlerinde kalite güvencesi sisteminin gelişmeye açık yönleri ise Şekil 19’da sunulmuştur.

Şekil 18. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Şekil 19.2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

2018 yılı sonuçları; yükseköğretim kurumlarında eğitim ve öğretim alanındaki iç kalite güvence sistemi çalışmalarında; özellikle paydaş katılımı, programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi, öğretim kadrosunun yetkinliği ve aktif öğrenme konularına daha çok odaklanılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

2019 yılında değerlendirilen kurumlarda, eğitim-öğretim süreçlerinde kalite güvencesi sisteminin güçlü yönleri Şekil 20'de, gelişmeye açık yönleri ise Şekil 21'de sunulmuştur.

Şekil 20. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Şekil 21. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

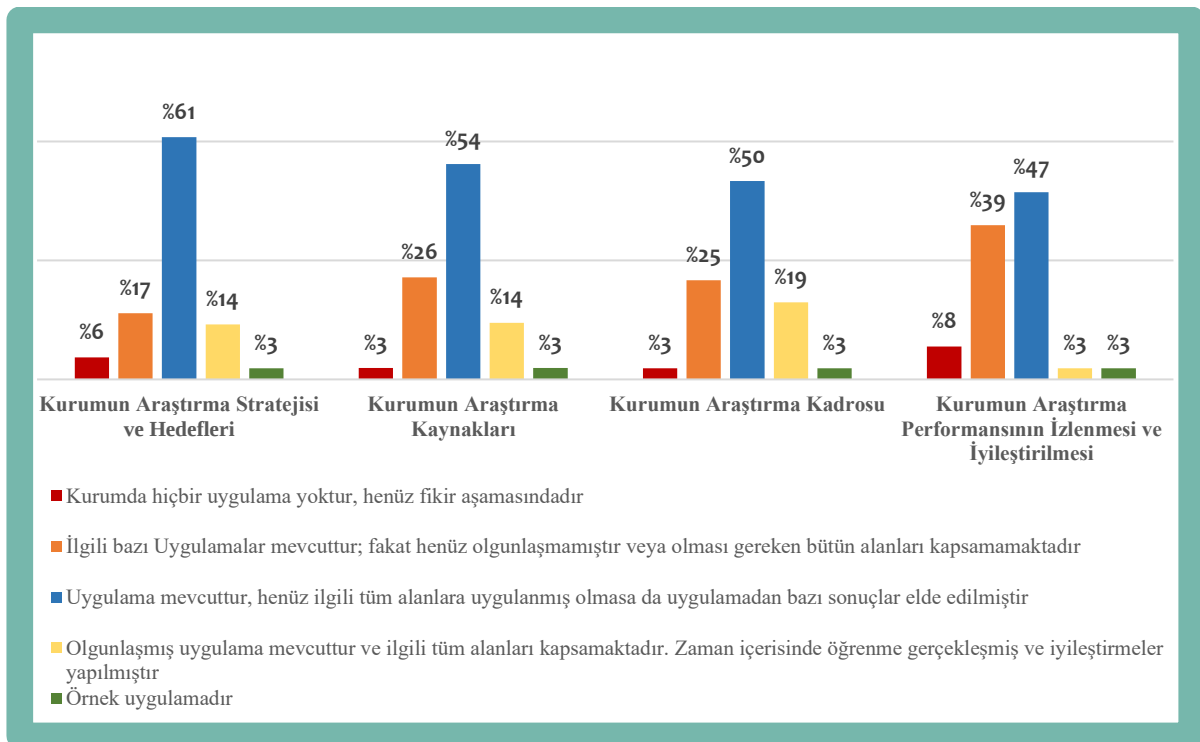
2019 yılı verileri incelendiğinde, kurumların güçlü yönlerinin 2018 yılında değerlendirilen kurumların güçlü yönleri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ancak 2018 yılı sonuçlarından farklı olarak 2019 yılında değerlendirilen kurumların program tasarımı ve güncellenmesi süreçlerinde paydaş görüşlerine başvurmaları güçlü yön olarak dikkat çekmektedir. “Gelişmeye açık yönler” başlığı da 2018 yılı sonuçları ile büyük ölçüde benzerlik gösterse de, eğitim ve araştırma alanlarına yönelik gerçekleştirilen yatırım, engelsiz üniversite, ders bilgi paketlerinin tamamlanması, öğrenci şikâyet ve görüşlerinin alınmasına ilişkin bir mekanizma oluşturulması konularına odaklanılması gerektiği görülmektedir.

2.6.3. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme

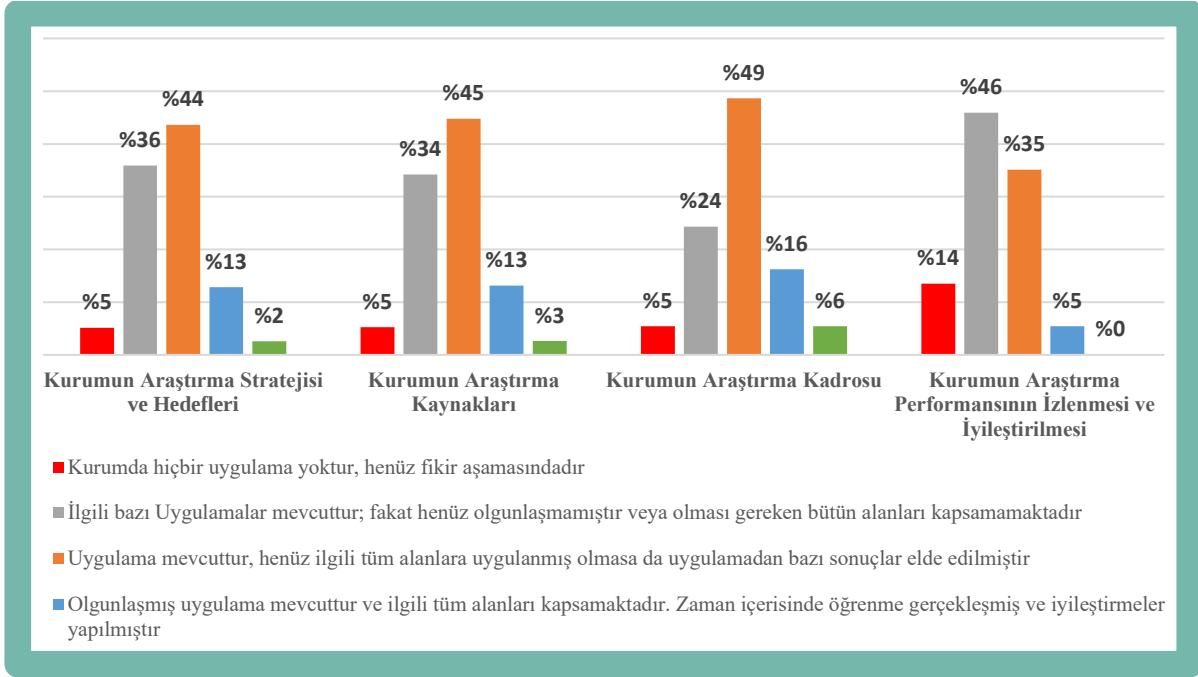
Yükseköğretim kurumları, araştırma ve geliştirme süreçlerinde kalite güvencesi sisteminin teşkili için öncelikle araştırma stratejilerini geliştirmeye ve uygulamaya yönelik olarak bir araştırma politikasına sahip olmalıdır. Buna ilişkin olarak hazırlanacak politika dokümanının kurumun stratejik planı ile uyumlu, kuruma ait ilke ve değerleri vurgulayıcı bir doküman olması gerekmektedir. Ayrıca, bu politika çerçevesinde kurumlar tüm araştırma ve geliştirme süreçlerinde PUKÖ döngüsünü işletmelidirler.

YÖKAK Kurumsal Dış Değerlendirme Ölçütleri çerçevesinde yükseköğretim kurumlarında yürütülen araştırma ve geliştirme süreçlerinden; kurumların stratejik planlarında yer alan akademik önceliklerle uyumlu, katma değeri olan ve toplumsal fayda sağlayan faaliyetler beklenmektedir. Bu çerçevede 2018 yılında değerlendirmeye alınan kurumların KGBR’leri incelendiğinde “araştırma ve geliştirme” ana başlığına ait “kurumun stratejisi ve hedefleri”, “kurumun araştırma kaynakları”, “kurumun araştırma kadrosu” ve “kurumun araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” ölçütlerine ilişkin elde edilen veriler Şekil 22’de, 2019 yılında değerlendirmeye alınan kurumlardan elde edilen veriler ise Şekil 23’te sunulmuştur.

Şekil 22. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Şekil 23. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

❖ Kurumun Araştırma Stratejisi ve Hedefleri

Kurumun araştırma stratejisi; kurumun araştırmaya yönelik vizyonuna ulaşmasını sağlayacak seçim ve yöntemlerini yansıttığı, amaç ve hedeflerden oluşan bir eylem planıdır. Araştırma hedefleri ise, kurumun araştırma stratejisinin gerçekleştirilmesini sağlamaya yönelik olarak belirlenmelidir. Bu kapsamda araştırma hedeflerinin, araştırma stratejisi temel alınarak oluşturulması gerekmektedir.

“Kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri” ölçütüne ilişkin 2018 yılına ait KGBR’lerdeki olgunluk düzeyinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Genel olarak kurumlar, araştırma stratejisi ve hedeflerini belirlemiş olup, bu konuda çeşitli uygulamalar yürütmektedirler (%61). Ancak olgunluk seviyesinin bu kurumlarda yükseltilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Az sayıda da olsa bazı kurumlarda araştırma stratejisi ve hedefleri doğrultusunda çalışmalar henüz başlatılmamıştır (%6) (Şekil 22). 2019 yılı verilerine göre ise bazı kurumlarda henüz olgunlaşmamış ve tüm alanları kapsamayan ilgili uygulamalar bulunmakta olup (%36), bazılarında ise belirlenen araştırma stratejisi ve hedefleri doğrultusunda çeşitli uygulamalar yürütülmektedir (%44). Bunun yanı sıra, henüz herhangi bir uygulamanın başlatılmadığı (%5) ve örnek uygulamaların yürütüldüğü (%2) çok az sayıda kurum olduğu da görülmektedir (Şekil 23).

Buna göre, yükseköğretim kurumları, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmek üzere kaynaklarını sürdürülebilir bir anlayışla geliştirmek ve kaynakların etkin kullanımını sağlamak durumundadır. Araştırma altyapılarının, öncelikli araştırma alanlarını destekleyecek şekilde kurgulanmasına özellikle dikkat edilmeli ve altyapılar arasında uyum, işbirliği ve koordinasyon sağlanmalıdır.

❖ *Kurumun Araştırma Kaynakları*

2018 yılına ait “kurumun araştırma kaynakları” ölçütü verileri incelendiğinde, değerlendirilen kurumların birçoğunda (%54) belirli alanlarda araştırma altyapısı, mali kaynaklar ve bunların etkin kullanımına yönelik olarak çalışmalar yürüttükleri ve çıktılarını aldıkları görülmektedir. Ancak bu uygulamaların tüm alanlara yaygınlaştırılması gerekmektedir. Öte yandan olgunluk seviyesi daha düşük uygulamalara da rastlanmaktadır (%14) (Şekil 21). Araştırma kaynaklarına ilişkin çalışmaların henüz hayata geçirilmediği kurum sayısının az olması ve buna karşılık bazı kurumlarda örnek uygulamalar düzeyinde çalışmaların bulunması, değerlendirilen kurumlarda araştırma kaynaklarının önem verilen bir ölçüt olduğunu göstermektedir.

2019 yılına ait “kurumun araştırma kaynakları” ölçütü verileri incelendiğinde, değerlendirilen kurumların birçoğunda (%45) belirli alanlarda araştırma altyapısı, mali kaynaklar ve bunların etkin kullanımına yönelik olarak çalışmalar yürüttükleri ve çıktılarını aldıkları görülmektedir. Ancak bu ölçüte ilişkin zaman içerisinde iyileştirmelerin yapıldığı olgunlaşmış uygulamalar (%13) ile az sayıda da olsa (%3) örnek uygulamaların da bulunduğu görülmektedir (Şekil 22). Buna göre 2018 yılına ait sonuçlar ile 2019 yılına ait sonuçların benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırma ve geliştirme alanında akademik kadronun yeterliliği kurumun bu alanda ortaya koyacağı çıktılar ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerinde bulunan akademik personelin işe alımı, atanma ve yükseltilmesi süreçlerinin çok iyi tanımlanması, adil ve açık olması beklenmektedir. Kurumun akademik personel ihtiyacı araştırma politikası, stratejisi ve hedefleri ile paralel olarak belirlenmeli; bu politika, strateji ve hedefler doğrultusunda öğretim üyeliğine atanma/yükseltilme arasında net ve tutarlı ilişki sağlanmalıdır. Akademik kadroların araştırma ve geliştirme performansları izlenmeli ve izleme yapılırken birimler arasındaki farklılıklar da gözetilmelidir. Araştırma ve geliştirme performansının artırılmasına yönelik teşvik mekanizmaları geliştirilmeli, ulusal ve uluslararası ağların kullanımı desteklenmeli ve gerekli hususlarda akademik kadro çeşitli eğitimlere tabii tutularak araştırma ve geliştirme süreçlerine dair yetkinliklerinin artırılması sağlanmalıdır.

❖ *Kurumun Araştırma Kadrosu*

2018 yılı KGBR’lerinde “kurumun araştırma kadrosu” ölçütü incelendiğinde, ilgili kurumların araştırma kadroları konusunda yapılanmalarını tamamladıkları ve izleme çalışmalarına başladıkları görülmektedir. Bu ölçüte ilişkin olgunluk seviyeleri, araştırma kaynaklarına ilişkin ölçüt ile büyük benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, yükseköğretim kurumlarında kaynakların etkin kullanımı ve akademik kadroların geliştirilmesi ile araştırma ve geliştirme süreçlerinin iyileştirileceği görülmektedir.

2019 yılına ait verilerin ise, 2018 yılı KGBR’lerinden elde edilen sonuçlarla benzerlik gösterdiği, kurumların araştırma kadrolarının yapılanmasını büyük ölçüde tamamladıkları ve buna ilişkin uygulamalarda iyileştirmelerin yapıldığı (%16) görülmektedir (Şekil 23).

Daha önce de belirtildiği gibi yükseköğretim kurumları, araştırma ve geliştirme alanında da PUKÖ çevrimini kullanarak bu alanda kalite güvencesini sağlamalıdır. Kurumlar, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini verilere dayalı bir şekilde izleyerek değerlendirme yapmalı, elde ettiği sonuçları kamuoyu ile paylaşmalı ve paydaş görüşlerini de kapsayan iyileştirme çalışmaları yürütmelidir. Böylelikle PUKÖ çevrimi tamamlanarak kurumun araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin bir adım ileriye taşınması sağlanacaktır.

❖ *Kurumun Araştırma Performansının İzlenmesi ve İyileştirilmesi*

2018 yılı KGBR’leri incelendiğinde, “araştırma ve geliştirme” ana başlığında diğer ölçütlere göre en zayıf kalan ölçütün “kurumun araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” ölçütünün olduğu görülmektedir. Tüm alanlara yayılması sağlanamasa da izleme ve iyileştirme çalışmalarını yürüten ve bu uygulamaların sonuçlarını alan kurumlar (%47) ile sınırlı sayıda uygulamayı hayata geçirmiş (%39) ve henüz çalışmalara başlamamış kurumlar (%8) oransal olarak eşittir. Bu nedenle, ilgili kurumlarda hızlı bir şekilde izleme ve iyileştirme çalışmalarına başlanması, mevcut uygulamaların olgunlaştırılarak tüm alanlara yayılması sağlanmalıdır. 2019 yılı verilerine göre de “araştırma ve geliştirme” ana başlığında, diğer ölçütlere kıyasla en zayıf kalan ölçütün “kurumun araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” ölçütünün olduğu görülmektedir. 2019 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumları arasında çeşitli izleme ve iyileştirme çalışmaları yürüten kurumlar olmakla birlikte (%35), tüm alanları kapsamayan ve olgunlaşmamış bazı uygulamalar yürüten kurumlar (%46) da bulunmaktadır. Bu bağlamda kurumlar, araştırma stratejisi ve hedefleri doğrultusunda performans göstergeleri tanımlamalı, mevcut göstergeler üzerinden verilere dayalı izleme yapmalı ve bilgi yönetim sistemlerini bu alanda devreye sokarak etkin bir izleme yapmalıdırlar. İzleme sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi yapılarak iyileştirilmesi gerekli alanlar belirlenmeli ve buna ilişkin çalışmalar yürütülmelidir.

2018 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının KGBR’lerinde “araştırma ve geliştirme” ana başlığına ait güçlü ve gelişmeye açık yönler Şekil 24 ve Şekil 25’te sunulmuştur.

Şekil 24. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Kurumların güçlü yönleri bakımından; araştırma faaliyetlerine yönelik teşvik mekanizmalarının, araştırma faaliyetlerini destekleyen birimlerin, araştırma faaliyetlerinin katma değerinin ve bu alanda paydaş ilişkilerinin bulunduğu gözlenmiştir. Bazı kurumlarda ise tematik araştırmaların yapıldığı ve araştırma stratejilerinin bulunduğu da belirtilebilir.

Şekil 25. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

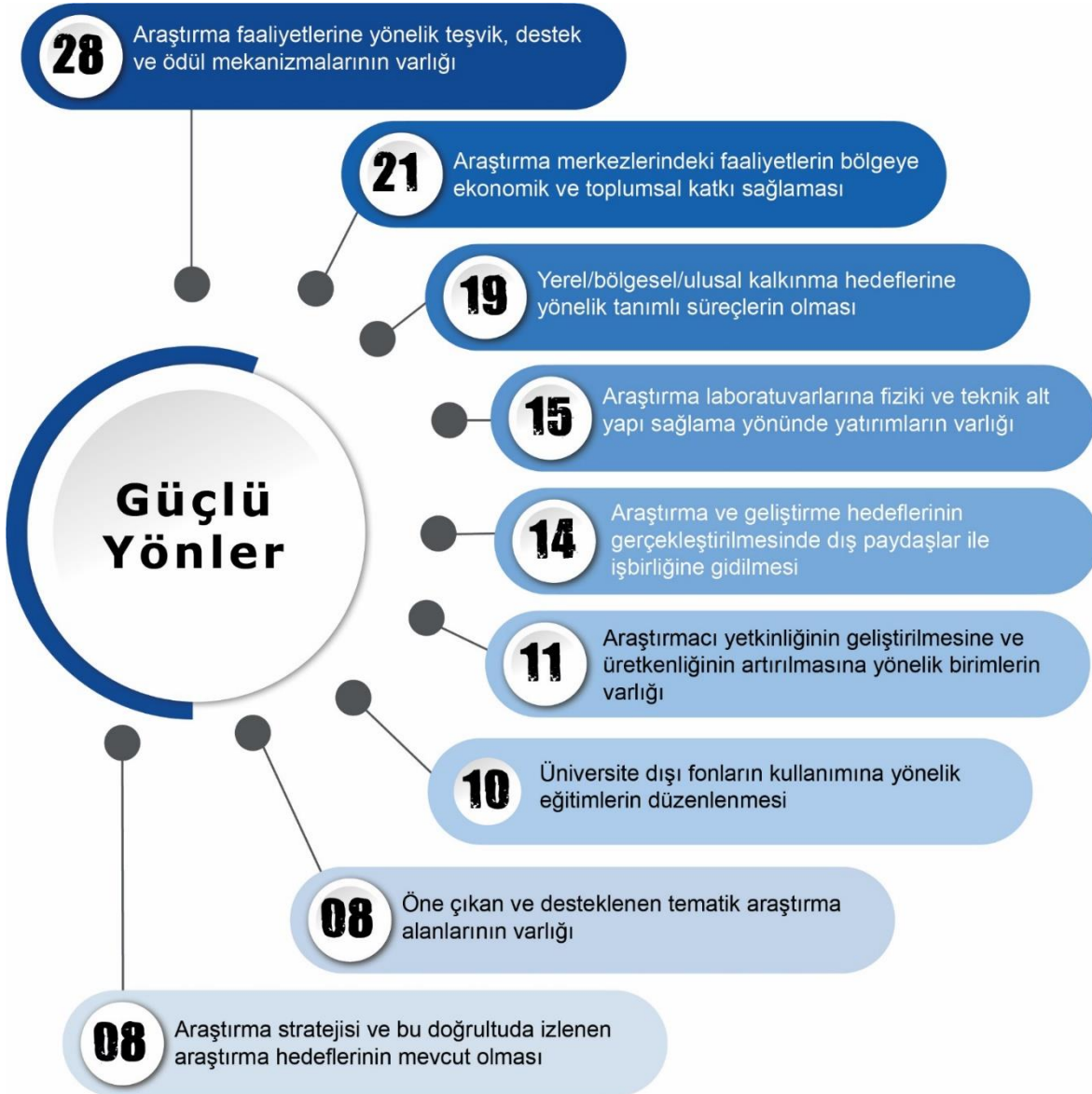

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

“Araştırma ve geliştirme” başlığında gelişmeye açık yön olarak kurumların KGBR’lerinden yapılan çıkarımlardan en önemlisi performans göstergelerine dayalı izleme ve iyileştirme uygulamalarının eksikliğidir. Kurumların, araştırma politikalarını ve kurum dışı fonların kullanımının artırılmasına yönelik olarak çalışmalar yürütmelerine ihtiyaç bulunmaktadır.

2019 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının KGBR’lerinde “araştırma ve geliştirme” ana başlığına ait güçlü ve gelişmeye açık yönler Şekil 26 ve Şekil 27’de sunulmuştur.

Şekil 26. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Şekil 27. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

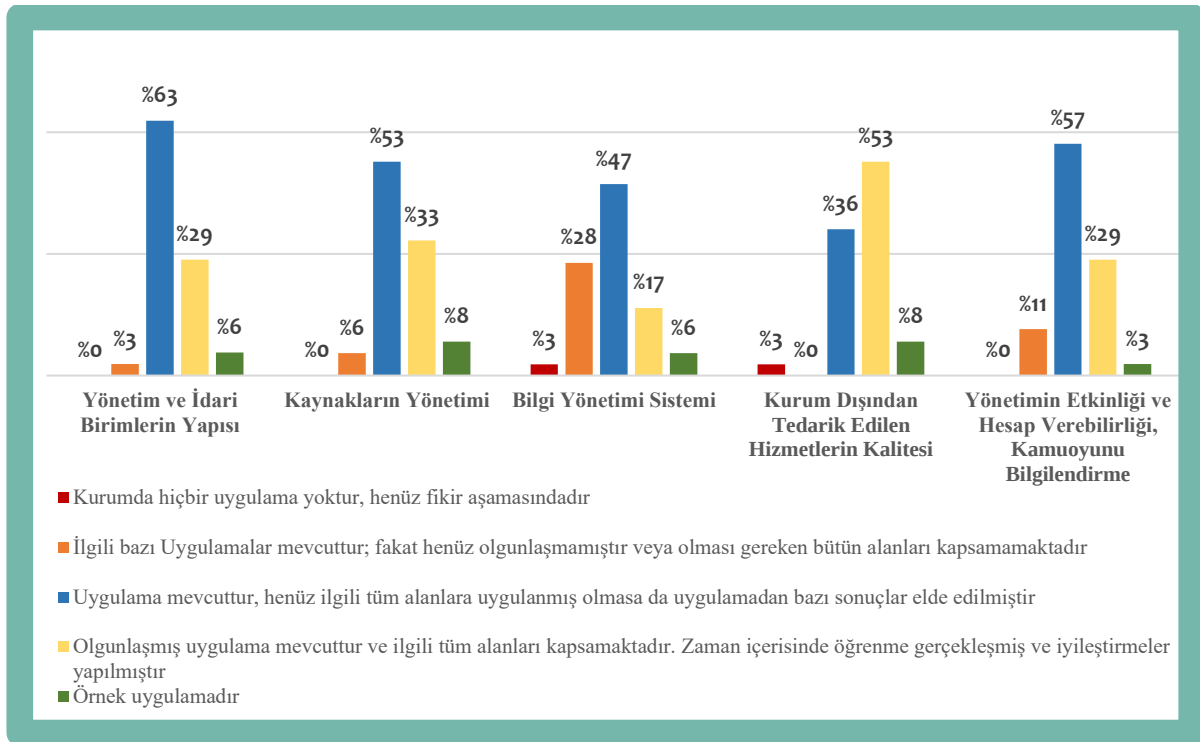
Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

2019 yılı verilerine göre kurumların güçlü yönlerinin 2018 yılında değerlendirilen kurumların güçlü yönleri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. 2019 yılında değerlendirilen kurumlarda ayrıca yerel/bölgesel/ulusal kalkınma hedeflerine yönelik süreçlerin tanımlanması araştırma laboratuvarlarına fiziki ve teknik alt yapısını güçlendirmeye yönelik yatırımların yapılması ve üniversite dışı fonların nasıl kullanılacağına yönelik eğitimlerin düzenlenmesi de güçlü yön olarak dikkat çekmektedir. 2019 yılına ait “gelişmeye açık yönler” başlığında ise 2018 yılında değerlendirilen kurumlardan farklı olarak araştırma stratejisinin eğitim-öğretim ve toplumsal katkı süreçleri ile bütünleştirilmemesinin ve laboratuvar, kütüphane gibi fiziki imkanlar ve veri tabanlarının yetersiz olmasının dikkat çekici olduğu görülmektedir.

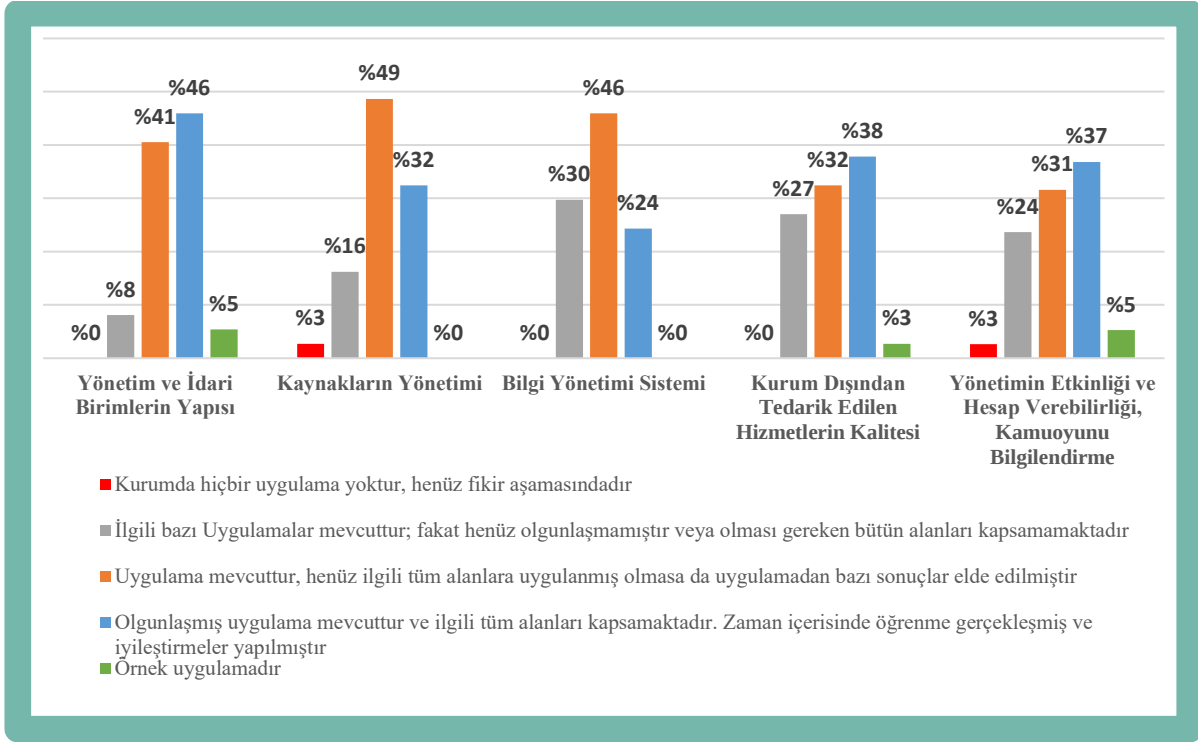
2.6.4. Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi

“Yönetim sistemi” ana başlığı “yönetim ve idari birimlerin yapısı”, “kaynakların yönetimi”, “bilgi yönetim sistemi”, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” olmak üzere beş ölçütten oluşmaktadır. İlgili ölçütlerin, değerlendirilen kurumlardaki olgunluk düzeylerine ilişkin yapılan 2018 yılı değerlendirme sonuçları Şekil 28’de, 2019 yılı değerlendirme sonuçları Şekil 29’da sunulmuştur.

Şekil 28. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Şekil 29. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, toplumsal katkı ve idari destek süreçlerinin bütüncül olarak yönetilmesini sağlayan yönetsel yapılanma kapsamında kurumlardan beklenen, tüm süreçlere odaklanmaları ve her seviyede süreçleri sahiplenerek kurumsal hedefler doğrultusunda bir yönetim anlayışı göstermeleridir. Bu sayede süreç sorumlularının, süreçlerin hedeflendiği şekilde çalışmasını kontrol etmesi, izleme misyonunu yerine getirmesi ve gerektiğinde iyileştirilme çalışmalarını başlatmaları sağlanabilecektir.

❖ *Yönetim ve İdari Birimlerin Yapısı*

2018 yılında değerlendirilen tüm kurumlarda yönetim ve idari birim yapılarının varlığının belirlenmiş ve %6'sında iyi uygulama örneklerinin olduğu görülmüştür. Kurumların %29'unda tüm alanları kapsayan olgunlaşmış uygulamalar mevcut olmakla birlikte henüz tüm alanlara yaygınlaşmasa da yönetim ve idari birim yapılarına ilişkin uygulamaların yüksek oranda (%63) olduğu tespit edilmiştir (Şekil 28). 2019 yılında değerlendirilen kurumların verilerine göre “yönetim sistemi” ana başlığı altındaki ölçütlerden olgunluk düzeyi en yüksek ölçütün “yönetim ve idari bilimlerin yapısı” ölçütü olduğu görülmüştür (%46). Bu ölçüte ilişkin veriler kurumların çok az bir kısmında uygulamaların olgunlaşmamış ve bütün alanlara yaygınlaştırılmamış olduğunu (%8), bununla birlikte örnek uygulamaların bulunduğu kurumların da olduğunu (%5) ortaya koymuştur (Şekil 29).

Kurumların sahip olduğu yönetsel ve idari yapılar, kalite güvencesi kültürünün güçlendirilmesinde belirleyici bir role sahiptir. Kurumların gelişimlerini ve kalite iyileştirme uygulamalarını başarmaları, sürekli değişim sürecine uyum sağlama yeteneklerine bağlıdır. Bu yeteneği sağlayan kilit nokta ise

kurumdaki liderlik davranışlarıdır. Yönetim kademesinin sahip olduğu liderlik özellikleri ve idari birimlerin yetkinlikleri geliştirilmek üzere ölçülmeli ve izlenmelidir.

Yükseköğretim kurumlarının stratejilerini başarabilmesi için tüm kaynaklarının yönetimini hedefleri doğrultusunda gerçekleştirmesi ve insan kaynaklarını etkili biçimde ve rekabet avantajı yaratacak şekilde harekete geçirmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda; akademik ve idari tüm insan kaynakları için görev ile sahip olunan yetkinliğin örtüşmesi sağlanmalı ve kurumsal hedefler yönünde gelişimleri desteklenmelidir. Akademik ve idari tüm insan kaynaklarının bireysel hedef ve sahip olunan yetkinlikler açısından performansı değerlendirilmeli ve yetkinliklerin geliştirilmesi için çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

Yükseköğretim kurumları mali kaynaklarının yönetimi kapsamında; devlet katkısı, döner sermaye, öz kaynaklar, açık/uzaktan eğitim-öğretim gelirleri, araştırma kaynakları vb. kaynakların bütünsel olarak planlanması, kullanımı, kontrolü, raporlama ve gözden geçirme süreçleri yürütülmelidir. Finansal kaynakların dağılımı, kurumun stratejik amaçları doğrultusunda, şeffaf ve hesap verilebilirlik ilkesine uygun şekilde gerçekleştirilmelidir. Ayrıca kurumsal hedefler doğrultusunda planlaması gerçekleştirilen taşınır ve taşınmaz kaynakların etkili ve verimli kullanılmasını, kontrolünü ve gözden geçirilmesini sağlayacak sistematik uygulamalar yürütülmelidir.

❖ *Kaynakların Yönetimi*

Kurumların, tüm kaynaklarını (insan, finansal, taşınır-taşınmaz vb.) etkin ve verimli kullanılması yönünde hedefleri ve bunu izlemek üzere sistemleri olmalıdır. 2018 yılında gerçekleştirilen Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na katılan kurumların tümünde kaynakların yönetimine ilişkin uygulamaların var olduğu belirlenmiştir. Kurumların %8'inde iyi uygulama örneklerine rastlanırken, geriye kalan kurumlarda farklı düzeylerdeki uygulamaların varlığından söz edilebilir. 2019 yılında değerlendirilen kurumların ise %32'sinde ilgili tüm alanları kapsayan olgunlaşmış uygulamaların olduğu, %49'unda henüz tüm alanları kapsamayan ve olgunlaşmamış bazı uygulamaların olduğu görülmüştür. Burada dikkat çeken bulgu 2018 yılında değerlendirilen kurumlara kıyasla 2019 yılında değerlendirilen kurumların hiçbirinde "kaynakların yönetimi" ölçütüne ilişkin örnek uygulamalara rastlanılmamasıdır.

Kurumların stratejilerini başarmalarında ve rekabet güçlerini artırmalarında en kritik kaynak sahip oldukları bilgi ve bilgi birikimidir. Yükseköğretim kurumları için de geçerli olan bu durum; kurumlar için bireylerde, ekiplerde, sistemlerde ve dokümanlarda saklı olan açık ve örtük bilgileri güvence altına almayı ve kullanıma hazır hale getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Günümüz bilişim sistemleri ve altyapı olanakları göz önünde bulundurulduğunda, kurumsal bilgi üretiminin ve kullanımının etkili şekilde yürütebilmesi için bilgi yönetim sistemlerinin kullanılması bir zorunluluk halini almıştır. Kurumların sahip oldukları bilginin korunması ve yönetimi konusunda belirli bir politikası olmalı ve kurumlarda

bilginin yönetilebilmesi için güçlü ve etkili bilişim altyapısı kurularak bilgi yönetimini destekleyen bilgi yönetim sistemlerinden ve mekanizmalarından yararlanılması gerekmektedir.

❖ *Bilgi Yönetimi Sistemi*

Bilgi yönetim sistemlerinin önemine rağmen, 2018 yılında değerlendirilen kurumlar arasında bu ölçüte ilişkin planlama süreçlerinin devam ettiği, bu nedenle henüz bilgi yönetim sistemine sahip olmayan kurumların da mevcut olduğu gözlenmiştir. Hâlbuki bilgi yönetimi uygulamaları kurumsal hafızanın güvencesini sağlamaktadır. Diğer taraftan değerlendirilen kurumların %6'sında bilgi tabanını zenginleştirecek işbirlikçi bir kurum kültürü ile bilgi paylaşımı ilkesinin kurumun her bir üyesi tarafından benimsendiği iyi uygulama örneklerine rastlanmıştır. 2019 yılına ait veriler incelendiğinde ise, “yönetim sistemi” ana başlığında diğer ölçütlere göre en zayıf kalan ölçütün “bilgi yönetim sistemi” ölçütünün olduğu görülmektedir. Kurumların %30'unda bilgi yönetim sistemine ilişkin olgunlaşmamış ve tüm alanlara yaygınlaştırılmamış bazı uygulamalara rastlanırken, %3'ün de bu ölçüte ilişkin herhangi bir uygulamanın bulunmadığı görülmüştür. “Kaynakların yönetimi” ölçütünde olduğu gibi bu ölçütte de 2018 yılında değerlendirilen kurumlara kıyasla 2019 yılında değerlendirilen kurumların hiçbirinde örnek uygulamalara rastlanılmaması dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

❖ *Kurum Dışından Tedarik Edilen Hizmetlerin Kalitesi*

Yükseköğretim kurumları, dışarıdan aldıkları destek hizmetlerinin uygunluğunu, kalitesini ve sürekliliğini güvence altına almalıdırlar. Bu doğrultuda kurumlar, kurumsal kalite güvence sistemi kapsamında tedarik edilen hizmetlerin planlanması ve değerlendirilip iyileştirilmesi yönünde uygulamalara sahip olmalıdırlar. Tedarikçi performansının kurumun performansı üzerinde direkt etkisi olduğundan kurumlarda, dışarıdan tedarik edilen hizmet ve malların beklenen kalite düzeyleri tanımlanarak, sistemli olarak izlenmeli ve iyileştirilmelidir. Kalite amaçlarına ulaşmak için de tedarikçilerin performansı değerlendirilmeli, onlarla yakın ilişkiler kurulmalı ve karşılıklı yarar esaslı işbirlikleri oluşturulmalıdır.

Kurumların tedarikçi seçimi, değerlemesi ve yönetimi konusunda belirli bir politikası olmalıdır. Tedarikçilerin aktif katılımı ile sağlanan işbirliği ortamı içerisinde tedarikçilere teknoloji ve bilgi desteği sağlanmalı, ortak araştırma ve geliştirme projeleri yürütülmeli, ortak maliyet azaltma programları geliştirilmeli ve hizmet içi eğitim destekleri gibi süreçler kurum bünyesinde yürütülmelidir. 2018 yılında değerlendirilen kurumlardan elde edilen veriler göre “yönetim sistemi” ana başlığı altında yer alan beş ölçüt arasında olgunluk düzeyi en yüksek ölçütün (%53) kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi olduğu görülmektedir (Şekil 28). Değerlendirilen kurumların %8'inde ise tedarikçilerin ve iş paydaşlarının kurumun bir parçası olarak görüldüğü ve süreçlere dâhil edilerek işbirliği içerisinde kalite geliştirme çalışmalarının yürütüldüğü örnek uygulamaların varlığı gözlenmiştir. 2019 yılı verilerine göre ise değerlendirilen kurumların %38'inde kurum dışından tedarik edilen hizmetlere ilişkin

olgunlaşmış ve zaman içerisinde iyileştirilmiş uygulamalar, %3'ünde ise örnek uygulamalar bulunmaktadır (Şekil 29).

Yükseköğretim kurumları, eğitim-öğretim programlarını ve araştırma-geliştirme faaliyetlerini de içerecek şekilde tüm faaliyetleri hakkındaki bilgileri açık, doğru ve güncel şekilde yayımlamalıdır. Kalite güvencesi kapsamında yükseköğretim kurumlarından beklenti; sorumluluklarıyla doğru orantılı olarak, göstermiş oldukları performans sonuçlarıyla ilgili düzenli, güvenli ve güncel bilgileri kolay erişilebilir şekilde kamuoyu ile paylaşmasıdır. Yükseköğretim kurumları böylece eğitim-öğretim, araştırma ve yönetim alanlarında gösterdikleri kalite güvencesine ilişkin çabalarını görünür hale getirebileceklerdir.

❖ *Yönetimin Etkinliği ve Hesap Verebilirliği, Kamuoyunu Bilgilendirme*

Kurumlar, yönetim ve idari kadroların verimliliğini ölçüp değerlendirebilen ve hesap verebilirliklerini sağlayan yaklaşımlara sahip olmalıdır. Bu doğrultuda kurumların hesap verebilirlik yetkinliklerini güçlendirmek için güçlü bilgi yönetim sistemleri ile desteklenen kurumsal performans yönetim uygulamalarına ihtiyaçları vardır. Bu kapsamda 2018 yılında değerlendirilen kurumların, yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği ile kamuoyunu bilgilendirme ölçütüne ilişkin olgunluk düzeyleri ele alındığında, tüm kurumlarda uygulamaların olduğunun ancak az sayıdaki kurum (%3) dışında iyi uygulama örneğinin bulunmadığı belirlenmiştir. 2019 yılında değerlendirilen kurumların ise %37'sinde bu ölçüte ilişkin olgunlaşmış uygulamaların, %5'inde örnek uygulamaların olduğu görülmüştür (Şekil 29).

2018 yılında değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumunun KGBR'lerinde yer alan “yönetim sistemi” ana başlığı güçlü ve gelişmeye açık yönleri üzerinden analiz edilmiş ve Şekil 30 ve Şekil 31'de sunulan bulgular elde edilmiştir.

Şekil 30. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

“Yönetim sistemi”ne ilişkin olarak üst yönetimin kolay erişilebilir ve çözüm odaklı olması ile kaynakların yönetim şeklinin ve verimliliğini düzenleyen stratejilerin varlığı güçlü yönler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu sonuç, Şekil 28’deki yönetim ve idari birimlerin yapısı (%63) ve kaynakların yönetimindeki (%53) henüz tüm alanlara uygulanmış olmamakla birlikte yürütülen uygulamalardan olumlu sonuçlar elde edildiği bulgusunu desteklemektedir.

Şekil 31. 2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Şekil 31’da ise kurumların yönetim sistemine ilişkin gelişmeye açık yönlerinin başında entegre ve etkin bir bilgi yönetim sistemine ihtiyaç duyulmasının geldiği görülmektedir. Bu sonuç, Şekil 28’deki bilgi yönetim sistemine ilişkin bulgularla da örtüşmektedir. Bununla birlikte kurumun genelini kapsayan iç kontrol eylem planının olmamasının da gelişmeye açık yön olarak öne çıktığı görülmektedir.

2019 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının KGBR’lerinde “yönetim sistemi” ana başlığına ait güçlü ve gelişmeye açık yönler Şekil 32 ve Şekil 33’de sunulmuştur.

Şekil 32. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Şekil 33. 2019 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

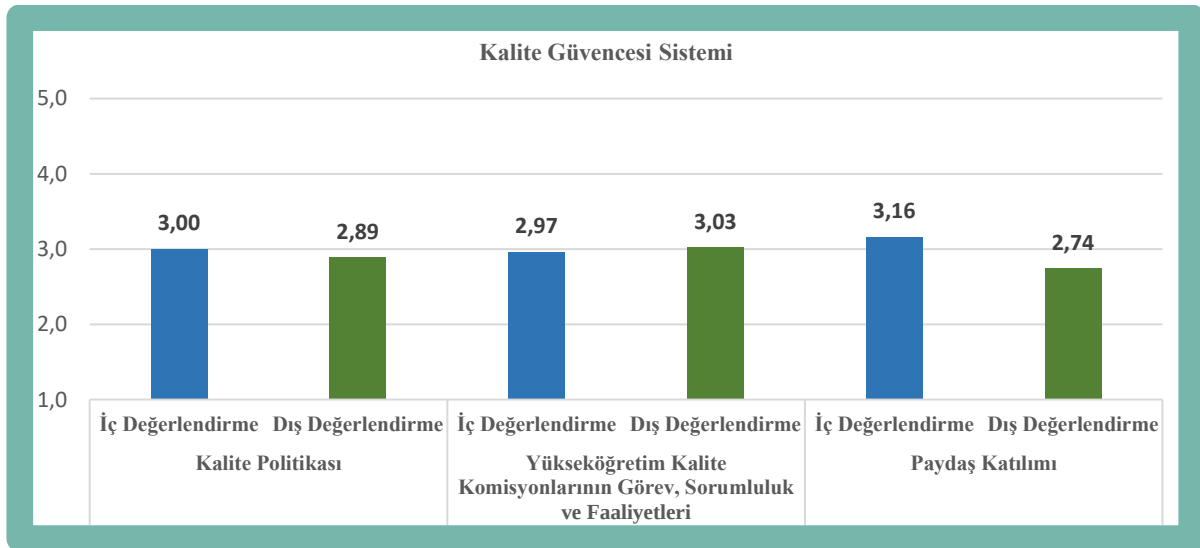
2019 yılı verilerine göre kurumların güçlü yönlerinin 2018 yılında değerlendirilen kurumların güçlü yönleri ile benzerlik gösterdiği; bunun yanı sıra 2019 yılında değerlendirilen kurumların insan kaynakları, mali kaynaklar ile taşınır ve taşınmaz kaynakların yönetim şekli ve verimliliğini düzenleyen stratejilerinin varlığı ve idari personelin mesleki gelişime ve lisansüstü eğitime teşvik etmelerinin de güçlü yön olduğu tespit edilmiştir. Bu kurumların entegre ve etkin bir bilgi yönetim sistemine ihtiyaç duymaları “gelişmeye açık yönler” başlığındaki en dikkat çekici bulgudur. Bu sonuç Şekil 28’deki “bilgi yönetim sistemi” ölçütüne ilişkin bulgular ile örtüşmektedir. Şekil 29’a göre “yönetim sistemi” ana başlığındaki en düşük düzeyde olgunlaşma %30’luk oranı ile bilgi yönetim sistemi ölçütüne aittir. Buna göre kurumların bilgi yönetim sistemlerini entegre etmek ve etkin bir biçimde kullanabilmek için gerekli çalışmaları yürütmesi gerekmektedir.

2.7. KİDR - KGBR Tutarlılığı (2017 KİDR-2018 KGBR)

Kurumsal dış değerlendirme, kurumun iç kalite güvence sistemini temel alan bir yaklaşımdır. Kurum iç ve dış değerlendirme puanlarının (KİDR ve KGBR) birbirine yakın ve tutarlı sonuçlar vermesi kurumların kendi kendini değerlendirmek üzere kullandığı mekanizmaların yeterliliği hakkında dolaylı da olsa fikir verebilmektedir. Bu nedenle 2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı’nın sonunda, “kalite güvencesi sistemi”, “eğitim ve öğretim”, “araştırma ve geliştirme” ve “yönetim sistemi” başlıklarını içeren iç ve dış değerlendirme puanlarının tutarlılık analizi yapılmıştır. Bu şekilde kurumların kendi kendini değerlendirme yeterliliği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Kurumların 2018 yılı iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen 2018 yılı kurumsal dış değerlendirme puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson Momentler Çarpımı Katsayıları incelenmiş, veriler 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, “*Kalite güvencesi sistemi*” başlığında, iç değerlendirme ve dış değerlendirme arasında Pearson Korelasyon Katsayısı 0,208, anlamlılık düzeyi ise 0,015 olarak hesaplanmıştır. “*Eğitim ve öğretim*” başlığında Pearson Korelasyon Katsayısı 0,239, anlamlılık düzeyi ise 0,000 olarak; “*Araştırma ve geliştirme*” başlığında ise Pearson Korelasyon Katsayısı 0.206, anlamlılık düzeyi 0.006 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre, bu üç başlıkta iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. “*Yönetim sistemi*” başlığında ise Pearson Korelasyon Katsayısı 0,086, anlamlılık düzeyi ise 0,196 olarak hesaplanmış ve puanlar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

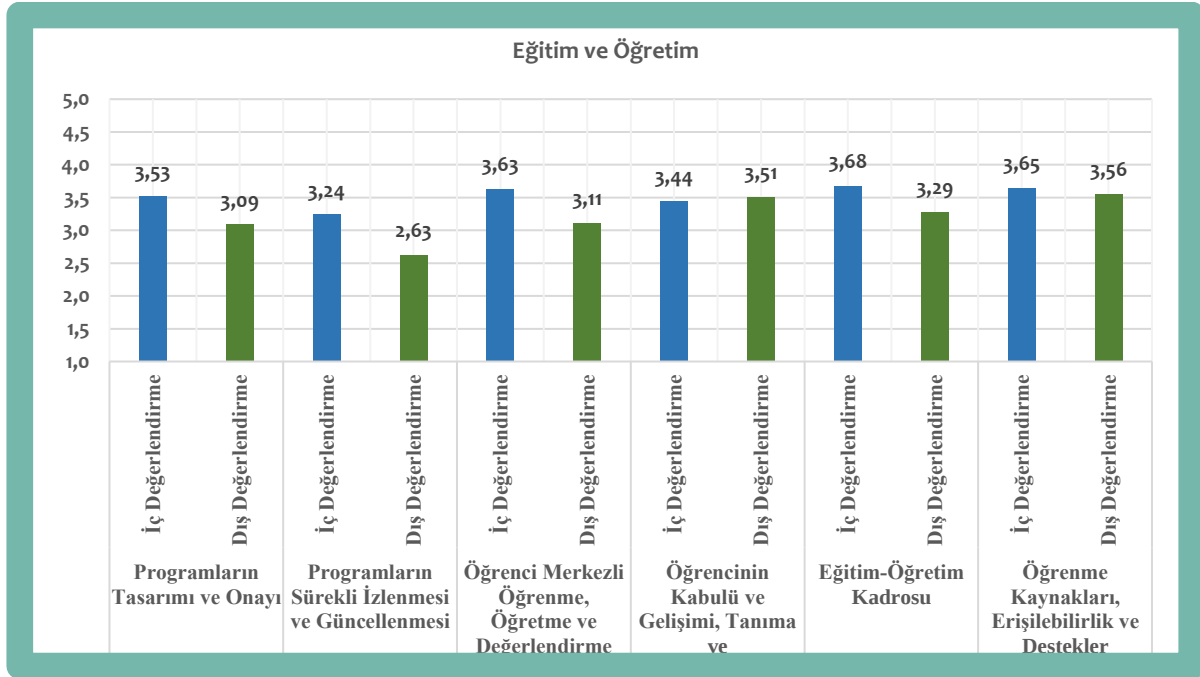
Şekil 34. Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

Kurumların “kalite güvencesi sistemi” başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde; puan farkının en çok “paydaş katılımı” ölçütüne ait olduğu görülmektedir (Şekil 34). Kurumların “paydaş katılımı”na ilişkin ölçütte, kendisine değerlendirme takımından daha yüksek not vermesi konunun içselleştirilememesi,

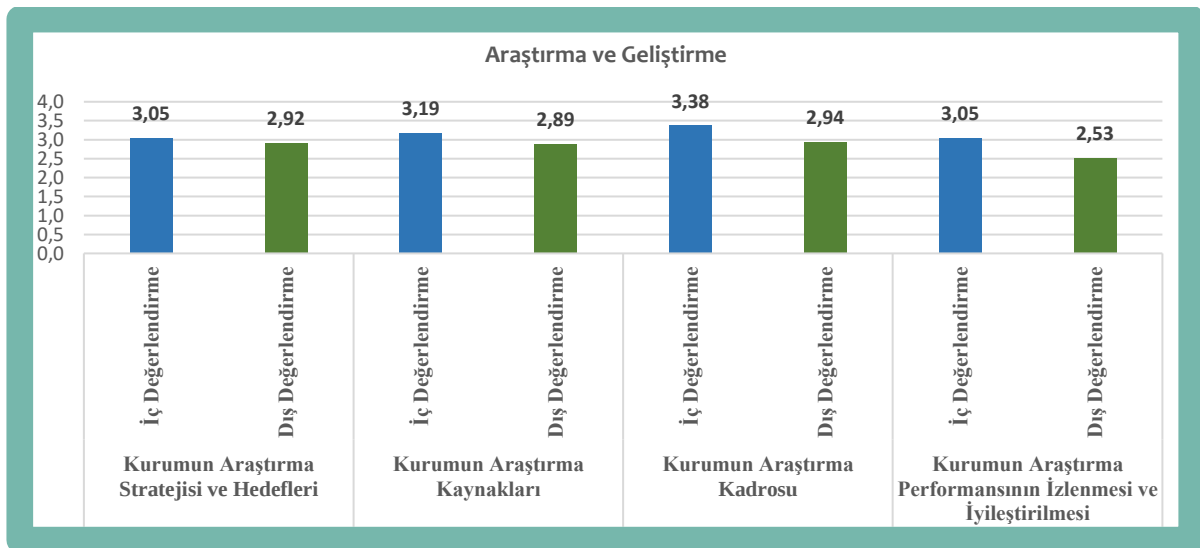
çalışmaların kayıt altına alınmaması ve ölçüte ilişkin durumun kanıtlarla birlikte sunulamaması gibi nedenlerle açıklanabilir.

Şekil 15. Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

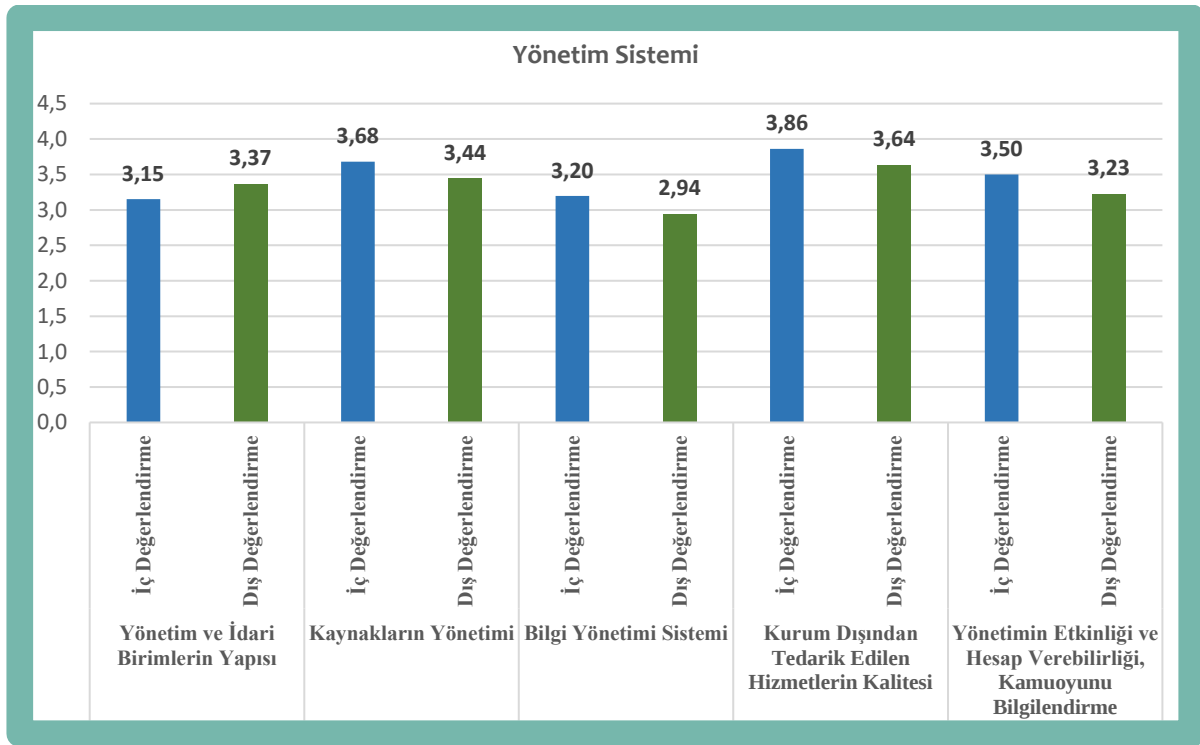
Kurumların “eğitim ve öğretim” başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde; yalnızca “öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma” ölçütü puanlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir (Şekil 35). Bu durum ilgili ölçüte ilişkin mevzuatın; uygulama usul ve esaslarının tanımlı olması ile açıklanabilir.

Şekil 36. Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

Kurumların “araştırma ve geliştirme” başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde; “kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri”, “kurumun araştırma kaynakları”, “kurumun araştırma kadrosu” ve “kurumun araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” ölçütlerinin tamamında puanlar arası farkın olduğu görülmektedir (Şekil 36). Buna göre, tüm ölçütlerde kurumlar iç değerlendirmede daha yüksek puanlar almış, dış değerlendirme takımları ise daha düşük puanlar vermişlerdir. Bu sonuç, değerlendirilen kurumların en çok araştırma ve geliştirme süreçlerine ilişkin iç değerlendirme mekanizmalarını güçlendirmeleri gerektiğini göstermektedir.

Şekil 37. Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

Kurumların “yönetim sistemi” başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde ise; “kaynakların yönetimi”, “bilgi yönetim sistemi”, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” ölçütlerinde puanlar arası farkın olduğu görülmektedir (Şekil 37). Bu ölçütlerde kurumlar iç değerlendirmede daha yüksek puanlar almış, dış değerlendirme takımları ise daha düşük puanlamalar yapmışlardır. “Yönetim sistemi” başlığının “yönetim ve idari birimlerin yapısı” ölçütünde ise kurumların dış değerlendirme puanlarının iç değerlendirme puanlarından yüksek olması dikkat çekmektedir.

Tutarlılık analizi sonuçlarına göre; iç değerlendirme ve dış değerlendirme puanları arasında oldukça zayıf bir ilişki olduğu ve kurumların dış değerlendirmeye göre kendilerini daha yüksek puanlarla değerlendirme eğiliminde oldukları görülmektedir. Öz değerlendirme sürecinin kuruma katkısını artırmak amacıyla, kurumsal dış değerlendirme ölçütlerinin kurumlar tarafından daha çok

içselleştirilmesi, kurumların kendi kendini değerlendirme yaklaşımlarını gözden geçirmesi, izleme mekanizmalarını güçlendirmesi ve kalite güvence sisteminde kanıta dayalı yaklaşımı benimsemesine ihtiyaç bulunmaktadır.

2.8. Değerlendirme Takımlarının Performanslarının Değerlendirilmesi

2.8.1. 2018 yılı değerlendirme takımları

2018 yılında dış değerlendirme sürecinde değerlendirici havuzu oluşturulurken, 2016 yılından bu yana görev almış değerlendiriciler de dahil olacak şekilde, yeni değerlendirici başvuruları alınmıştır. Yeni değerlendirici adaylığı için yükseköğretim kurumlarından akademik (Profesör, Doçent ve Doktor Öğretim Üyesi) ve idari personel (Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, Fakülte/Enstitü Sekreteri, Daire Başkanı ve Kalite Koordinatörü) olmak üzere toplam 2433 kişi başvuruda bulunmuştur. Adayların başvuruları sırasında akademik değerlendiriciler için beyan etmiş oldukları kalite güvencesi konusundaki yetkinlik, unvan, bulundukları coğrafi konum; idari değerlendiriciler için ise yine yetkinlik, idari görev vb. dikkate alınmak suretiyle 528 kişilik bir değerlendirici havuzu oluşturulmuştur. Bu değerlendiricilerden 464'ü “Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi”ne katılmışlardır.

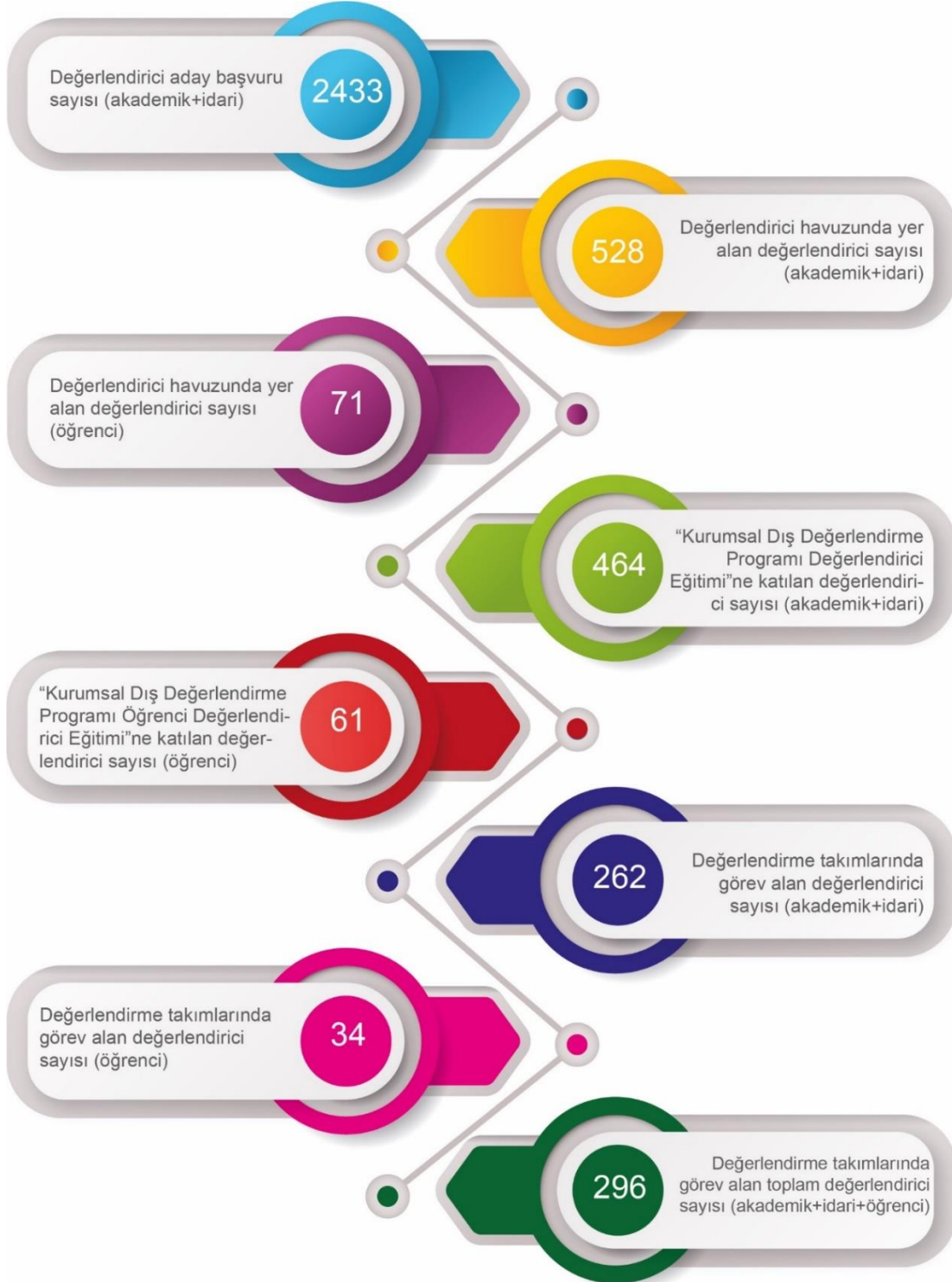
Değerlendirici havuzunda yer alan adaylara yönelik “Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi” düzenlenmiştir. 12-13 Eylül 2018 tarihlerinde yüz yüze gerçekleştirilen bu eğitim ile ilgili bilgilere “YÖKAK Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi Raporu (Ekim 2018)”de yer verilmiştir. Verilen değerlendirici eğitimi sonrasında değerlendirici havuzunda yer alan adayların çalışma tarzlarına dair anket çalışması yapılmıştır. Ankette; görev odaklı, ekip odaklı, analiz odaklı ve farklı bakış açıları getirebilen olmak üzere 4 temel çalışma tarzı yer almaktadır. Yanıtlar değerlendirildiğinde, değerlendirici adaylarının çoğunlukla “çözümleyici” (%54) , % 26'sının "ekip çalışma odaklı", %4'ünün "görev odaklı", % 4'ünün "farklı bakış açısı getirebilen" bir çalışma tarzını benimsedikleri gözlenmiştir. Birden fazla çalışma tarzını benimseyen değerlendirici adayının oranı ise %12'dir.

Bu kapsamda oluşturulan değerlendirici havuzundan, takımlarda yer almak üzere 113 farklı yükseköğretim kurumundan 217'si akademik (%87 profesör, %10 doçent ve %3 doktor öğretim üyesi) 45'i ise idari kadroda olmak üzere toplam 262 değerlendirici belirlenmiştir.

Akademik ve idari değerlendiricilerin yanı sıra 2018 yılında ilk defa Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na öğrenci değerlendiriciler dahil edilmiştir. Öğrenci değerlendirici seçiminde, kalite güvence sistemi kapsamındaki çalışmalarda görev almış olma ölçütü doğrultusunda 71 öğrenci değerlendirici havuzuna alınmış ve bu öğrencilerden 61'i 26 Eylül 2018 tarihinde gerçekleştirilen “Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Öğrenci Değerlendirici Eğitimi”ne katılmışlardır. Bu eğitimde Kurumsal Dış

Değerlendirme Programı ana hatlarıyla öğrencilere anlatılmış ve öğrenci değerlendiricilerin bu süreçteki görev yetki ve sorumluluklarının neler olduğu aktarılmıştır. Eğitim sonrasında saha ziyaretlerine 34 öğrenci katılmıştır. Sonuç olarak, 2018 yılında takımlarda görev alan akademik, idari ve öğrenci değerlendiricilerin toplam sayısı 296 olmuştur. Tüm değerlendiricilerin % 39'u kadın, %61'i ise erkektir. 2018 yılı değerlendirici sayılarına ilişkin bilgiler Şekil 38'de sunulmuştur.

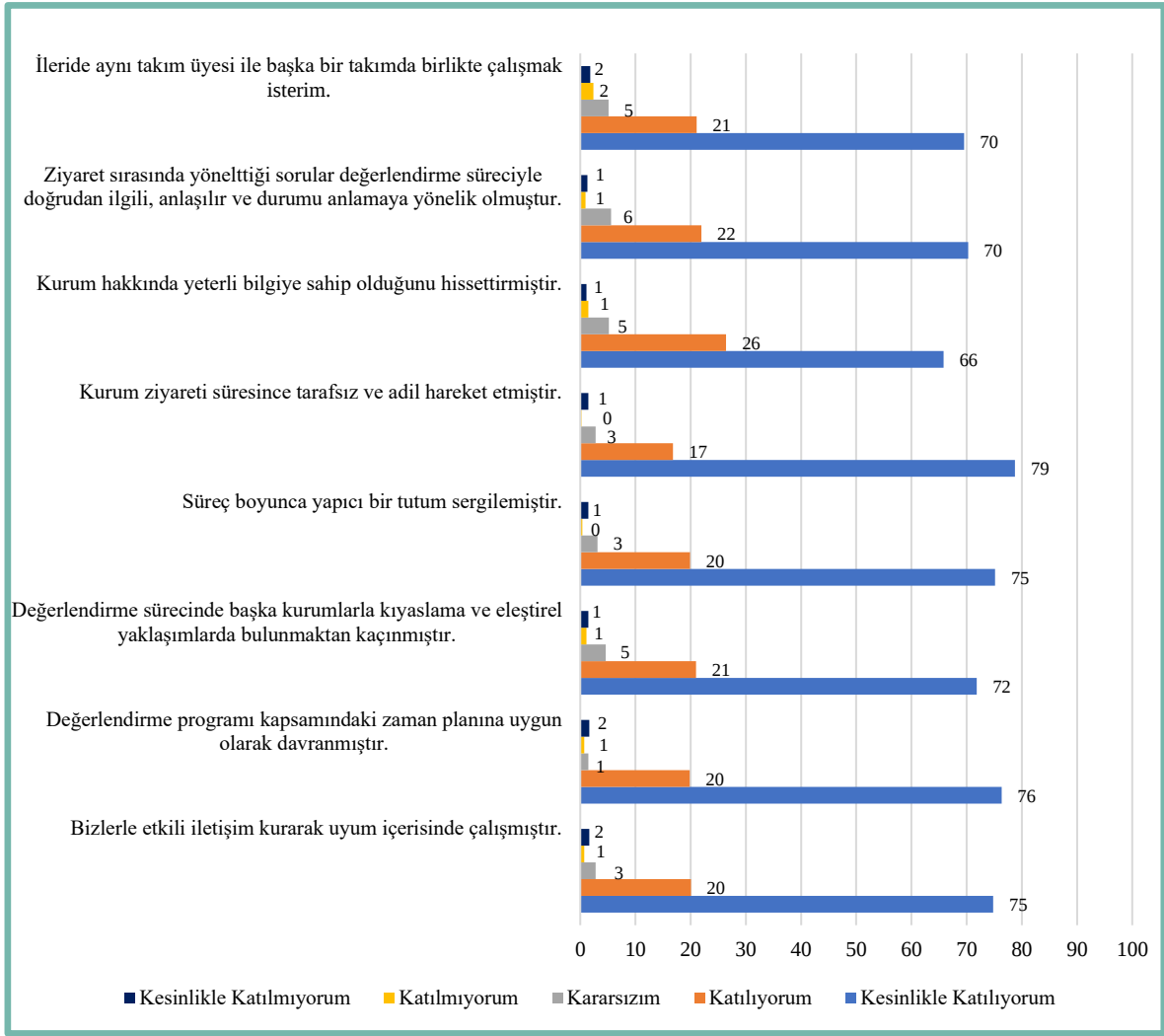
Şekil 38. 2018 Yılı Değerlendirici Sayılarına İlişkin Bilgiler

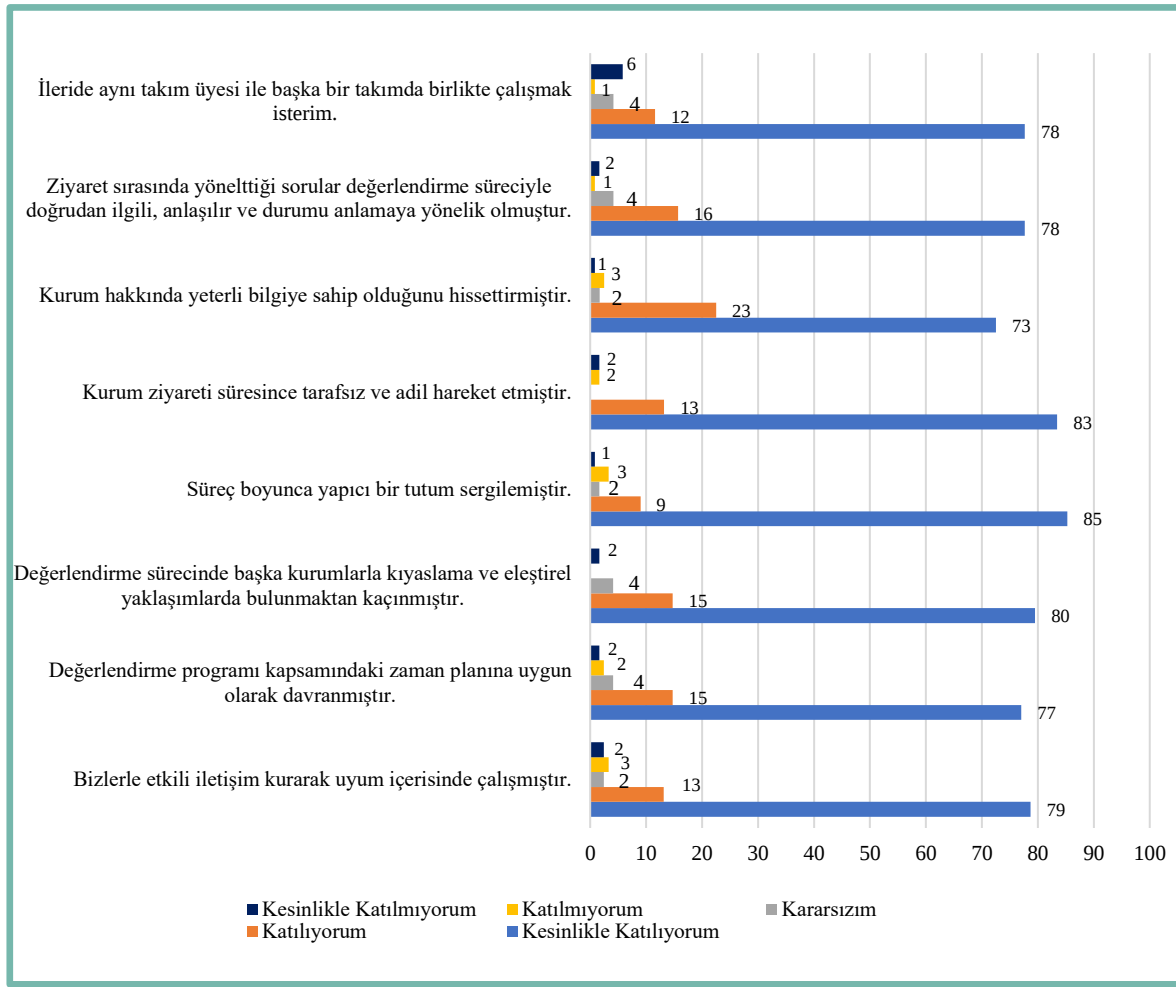
“Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi”nin yüz yüze basamağı önceki yıllardan farklı olarak Jigsaw (ayrılıp birleşme) tekniği ile yürütülmüştür. Eğitimden önce içeriğe ait konu 3 alt başlığa bölünmüş, bu başlıklar numaralandırılarak katılımcılara dağıtılmıştır. Öncelikle katılımcılar, gruplarından ayrılarak kendileri gibi aynı numaraya sahip diğer katılımcılar ile yeni grup oluşturmuş, ellerindeki alt başlık doğrultusunda konuyu tartışmışlardır. Sonrasında ilk oluşturdukları gruplarına dönerek ayrıntılı olarak tartıştıkları konuları gruplarında yer alan diğer katılımcılar ile paylaşmışlardır. Yüz yüze sürecin ikinci etkinliği ise grupların kendilerine sunulan örnek olaylar ve problem durumlarına yönelik grup içi tartışma gerçekleştirmeleri ve diğer gruplar ile çözüm önerilerini paylaşmalarıdır. Yüz yüze etkinliklerin sonunda katılımcılardan sürecin ve moderatörlerin değerlendirilmesi istenmiştir. Değerlendirici eğitime katılan toplam 464 kişiden 416’sının doldurduğu anketlerin değerlendirilmesi sonucunda katılımcılar genel olarak; “eğitim programının faydalı bulunması”, “eğitim programının değerlendirme süreci ile ilgili genel bilgiler vermesi” ve “ekip çalışması sayesinde tecrübe ve deneyimlerin paylaşılması” yönünde memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların büyük bir bölümü, eğitim programının etkinliğini ve etkililiğinin artırılması amacıyla; daha fazla çeşitlendirilmiş/detaylandırılmış, somut/gerçekçi örnek olayın verilmesi, program süresinin bir günden iki güne çıkarılması, eğitimin daha sık tekrarlanması ve e-öğrenme platformunda yer alan videoların süresinin kısaltılması önerilerinde bulunmuşlardır.

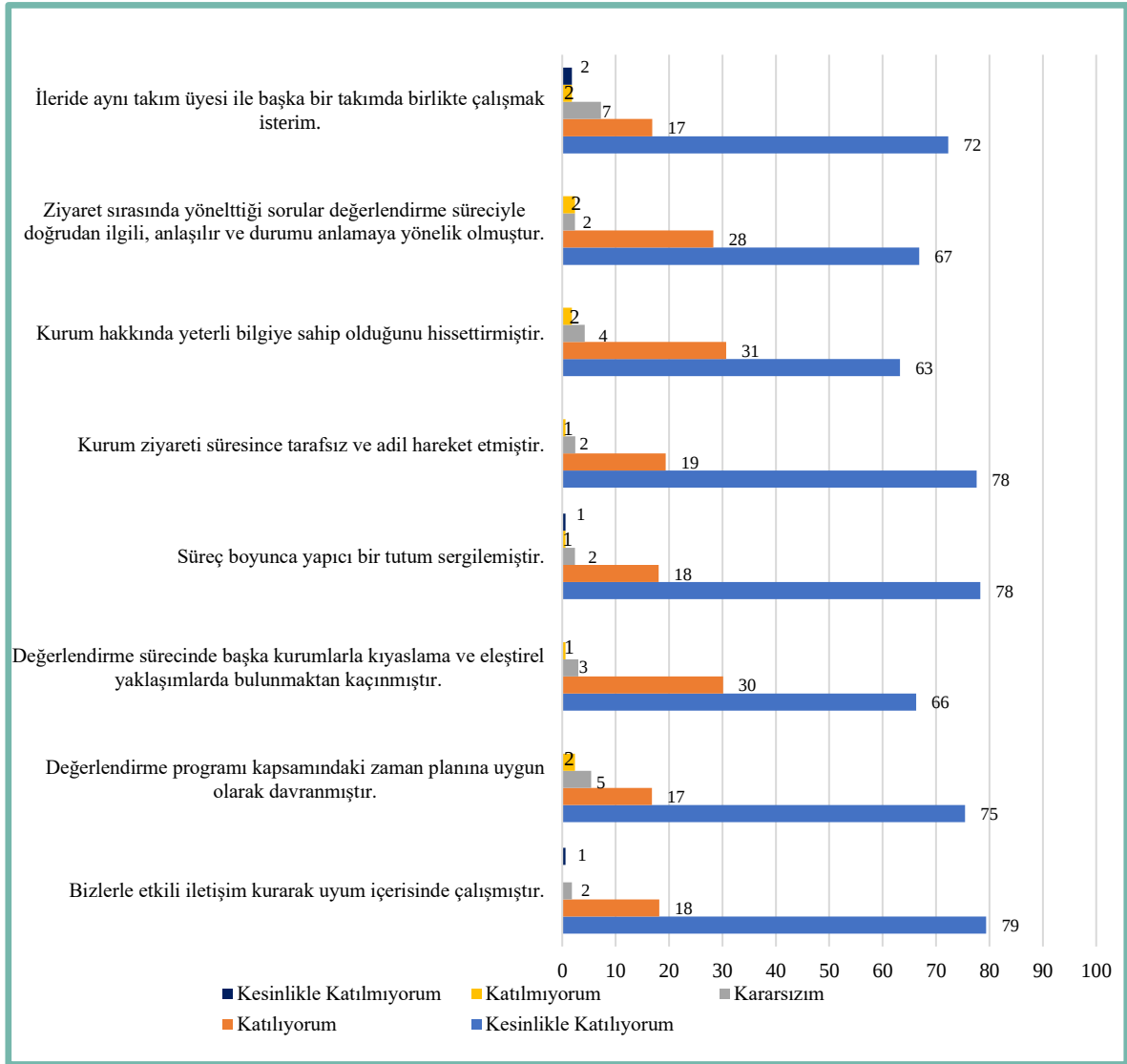
2018 yılı dış değerlendirme süreci kapsamında değerlendiriciler için 360° değerlendirme yaklaşımı kullanılmıştır. Buna göre takım üyelerinin birbirlerini değerlendirmesi ve değerlendirilen kurumun da takım üyelerini değerlendirmesi sağlanmıştır. 360° değerlendirme yaklaşımının sonuçları Şekil 39-43’te sunulmuştur.

Şekil 39. Değerlendiricilerin Birbirlerini Değerlendirmesi (2018)

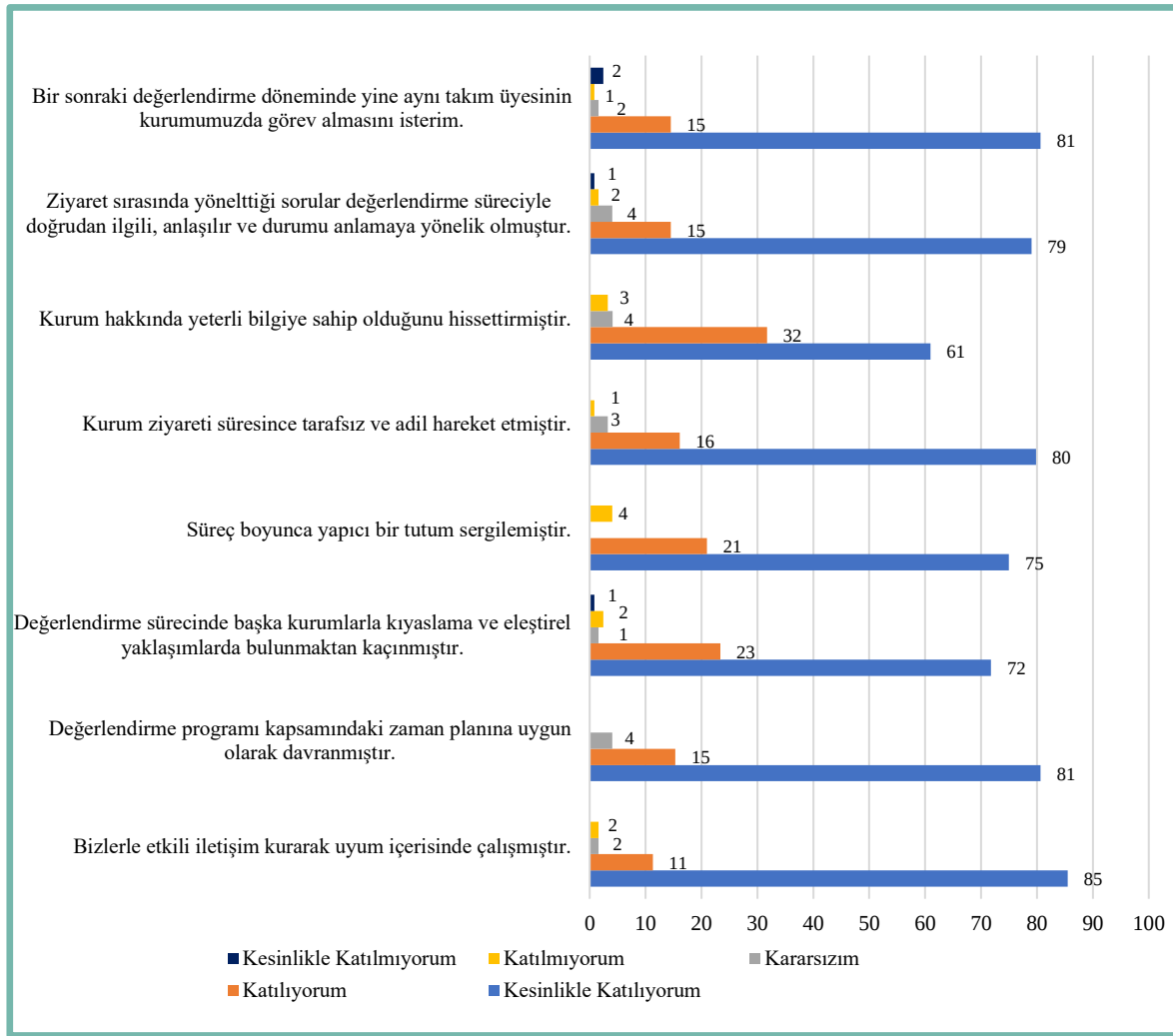
Takım üyelerinin ekip içindeki davranışsal özelliklerine ilişkin sonuçlar, Şekil 39'daki gibidir. Kullanılan 360° değerlendirme yaklaşımına göre, değerlendiricilerin birbirlerini değerlendirmesine (1167 anket) ilişkin sonuçlar genel olarak değerlendiricilerin süreç boyunca etkili iletişim kurduklarına, zaman planına uyduklarına, olumlu, yapıcı, tarafsız, adil ve uyumlu davrandığına işaret etmektedir.

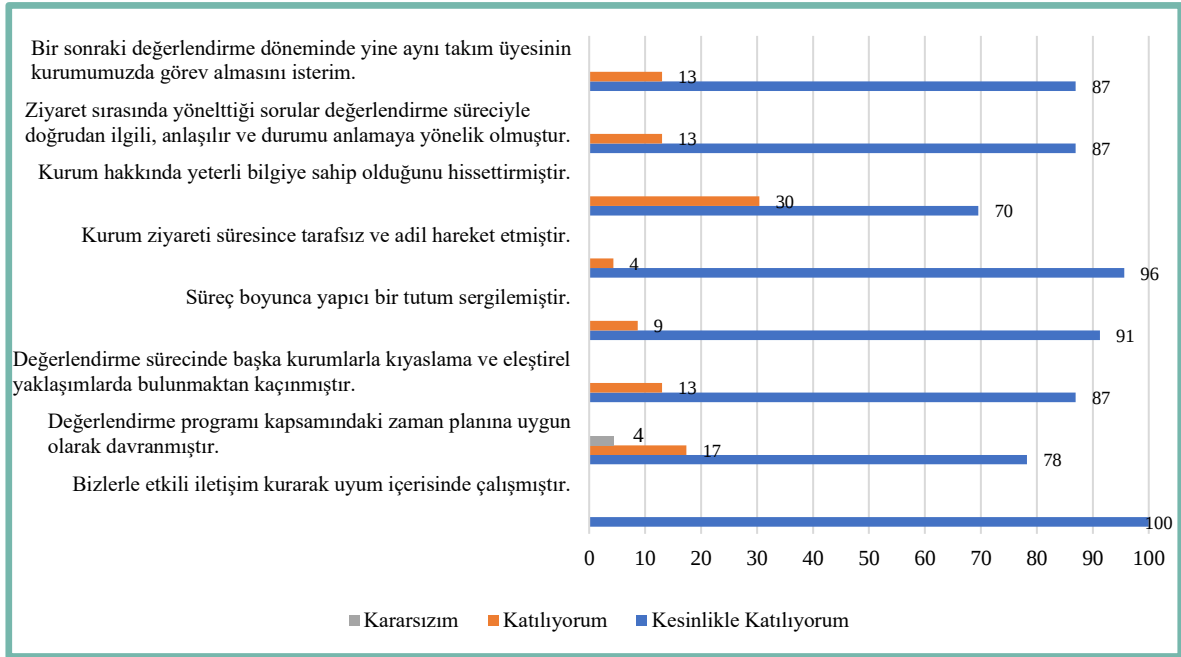
Şekil 34. Değerlendiricilerin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2018)

Şekil 40'a göre, değerlendiricilerin birbirlerini değerlendirmesi bulgularında olduğu gibi, değerlendiricilerin takım başkanları hakkında değerlendirmeleri (251 anket) doğrultusunda takım başkanlarının süreç boyunca olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri (%85), tarafsız ve adil oldukları, takım üyeleri ile iyi iletişim kurarak uyumlu davrandıkları ve zamanlama konusuna dikkat ettikleri görülmektedir.

Şekil 41. Takım Başkanlarının Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2018)

Şekil 41'e göre, değerlendiricilerin takım başkanını değerlendirmesi bulgularına benzer şekilde, takım başkanlarının da değerlendiricilerin (251 anket) genel olarak takım içinde uyumlu oldukları (%79), olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri, tarafsız ve adil hareket ettiklerini düşündükleri görülmektedir.

Şekil 42. Kurum Yöneticilerinin Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2018)

Şekil 43. Kurum Yöneticilerinin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2018)

Şekil 42 ve Şekil 43 incelendiğinde, kurum yöneticileri tarafından yapılan değerlendirmelerde gerek değerlendiricilerin (251 anket) gerekse takım başkanlarının (45 anket) genel olarak uyumlu oldukları, olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri, tarafsız ve adil hareket ettikleri belirlenmiştir. Geçmiş yıllara kıyasla takım başkanlarının sergiledikleri iletişim ve uyumlu çalışma davranışları tüm kurumlar tarafından olumlu karşılanmıştır; bunun yanı sıra diğer davranışsal kriterlerde de olumsuz görüş bildirilmediği görülmüştür.

2.8.2. 2019 yılı değerlendirme takımları

2019 yılında dış değerlendirme sürecinde değerlendirici havuzu oluşumunda yeni başvuru alınmamış, değerlendirici havuzunda yer alan 473 kişiden, daha önceki yıllarda havuzda yer almak üzere başvuru yapmış değerlendiriciler yüz yüze eğitime katılmışlardır.

“Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi” 02-03 Mayıs 2019 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, takımlarda yer almak üzere 120 farklı yükseköğretim kurumundan 213’ü akademik (%84 profesör, %14’ü doçent ve %2’si doktor öğretim üyesi), 45’i ise idari kadroda, 20’si ise öğrenci değerlendirici olmak üzere toplam 278 değerlendirici belirlenmiştir. Tüm değerlendiricilerin %36’sı kadın, %64’ü ise erkektir.

2019 yılı “Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi”ni teması; KİDR’den KGBR’ye etkinliği olarak seçilmiştir. Eğitim kapsamını; Mars Üniversitesi’nin Kurum İç Değerlendirme Raporu’ndan (KİDR) yola çıkılarak Kurumsal Geri Bildirim Raporu’nun (KGBR) hazırlanması ve söz konusu raporun Değerlendirici Sistemi’ne girilmesi oluşturmaktadır.

Yüz yüze gerçekleştirilen eğitim, 2018 yılına benzer olarak dönüştürülmüş öğrenme (flipped learning) yaklaşımı temel alınarak tasarlanmıştır. Yüz yüze etkinlikler öncesinde kullanıma sunulan e-öğrenme ortamı üzerinden video, sunum dosyası ve diğer materyaller katılımcıların erişimine açılmıştır. E-öğrenme platformunda yer alan ve önceki dönem değerlendirici eğitiminde de kullanılan sunum dosyaları ve videolar güncellenerek, 2019 yılında yapılan değişiklikler içeriklere yansıtılmıştır. Ön-test ve son-test uygulaması ile ortamın öğrenme üzerindeki etkisi araştırılmış, her modül sonuna yerleştirilen çoktan seçmeli sorular ile ziyaretçilerin bilgilerini sınaması sağlanmıştır. İlk öğrenmenin zamandan ve mekândan bağımsız olarak çevrim içi ortam üzerinden, katılımcıların kendi hızlarında gerçekleşmesi ile sonraki basamak olan yüz yüze etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

Yüz yüze etkinlikler belirlenirken yöntem olarak örnek olay yöntemi tercih edilmiştir. Örnek olay yöntemi, gerçek yaşam deneyimi ile kuram ve uygulama arasındaki boşluğun doldurulmasına yardımcı olmaktadır. Bu yöntemin en önemli avantajı, gerçek problemleri ele alıp çözümü için imkân sunması ve bu çözüm aşamasında karar verirken başkalarının da görüşlerini alma ve verdikleri kararları güvenli bir ortamda değerlendirme şansıdır¹ (Stensmo, 1999) Etkinlikler kapsamında örnek olay yöntemi üzerinden süreç adım adım canlandırılmış, aktif katılım ve takım çalışması gerektiren uygulamalar ile farklı bakış açısı ve tecrübelerin aynı ortamda buluşması sağlanmıştır. Sabahtan öğlene kadar süren ilk oturumda Mars Üniversitesi'ne ait KİDR'nin Kalite Güvencesi Sistemi başlığı ele alınmış ve bu başlığa ilişkin çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Öğleden sonraki oturumda ise kalan 3 ana başlık katılımcılar tarafından KİDR üzerinden incelenerek kendilerine dağıtılan saha ziyareti görüşmeleri üzerinden rapor yazım etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Sabahki oturumdan farklı olarak katılımcılar öğleden sonraki oturumda, Değerlendirici Sistemi üzerinden KGBR yazım etkinliklerine katılmıştır.

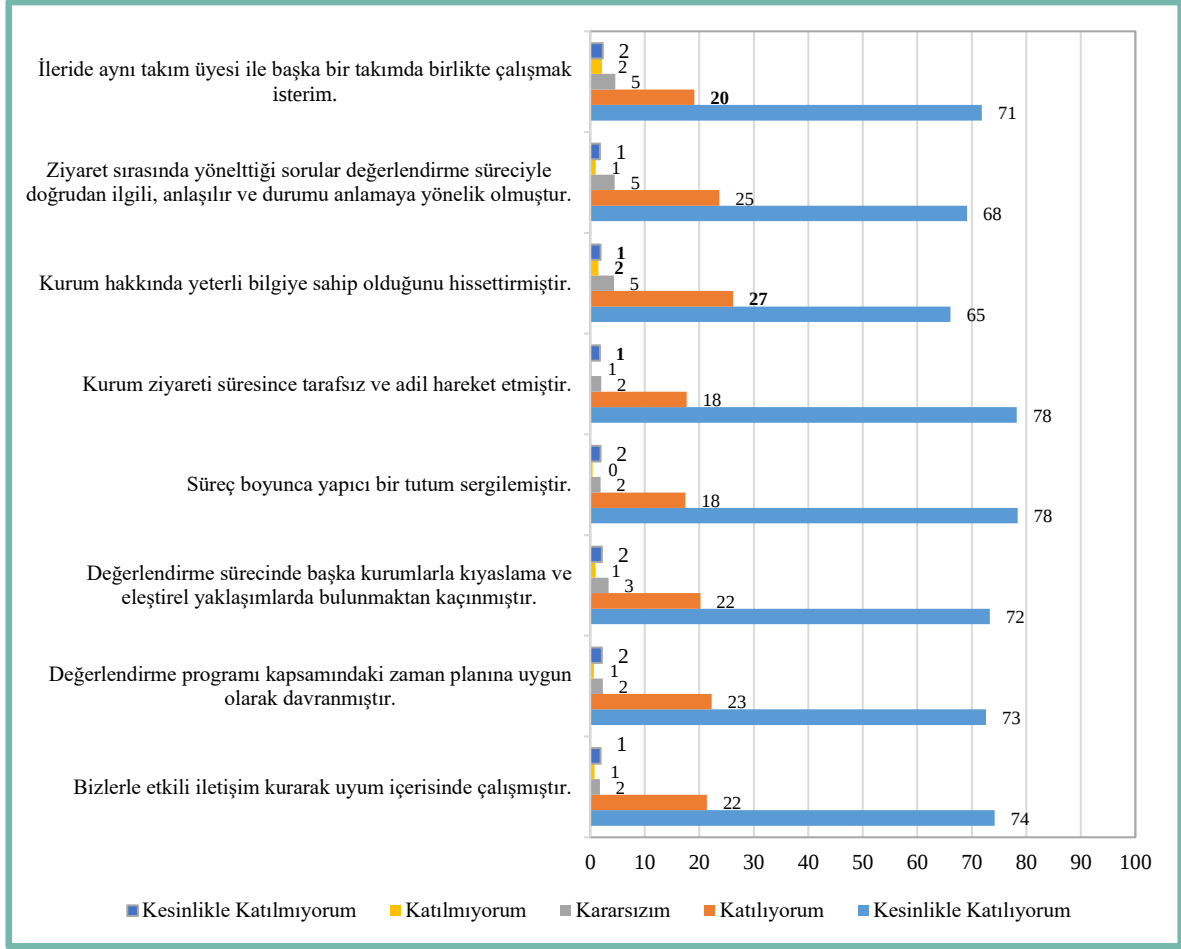
Yüz yüze etkinliklerin sonunda katılımcılardan sürecin ve moderatörlerin değerlendirilmesi istenmiştir. Değerlendirici eğitimine katılan toplam 285 kişiden 230'unun doldurduğu anketlerin değerlendirilmesi sonucuna göre; katılımcılar tarafından yüz yüze eğitimin en olumlu (N=69) yönü KİDR'den KGBR'ye etkinliğinin örnek olay üzerinden adım adım canlandırılması olarak belirtilmiştir. Öğrenenin aktif olarak etkinliklerde yer aldığı, öğrenme sorumluluğunu geleneksel yöntemlere göre daha fazla hissettiği ve işbirlikli öğrenmenin teşvik edildiği yüz yüze etkinliklere yönelik ikinci (N=37) ve üçüncü (N=35) sıradaki olumlu görüşler ise farklı bakış açısı ve tecrübelerin aynı ortamda buluşması ile aktif katılım ve takım çalışması gerektiren uygulamaların varlığıdır.

2019 yılı dış değerlendirme süreci kapsamında da değerlendiriciler için 360° değerlendirme yaklaşımı kullanılmıştır. Buna göre takım üyelerinin birbirlerini değerlendirmesi ve değerlendirilen

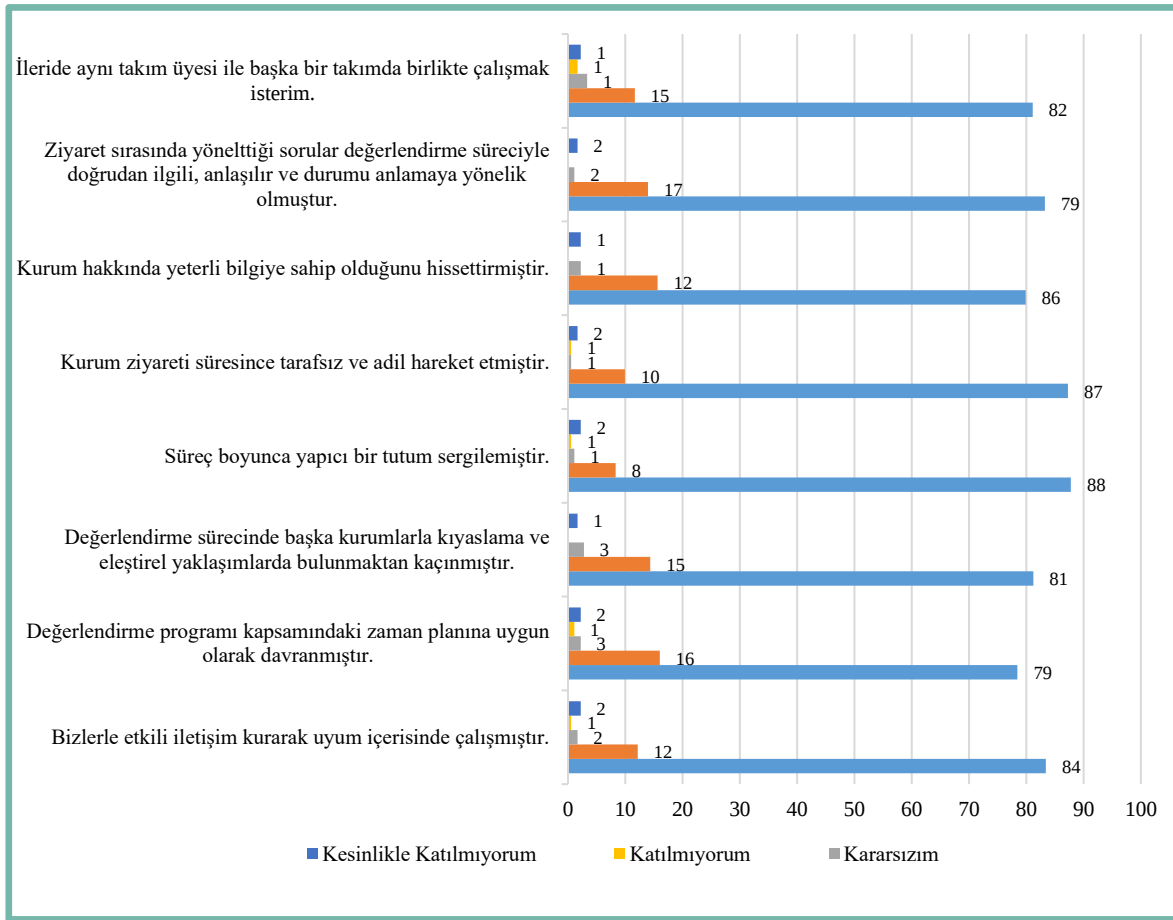
¹ Stensmo, C. (1999). Case methodology in teacher education compared to "traditional" academic teaching: A field experiment. *Paper presented at the 8th European Conference for Research on Learning and Instruction (EARLI)*, August 24-28, Sweden: Goteborg.

kurumun da takım üyelerini değerlendirmesi sağlanmıştır. 360° değerlendirme yaklaşımının sonuçları Şekil 44-48’de sunulmuştur.

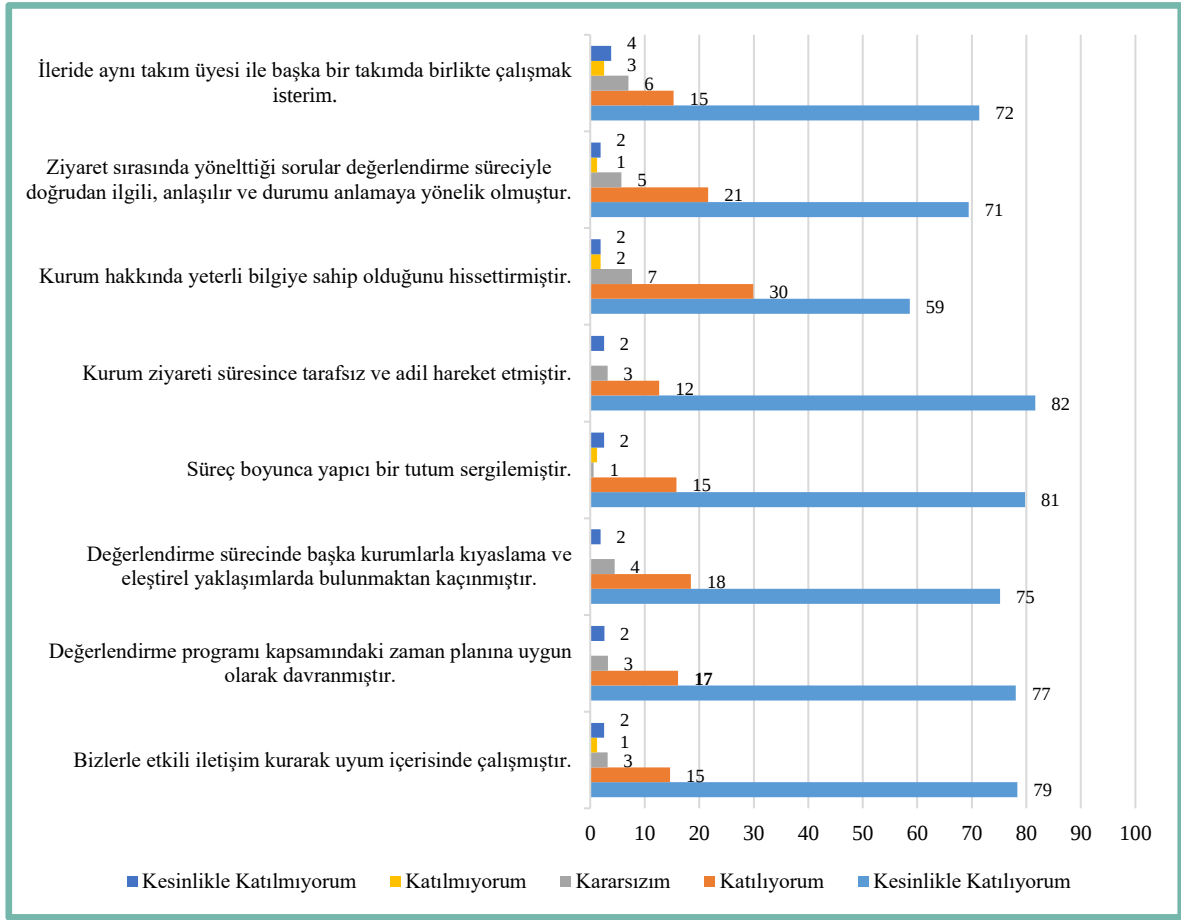
Şekil 44. Değerlendiricilerin Birbirlerini Değerlendirmesi (2019)

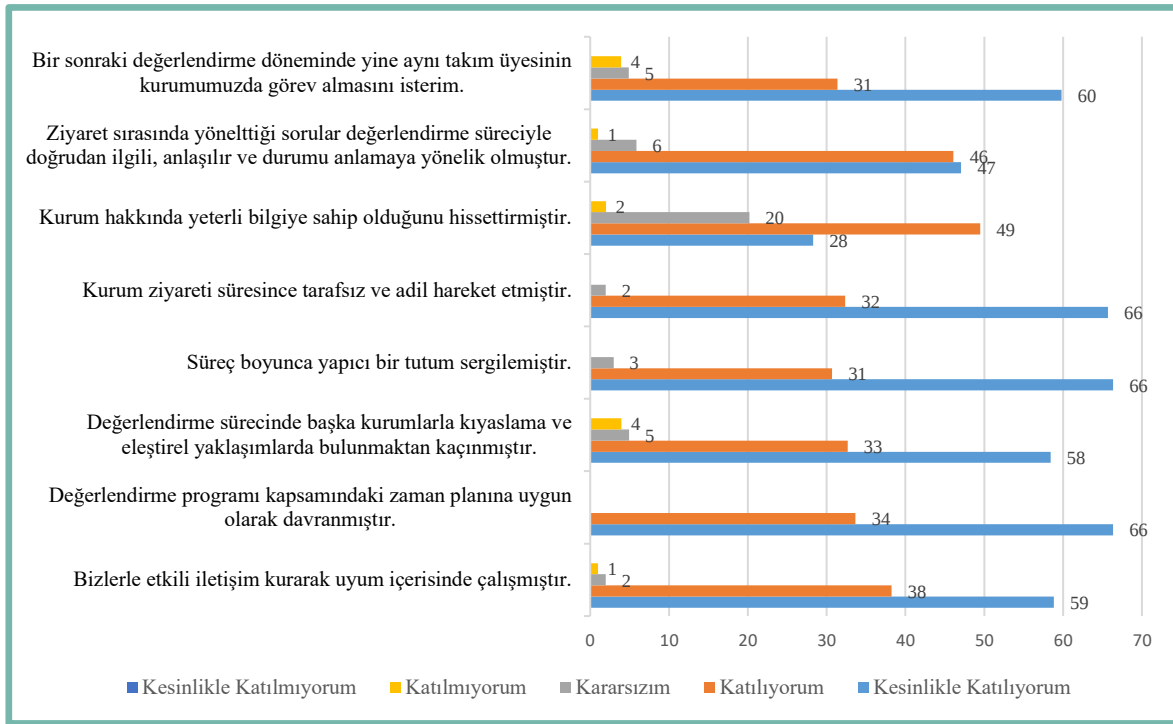
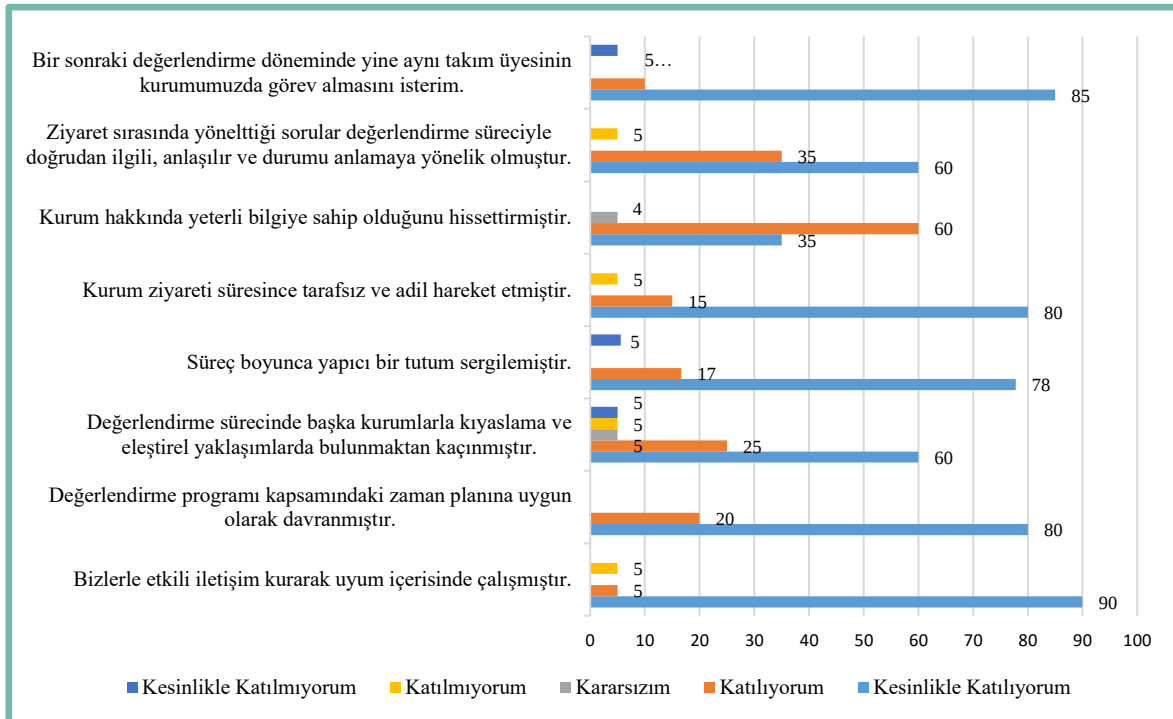
Takım üyelerinin ekip içindeki davranışsal özelliklerine ilişkin sonuçlar, Şekil 44’teki gibidir. Kullanılan 360° değerlendirme yaklaşımına göre, değerlendiricilerin birbirlerini değerlendirmesine (795 anket) ilişkin verilere göre, genel olarak değerlendiricilerin kurum ziyareti süresince yapıcı bir tutum sergiledikleri (%78), tarafsız ve adil hareket ettikleri, etkili iletişim kurabildikleri, zaman planına uygun davrandıkları ve kurumu başka kurumlarla kıyaslama ve eleştirme gibi davranışlarda bulunmadıkları görülmektedir.

Şekil 45. Değerlendiricilerin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2019)

Şekil 45'e göre, değerlendiricilerin takım başkanları hakkında değerlendirmeleri (197 anket) doğrultusunda takım başkanlarının süreç boyunca olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri (%88), tarafsız ve adil oldukları, takım üyeleri ile iyi iletişim kurarak uyumlu davrandıkları ve ziyaret sırasında uygun sorular yöneltmeye dikkat ettikleri görülmektedir.

Şekil 46. Takım Başkanlarının Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2019)

Şekil 46'ya göre, takım başkanları değerlendiricilerin (170 anket) genel olarak tarafsız ve adil hareket ettiklerini (%82), yapıcı bir tutum sergilediklerini, takım içinde uyumlu olduklarını ve zamanlamaya uygun davrandıklarını düşündükleri görülmektedir.

Şekil 47. Kurum Yöneticilerinin Değerlendiricileri Değerlendirmesi (2019)**Şekil 48. Kurum Yöneticilerinin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi (2019)**

Şekil 47 incelendiğinde, kurum yöneticileri tarafından yapılan değerlendirmelere göre değerlendiricilerin (102 anket) genel olarak tarafsız ve adil hareket ettikleri (%66), zamanlamaya uygun hareket ettikleri, kurum yöneticileri ile uyum içerisinde çalıştıkları, olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Şekil 48’de ise kurum yöneticilerinin tamamının (18 anket) takım başkanlarının kendileri ile uyum içinde çalıştıklarını (%90) ve tarafsız ve adil hareket ettiklerini düşündükleri, bir sonraki değerlendirme döneminde yine aynı takım başkanının kurumlarında görev almasını istedikleri görülmektedir. Bu bulgular, 360 derece değerlendirme yaklaşımına göre yapılan değerlendirmelerden elde edilen en dikkat çekici bulgular olarak nitelendirilebilir. Bununla birlikte kurum yöneticilerinin genel olarak takım başkanlarının zamanlamaya uygun çalıştıklarını ve süreç boyunca yapıcı bir tutum içerisinde olduklarını düşündükleri anlaşılmaktadır.

3. AKREDİTASYON KURULUŞLARI

Türkiye’de program akreditasyonu faaliyetleri ulusal ve uluslararası bağımsız akreditasyon kuruluşları tarafından gönüllülük esasına göre yürütülmektedir. YÖKAK tarafından yetkilendirilen ulusal kuruluşlar veya YÖKAK tarafından tanınan uluslararası akreditasyon kuruluşlarının akredite ettiği program bilgileri YKS (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda yer almaktadır. Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması süreci YÖKAK tarafından belirlenen ilke ve ölçütler kapsamında yürütülmektedir.

Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi sürecinde YÖKAK tarafından belirlenen aşağıdaki 7 ölçüt dikkate alınmaktadır:

- Kuruluşun; önceden tanımlanmış ve ilan edilmiş misyon ve hedefleri olmalı; faaliyetlerini bu hedefler doğrultusunda sürdürmeli, yönetim süreçlerine ve uygulamalarına geniş paydaş katılımı sağlanmalı, çıktı odaklı program akreditasyonuna ilişkin uygulamaların ve kullanılan ölçütlerin ulusal ve uluslararası standartlara (özellikle ESG) uygun ve güvenilir olduğu ve kararlarının isabetli olduğu kanıtlanmalıdır.
- Kuruluşun, kurumsal ve mali yapısı mevzuata ve faaliyet alanına uygun, sağlam ve sürdürülebilir olmalıdır.
- Kuruluş; organizasyonel yapılanması, operasyonel süreçleri ve resmi sonuçların sorumluluğu açısından bağımsız hareket etmelidir.
- Kuruluş; program akreditasyonu faaliyetlerinin sonuçlarını analiz eden genel değerlendirme raporlarını düzenli olarak yayımlamalıdır.
- Kuruluş, program akreditasyonu faaliyetlerini yürütmek için hem insan kaynağına hem de finansal bakımdan yeterli ve uygun kaynaklara sahip olmalıdır.

- Kuruluş faaliyetlerinin çıktılarının izlenmesi, değerlendirilmesi, güvence altına alınması ve sürekli iyileştirme çalışmalarının yürütülebilmesi amacıyla uygun iç kalite güvencesi süreçlerine sahip olmalıdır.

- Kuruluş, kalite güvence sisteminin sürekli iyileştirilmesi için dış değerlendirme süreçlerine dâhil olmalı ve faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası standartlara (özellikle ESG) uyumluluğu değerlendirilmelidir.

Uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması sürecinde ise YÖKAK tarafından belirlenen aşağıdaki 2 ölçüt dikkate alınmaktadır:

- Kuruluş, program akreditasyonuna ilişkin uygulamalarının ve kullandığı ölçütlerin ulusal (ülkemizin) ve uluslararası standartlara (özellikle ESG) uygun ve güvenilir olduğunu kanıtlamalıdır.

- Kuruluş, “çıktı odaklı” akreditasyon (öğrenme çıktıları, öğrenci başarısının izlenmesi, ölçme değerlendirme yaklaşımları, mezun görüşleri vb.) yaklaşımını benimsemiş olduğunu kanıtlamalıdır.

2019 yılı Ekim ayı itibarıyla Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi'ne sahip ulusal 12 akreditasyon kuruluşu bulunmaktadır. Bunlar;

- Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER),
- Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD),
- Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Akreditasyon Derneği (FEDEK),
- Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK),
- İlahiyat Akreditasyon Ajansı (İAA)
- İletişim Araştırmaları Derneği (İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu-İLEDAK),
- Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK),
- Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-SABAK,
- Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD),
- Turizm Akademisyenleri Derneği (Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu–TURAK),
- Türk Psikologlar Derneği (TPD),
- Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK)'tir.

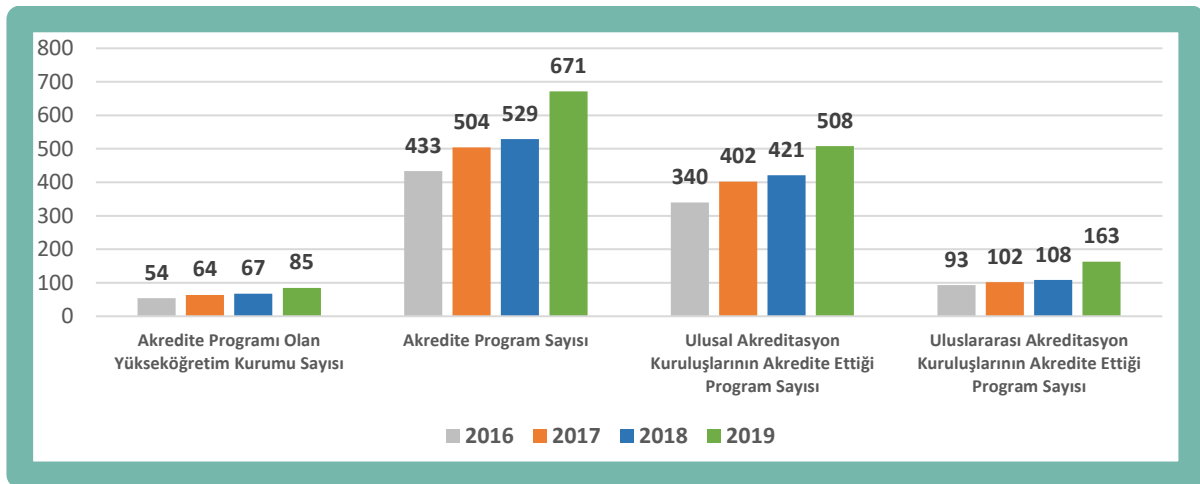
Tablo 4. Kalite Değerlendirme Tescil Belgesine Sahip Ulusal Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşları

Akreditasyon Kuruluşu	Tescil Başlangıç Tarihi	Tescil Bitiş Tarihi	Geçerlilik Süresi (Yıl)
Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-MÜDEK	1.02.2018	1.02.2023	5
Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-TEPDAD	28.03.2017	28.03.2022	5
Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Akreditasyon Derneği-FEDEK	9.04.2018	9.04.2023	5
Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-VEDEK	19.12.2017	19.12.2022	5
Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-EPDAD	31.01.2018	31.01.2020	2
Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-HEPDAK	25.12.2018	25.12.2023	5
İletişim Araştırmaları Derneği (İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu-İLEDAK)	31.01.2018	31.01.2020	2
Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-SABAK	31.01.2018	31.01.2020	2
Turizm Akademisyenleri Derneği (Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu-TURAK)	31.01.2018	31.01.2020	2
Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği -ECZAKDER	26.12.2018	26.12.2020	2
Türk Psikologlar Derneği-TPD	6.02.2019	6.02.2021	2
İlahiyat Akreditasyon Ajansı-İAA	11.09.2019	11.09.2021	2

Bu kuruluşlardan MÜDEK, FEDEK, HEPDAK, ECZAKDER ile EPDAD 2018 yılında yeniden tescil edilmek üzere başvuru yapmış ve Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almışlardır. İLAD, SABAK ve TUADER 2018 yılında, İAA ise 2019 yılında ilk başvuruyu yapmış ve Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almışlardır. Farklı alanlarda akreditasyon hizmeti vermek isteyen bazı kuruluşlarda yapılanmalarına devam etmektedir. Ayrıca güzel sanatlar, spor bilimleri, diş hekimliği gibi alanlarda akreditasyon faaliyetleri yürütmek üzere çalışmalarını başlatan kuruluşlar bulunmaktadır.

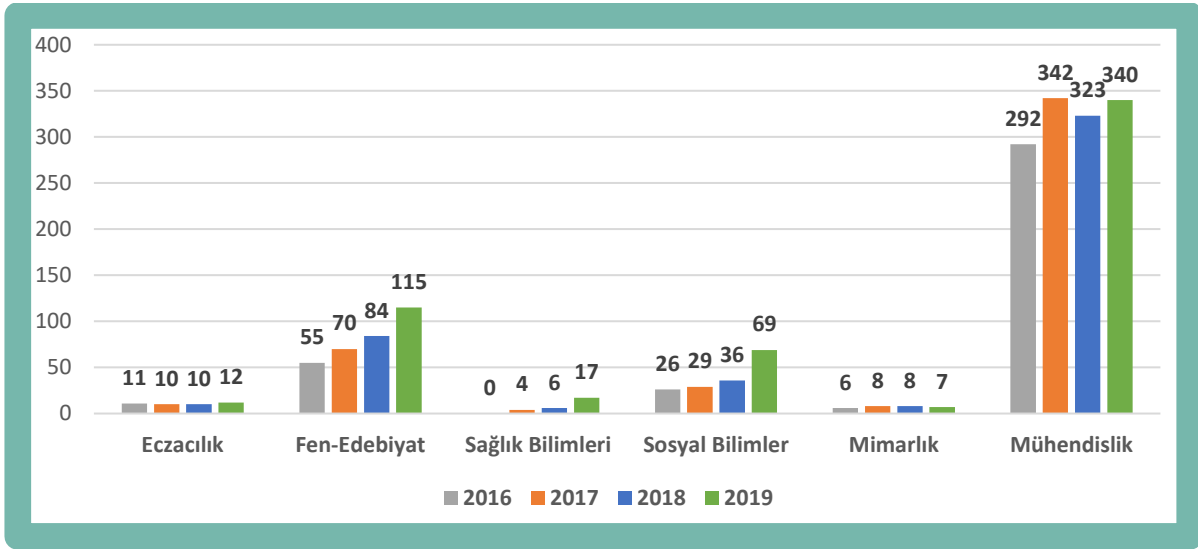
Türkiye’de akredite lisans programlarına ilişkin 2016-2019 yıllarına ait veriler Şekil 49’da sunulmuştur. Akredite program sayıları ile akredite programa sahip yükseköğretim kurumu sayısında yıllar itibarıyla istikrarlı bir artış görülmektedir. Akredite lisans programlarının mezun veren tüm lisans programlarına oranı %10,53 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca 2018 yılına göre 2019 yılında akredite programı bulunan yükseköğretim kurumu sayısı %27 artmıştır. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı’ndaki 3 yıllık deneyimler akredite programa sahip yükseköğretim kurumlarının kalite süreçlerini daha fazla içselleştirdiğini göstermektedir. Bu nedenle program akreditasyonu gönüllük esasına dayalı bir faaliyet olsa da, yükseköğretim kurumlarında akreditasyon faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve farklı alanlarda faaliyet gösterecek akreditasyon kuruluşlarının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Şekil 49. 2016-2019 Yılları Akredite Program Verileri (Genel)

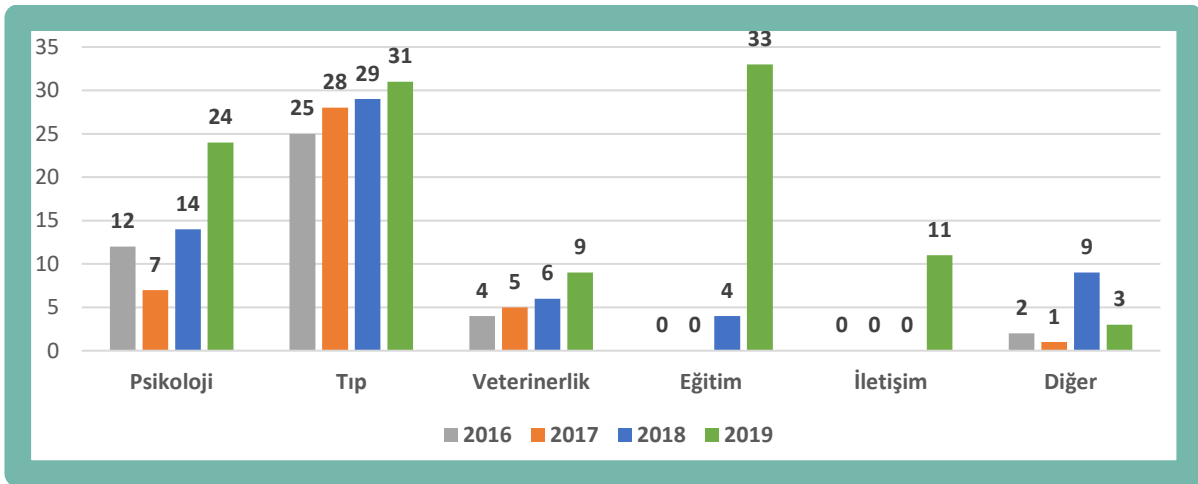

Alan bazlı akredite program verileri ise Şekil 50a ve 50b’de sunulmuştur. Mühendislik alanındaki akredite program sayısının diğer alanlara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Toplam mezun veren mühendislik programları arasında akredite olan programların oranı yaklaşık olarak %34,7’dir. Bununla birlikte fakülte düzeyinde akredite olan Tıp Fakültelerinde ise bu oran %39,7’dir. Akredite program sayıları bakımından en zayıf alan ise sosyal bilimlerdir. Farklı alanlarda akreditasyon hizmeti veren akreditasyon kuruluşlarının çeşitlendirilmesi yıllar itibarıyla akredite program sayılarında artışı sağlamıştır.

Şekil 50a. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı

Şekil 50b. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, misyon odaklı üniversiteler ile yabancı dil hazırlık okullarının değerlendirilmesi ve akreditasyon kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin değerlendirmeyi içeren 2018 ve 2019 yılı Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu'nda elde edilen bulgular aşağıda özetlenmektedir:

Kalite Güvencesi Sistemi

Kurumsal dış değerlendirme, yükseköğretim kurumlarının fonksiyonlarına ilişkin daha çok izleme ve elde edilen sonuçlara göre önlem alma aşamalarına odaklanma düzeylerini anlamaya çalışır. Bu kapsamda düşünüldüğünde yükseköğretim kurumlarının izleme ve iyileştirme çalışmalarını yönetebilmek üzere bir sistem kurmaları önemlidir.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nın 4. yılında, yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi sistemi ile ilgili farkındalık düzeyinin ilk yıllarla kıyaslandığında oldukça geliştiği, kalite komisyonlarının yapılanmasının tamamlandığı ve kurumların önemli bir bölümünün kalite politikalarını hazırlayarak kamuoyu ile paylaştıkları görülmektedir. Kalite güvencesi uygulamalarının olgunlaşabilmesi ve örnek uygulama niteliği kazanabilmesi için yükseköğretim kurumlarının göz önünde bulundurması gereken başlıca hususlar şunlardır;

- Kurumun yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası eğilimlerini ve paydaş görüşlerini dikkate alan, çalışanlarınca bilinen/paylaşılan somut, gerçekçi misyon, vizyon, amaç ve hedefleri içinde barındıran bir stratejik planın ve kalite politikasının olması,
- Kurumun iç kalite güvence sistemini sürdürülebilir, sistematik ve bütünlük bir şekilde yapılandırması, kurumun kendini değerlendirme (öz/iç değerlendirme) mekanizmalarını oluşturması, güçlendirmesi ve bu şekilde dış değerlendirmeye hazır hale gelmesi,
- Kurumun tüm etkinliklerini kapsayan eylemlerinin, uygulama, izleme ve önlem alma süreçleri ile kurumsal performans göstergelerinin tanımlanması (PUKÖ döngüsünün işletilmesi); bu göstergelerin yıllar içinde değişiminin izlenmesi ve diğer kurumlar ile kıyaslanması,
- Kurumun kurum çalışanlarınca bilinir ve paylaşılar uluslararasılaşma politikasının olması ve bu politika çerçevesinde performansın değerlendirilmesi,
- Eylemlerin ve süreç mekanizmalarının üst yönetimi, akademik ve idari birimleri, öğretim elemanlarını, idari personeli ve öğrencileri nasıl kapsadığının kanıtlarla birlikte belirlenmesi; geri bildirim, izleme ve içselleştirme mekanizmaları ile üst yönetimin bunlara katkısının değerlendirilmesi.

Eğitim ve Öğretim

Yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi sisteminin en önemli boyutu; öğretim programlarına kayıtlı öğrencilerin hedeflenen yeterliliklere ulaşabilmesinin güvence altına alınmasıdır. Eğitim ve öğretim süreçlerinde kalite güvencesi sisteminde; program yeterliliklerinin ulusal gereksinimlere, dünyadaki gelişmelere ve kurumun misyonuna uygun belirlenmesi, bu yeterliliklere uygun program tasarımının yapılması, hedeflenen öğrenme çıktılarının kazanıldığına garantiye alınması ve mezunların izlenmesi ile sürekli iyileştirme döngüsünün kapatılması beklenmektedir.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nda eğitim-öğretim süreçlerine diğer alanlara göre daha çok odaklanılmaktadır. 2019 yılı itibarıyla eğitim-öğretim süreçlerinde önceki yıllara kıyasla program tasarımı ve onayı, öğrenme kaynakları ve destekler gibi konularda, tanıma ve sertifikalandırma gibi konularda anlamlı iyileşmeler gerçekleşmiştir. Önceki yıllarda da tespit edilen en önemli problem, yükseköğretim kurumlarında halen programların izlenmesi ve iyileştirilmesi mekanizmalarındaki yetersizliktir. Program akreditasyonu, kurumların en çok tercih ettiği kalite aracı olmakla birlikte kurum içinde akredite programlar dışındaki etkisi yetersizdir. Yükseköğretim kurumları açısından eğitim-öğretim süreçlerinde daha fazla odaklanılması gereken başlıca hususlar şunlardır;

- Programların amaçları ve öğrenme çıktılarının (kazanımlar) mezunların kompleks ve hızlı değişen dünyaya ayak uydurmasını sağlayan, paydaş görüşlerine dayanan, kamuoyuna ilan edilen, TYYÇ ile uyumlu, derslerin öğrenme kazanımları ile ilişkilendirilmiş yapıda olması; çıktı odaklı ölçme, izleme, değerlendirme, önlem alma ve iyileştirme adımlarının belirlenmiş olması,
- Öğretim programlarında, alan ve alan dışı dengesini gözetken, kültürel derinlik ve farklı disiplinleri tanıma imkânı sağlayan, küresel ve bireysel yetkinlikleri kazandıran derslerin en az %25 oranında olması,
- Sınıf içi ve sınıf dışı öğrenme ortamlarında etkileşimli, öğrenci merkezli öğrenme çıktılarına odaklı öğrenme yöntem ve tekniklerinin kullanılması için gerekli planlamaların yapılarak öğrenme ortamlarının düzenlenmesi,
- Tüm öğretim elemanlarının etkileşimli öğrenme ortamları düzenleyebilmeleri, öğrenci merkezli değerlendirme yaklaşımlarını (süreç odaklı, proje, portfolyo, çoklu sınav uygulamaları, akran değerlendirmesi gibi) benimseyerek uygulayabilmeleri için etkinlikler (kurs, çalıştay, ders, seminer vb.) ve bunu üstlenecek öğrenme ve öğretme mükemmeliyet merkezlerinin kurulması; öğretim elemanları için ödül ve destekler ile rekabetçi atama ve yükseltme kriterlerinin belirlenmesi,
- Öğrencilerin önceki öğrenmelerinin (örgün eğitim, yaygın eğitim ve serbest öğrenme yoluyla edinilen bilgi ve becerilerin) tanınması ve kredilendirilmesi,
- Eğitim-öğretim ile ilgili istatistiki göstergelerin (her yarıyıl açılan dersler, öğrenci sayıları, başarı durumları, geri besleme sonuçları, ders çeşitliliği, laboratuvar uygulamaları, lisans/lisansüstü öğrenci oranları, ilişki kesme sayıları/nedenleri, vb.) periyodik ve sistematik şekilde izlenmesi, değerlendirilmesi, karşılaştırılması ve kaliteli eğitim yönündeki gelişiminin takip edilmesi,
- Mezunların işe yerleşme, bir üst öğrenime katılım, gelir, işveren/mezun memnuniyeti gibi öğrenme çıktısı odaklı bilgilerinin sistematik ve kapsamlı olarak toplanması, değerlendirilmesi ve kurumun stratejilerinde kullanılması,
- Öğrencilere yönelik fiziksel altyapı olanaklarının (sınıf, laboratuvar, kütüphane, stüdyo), ders kitaplarının, insan kaynaklarının (öğrenme desteği, danışmanlık hizmeti vb.) ihtiyaca uygun nitelik ve nicelikte var olması, erişilebilir olması ve öğrencilerin bilgisine sunulması; planlanan ve uygulanan engelsiz üniversite unsurları ile gerçekleşen tüm bu uygulamaların izlenmesi ve değerlendirilmesi,
- Öğrenci topluluklarının sosyal kültürel ve sportif faaliyet ve etkinliklerine fiziksel, mali ve danışmanlık desteğinin sağlanması; ayrıca bu faaliyetleri yürüten ve yöneten etkin bir idari örgütlenmenin kurulması ve işletilmesi,
- Program akreditasyonunun desteklenmeye devam edilmesi; program akreditasyonunun mümkün olmadığı programlarda kalite ajansı gibi faaliyet yürütecek kurum içi “program değerlendirme” mekanizmalarının oluşturulması.

Araştırma ve Geliştirme

Yükseköğretim kurumlarında araştırma süreçlerinde kalite güvencesi sisteminin olgunluk düzeyi önceki yıllara kıyasla giderek yükselmektedir. Özellikle tanımlı süreçler, kaynakların stratejilerle ilişkilendirilmesi, akademik kadronun araştırma yetkinliklerini artırıcı ve destekleyici mekanizmaların varlığı gibi uygulamalarda kısıtlı sayıda da olsa iyi örneklerle rastlanmaktadır. Önceki yıllarda olduğu gibi araştırma süreçlerinde iyileşmeye açık alanın araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yükseköğretimdeki araştırma çıktıları henüz beklenen toplumsal katkı ve uluslararası rekabet yeterliliğine ulaşmamıştır. Araştırma geliştirme süreçleri açısından tüm bu iyileştirmelerin sağlanabilmesi için yükseköğretim kurumlarının daha fazla çaba göstermeleri gereken başlıca hususlar şunlardır;

- Kurumun misyonu ile uyumlu, kurum çalışanları ve paydaşlarınca bilinen kısa ve uzun vadeli araştırma politikalarının oluşturulması,
- Araştırmaların yerel/bölgesel/ulusal kalkınma hedefleriyle ilişkisinin kurulması; sosyo-ekonomik-kültürel etkinliğinin sağlanması ve ölçülmesi; ulusal ve uluslararası rekabet düzeyinin belirlenmesi,
- Araştırma hedeflerinin kurum içinde bilinirliği, sürekliliği ve sahiplenilmesinin sağlanması; motivasyonu arttırmak üzere ödül ve destekler ile rekabetçi atama ve yükseltme kriterlerinin belirlenmesi,
- Kurumun fiziki, teknik ve mali araştırma kaynaklarının kurumun misyon, hedef ve stratejileriyle uyumunun sağlanması,
- Lisans ve lisansüstü öğrencilerinin araştırma süreçlerine katılımı sağlanması, bu amaçla öğretim programları içerisinde araştırma becerilerini geliştirmek üzere çeşitli düzenlemeler yapılması,
- Ortak araştırma veya doktora programları, araştırma ağlarına katılım, ortak araştırma birimlerinin varlığı, ulusal işbirlikleri, uluslararası işbirlikleri gibi çoklu araştırma faaliyetlerine ilişkin süreçlerinin tanımlanması, uygulanması ve izlenmesi,
- Öğretim elemanlarının (araştırmacıların) araştırma performansının yıl bazında izlenmesi, değerlendirilmesi ve kurumsal politikalar geliştirme sürecinde kullanılması; performans temelinde teşvik ve takdir mekanizmalarının oluşturulması,
- Araştırma faaliyetlerinin yıllık bazda izlenmesi, değerlendirilmesi, hedeflerle karşılaştırılması; eğer var ise hedeflerden sapmaların nedenlerinin belirlenmesi, seçilmiş kurumlarla kıyaslama sonuçlarının, kurum, birim ve araştırmacı başarılarının kamuoyu ile paylaşılması,
- Kurumun topluma hizmet politikasına yönelik göstergelerinin belirlenmesi, izleme ve iyileştirme mekanizmalarının oluşturulması ve hedeflerle uyumluluğunun karşılaştırılması,
- Kurum dışı alternatif fonlara yönelik stratejilerin geliştirilerek finansal çeşitliliğin sağlanması.

Yönetim Sistemi

Yükseköğretim kurumlarında, kurumunun sürekli gelişimini sağlayacak biçimde her kademede liderlik yapılması, çalışanların bürokratik yükünün azaltılması, bilişim destekli yönetim sistemlerinin kullanılması beklenmektedir. Ayrıca kalite güvencesi için, gerekenlerin zamanında öngörülmesini ve gerçekleştirilmesini güvence altına alan bir yönetim sisteminin tahsis edilmesi gereklidir. Önceki yıllara kıyasla kurumlardaki uygulamaların sonuçlarının izlendiği ve olumlu katkılar sağlandığı görülebilmektedir. Kurumdaki tüm uygulamaların başarısını etkileyen yönetim sistemleri konusunda yükseköğretim kurumlarının üzerinde durması gereken diğer hususlar ise şunlardır;

- Kurumdaki yönetim modeli ve idari yapılanmada (yasal düzenlemeler çerçevesinde kurumsal yaklaşım, gelenekler, tercihler) karar verme mekanizmaları ve gücün odaklanması, kontrol ve denge unsurlarının kurulması; kurulların çoksesliliği ve bağımsız hareket kabiliyetinin geliştirilmesi; paydaşların temsil edilmesi; öngörülen modelin etkinliğinin izlenmesi, iyileştirmeler ile modelin kurumsal ve sürekliliği olan bir sistem haline dönüştürülmesi,
- Vakıf yükseköğretim kurumlarında mütevelli heyetinin, devlet yükseköğretim kurumlarında ise rektör yardımcılarının ve danışmanların (üst yönetimin) yetki ve sorumluluklarının akademik bünye ile iletişiminin ve üst yönetimin çalışma ve yönetim tarzının hedeflenen kurum kimliği ile uyumunun ele alınması; organizasyon şeması ve bağlı olma/rapor verme ilişkilerinin, görev tanımlarının, iş akış süreçlerinin ve işleyişlerinin sağlanması,
- Akademik ve idari personelle ilgili kuralların, süreçlerin kurum içinde iyi bilinir olması ve uygulamalarda şeffaflığın sağlanması; eğitim ve liyakatin öncelikli kriterler olması; yetkinliklerin arttırılmasının temel hedef olarak belirlenmesi; çalışan (akademik-idari) memnuniyeti/şikayetleri/önerilerini ölçmek ve izlemek amacıyla gerekli mekanizmaların geliştirilmesi sonuçların değerlendirilmesi,
- Kurumun önemli etkinlikleri ve süreçlerine ilişkin verilerin toplanması, analiz edilmesi, raporlanması ve stratejik yönetim kapsamında kullanılması; akademik ve idari birimlerin kullandıkları bütünleşik bilgi yönetim sisteminin güvenliği ve güvenilirliğinin sağlanması,
- Kurumun içe ve dışa hesap verme yöntemlerinin olması; kurumun etkinliğinin ve bölgesindeki dış paydaşları, ilişkili olduğu yerel yönetimler, diğer yükseköğretim kurumları, kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, sanayi kuruluşları ve yerel halk ile ilişkilerinin değerlendirilmesi; kurumun kamuoyunu bilgilendirme kanallarının bulunması; kurumun resmi internet sitesinin doğru, güncel, ilgili ve kolayca erişilebilir bilgileri vermesi; yükseköğretim çıktılarının sosyo-ekonomik katkılarını ölçebilecek mekanizmaların geliştirilmesi,
- İç ve dış paydaşların karar alma, yönetim ve iyileştirme süreçlerine katılım mekanizmalarının planlanması, uygulanması.

**Yükseköğretim
Kalite Kurulu**

2018-2019

YÜKSEKÖĞRETİM DEĞERLENDİRME VE KALİTE GÜVENCESİ DURUM RAPORU

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı
Üniversiteler Mah. 1600 Cad. No:10 06800
Bilkent, Ankara, Türkiye